

**Debrecen Megyei Jogú Város
Egyesített Bölcsődei Intézménye**

SZAKMAI PROGRAM

Készítette: Papné Gyöngyösi Katalin
intézményvezető

TARTALOMJEGYZÉK

1. Az intézmény bemutatása	6
1.1. Az intézmény adatai	6
1.2. Az intézmény feladata	6
1.3. Az intézmény múltja	6
1.4. Az intézmény napjainkban	7
1.5. Szervezeti felépítés	7
1.5.1. Az igazgatóság	7
1.5.2. Tagintézmények	8
1.5.3. Központi élelmezés	8
2. Ellátandó célcsoport és az ellátási terület jellemzői	9
2.1. A napközbeni gyermekellátás helyzete hazánkban	9
2.2. Napközbeni gyermekellátás Debrecenben	9
2.2.1. Igények és kapacitások	10
2.2.2. A bölcsődék elhelyezkedése, Debrecen város területi lefedettsége	11
2.3. Az ellátandó célcsoport	12
2.3.1. Szociokulturális háttér	13
3. Szakmai feladatellátás	14
3.1. Szabályozók	14
3.1.1. Az intézmény munkáját és szakmai programját meghatározó jogszabályok	14
3.1.2. Az intézmény egyéb stratégiai és operatív dokumentumai	15
3.2. Alapellátás	15
3.2.1. Bölcsődei ellátás	15
3.2.2. Napközbeni gyermekfelügyelet	16
3.3. Alapellátáson túli, családi nevelést támogató szolgáltatások	16
3.3.1. Időszakos gyermekfelügyelet	16
3.3.2. Játzócsoporthok	16
3.3.3. Rugalmas, hosszított nyitvatartás	17
3.4. Sajátos nevelési igényű gyerekek ellátása	17
3.5. Terepintézményi feladatok	18
3.6. Az ellátások igénybevétele módja	19
3.7. A szolgáltatásokról szóló tájékoztatás módja	19
3.8. Személyi térítési díjak	20
4. Humán erőforrás	20
4.1. Személyi feltételrendszer	20
4.1.1. A szakdolgozók aktuális képzettsége	21
4.1.2. Kisgyermeknevelők	21
4.1.3. Bölcsődei dajkák	21
4.1.4. Technikai munkakörök	21
4.2. Szakemberkép	22

4.3.	A szakemberek intézményi szocializációja	22
4.4.	Képzés, továbbképzés	23
5.	Tárgyi feltételrendszer	25
5.1.	Az infrastruktúra és a pedagógiai programok kapcsolata	25
5.2.	Az épületek adottságai	25
5.3.	Csoportszobák	26
5.4.	Játszóudvarok	26
5.5.	Családbarát közösségi terek	26
6.	Hitvallásunk	27
6.1.	Gyermekkép	27
6.2.	Bölcsődekép	28
7.	Intézményünk minőségpolitikája	28
7.1.	Erősségek és a fejlesztésre váró területek meghatározása	28
7.1.1.	Önértékelések, teljesítményértékelések	28
7.1.2.	SWOT elemzés	28
7.1.3.	Vezetői értékelések	29
7.2.	Külső értékelések	29
7.2.1.	A szülők elégedettségének mérése	29
7.2.2.	A fenntartó ellenőrzései	29
7.2.3.	A működést engedélyező szerv ellenőrzései	29
7.3.	Az intézmény innovációs terve	29
7.3.1.	A jövőkép	30
7.3.2.	Belső kapcsolatok átalakítása	30
7.3.3.	Külső kapcsolatok átalakítása	32
7.3.4.	A szakember, mint az innováció alanya	33
7.3.5.	Motiváció	34
7.4.	Az értékelés kultúrája	35
8.	A szakmai munka alapjai	36
8.1.	A bölcsődei nevelés és gondozás alapelveinek érvényre jutása	36
9.	Kiemelt szakmai feladatok	37
9.1.	Családközpontúság	37
9.1.1.	Családkép	37
9.1.2.	Családközpontú pedagógiánk	38
9.1.3.	Családlátogatás	38
9.1.4.	Szülővel történő beszoktatás	39
9.1.5.	Kapcsolattartás a családokkal	40
9.1.6.	Napközbeni gyermekfelügyelet a család otthonában	40
9.2.	Kora gyermekkori fejlődés optimális támogatása	41
9.2.1.	Érzelmi biztonság	41

9.2.1.1.	Optimális érzelmi légkör	42
9.2.1.2.	Az érintés hatalma	42
9.2.1.3.	Az ölbéli játékok szerepe	43
9.2.1.4.	Az érzelmi fejlődés segítése	43
9.2.1.5.	A gondozás szerepe: test és lélek harmóniája	43
9.2.1.6.	Szokásrendszer, ritmus	44
9.2.2.	A tevékenységek szerepe	44
9.2.2.1.	Megismerési folyamatok támogatása	44
9.2.2.2.	A világ érzékletes megismerése	44
9.2.2.3.	A nevelés időkeretei	45
9.2.2.4.	A tevékenységek komplexitása	46
9.2.3.	Környezet szerepe	47
9.2.3.1.	Az optimális környezet	47
9.2.3.2.	A környezeti nevelés	47
9.3.A	kora gyermekkori intervenció bölcsődéinkben	47
9.3.1.	Felismerés és támogatás	47
9.3.2.	Szülői kompetenciák erősítése	48
10.	A bölcsődei élet mindennapjai	49
10.1.	Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása	49
10.1.1.	Táplálkozás	49
10.1.2.	Mozgás	49
10.1.3.	A szabadlevegőn való tartózkodás	50
10.2.	Gondozási műveletek	50
10.3.	Játék	55
10.4.	Ünnepek, hagyományok	58
10.5.	Tanulás	58
11.	A gyermekekkel kapcsolatos bölcsődei dokumentáció	59
11.1.	A dokumentáció szerepe	59
11.1.1.	Bölcsődei Törzslap	60
11.1.2.	Fejlődési napló	60
11.1.3.	Családifüzet	60
11.1.4.	Csoportnapló	61
12.	Az intézmény kapcsolatrendszere	61
12.1.	Belső kapcsolatrendszer	61
12.2.	Külső kapcsolatrendszer	61
12.2.1.	Kiemelt partnerek	62
12.2.2.	Családok	63
12.2.3.	A családokat segítő intézmények és szolgáltatások	63
12.2.4.	Fenntartói és működtetéssel összefüggő kapcsolatok	64

13. Adatvédelem	64
14. Jog és érdekvédelem	64

A Közalkalmazotti Tanács véleménye	66
---	-----------

Záradék	67
----------------	-----------

Mellékletek

1. számú melléklet:	DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Szervezeti és Működési Szabályzata
2. számú melléklet:	Varga Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
3. számú melléklet:	Postakert Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
4. számú melléklet:	Ősz Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
5. számú melléklet:	Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
6. számú melléklet:	Karácsony György Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
7. számú melléklet:	Faraktár Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
8. számú melléklet:	Honvéd Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
9. számú melléklet:	Károlyi Mihály Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
10. számú melléklet:	Áchim András Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
11. számú melléklet:	Görgey Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
12. számú melléklet:	Margit Téri Tagintézmény szakmai sajátosságai
13. számú melléklet:	Angyalföld Téri Tagintézmény szakmai sajátosságai
14. számú melléklet:	Gönczy Pál Utcai Tagintézmény szakmai sajátosságai
15. számú melléklet:	Megállapodás bölcsődei ellátásra
16. számú melléklet:	Bölcsődei felvételi kérelem nyomtatvány
17. számú melléklet:	Megállapodás napközbeni gyermekfelügyelet biztosítására
18. számú melléklet:	Napközbeni gyermekfelügyelet iránti kérelem nyomtatvány

1. AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

1.1 Az intézmény adatai

Az intézmény neve:	Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye
Az intézmény székhelye:	4024 Debrecen, Varga u. 23. sz.
Az intézmény működési területe:	Debrecen Megyei Jogú Város közigazgatási területe
Az intézmény Gyvt. szerinti besorolása:	Gyermekjóléti alapellátás
Az intézmény Gyvt. szerinti típusa:	Gyermekek napközbeni ellátása
A szolgáltató tevékenység formája:	bölcsőde, napközbeni gyermekfelügyelet
A tagintézmények nyitvatartási ideje:	6.00 – 18.00
Az igazgatóság nyitvatartási ideje:	7. 30 -16.00 péntek: 7.30 – 13.30.
Az intézmény telefonszáma:	52/417-566
Az intézmény email elérhetősége:	bolcsi13@net-portal.hu , bolcsode@intezmeny.debrecen.hu
Az intézmény honlapja:	www.debrecenibolcsik.hu

1.2 Az intézmény feladatai

DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye (továbbiakban: Intézmény) Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. §. (1) bekezdés 8. pontja alapján gyermekjóléti szolgáltatásokat nyújt. A gyermekek napközbeni ellátása keretében bölcsődei ellátást, napközbeni gyermekfelügyeletet a szülő, törvényes képviselő otthonában; valamint az alapellátáson túl hosszított nyitvatartást, és a bölcsődék nyitvatartási ideje alatt időszakos gyermekfelügyeletet és a szombati napokon játszócsoport szolgáltatást lát el. A bölcsődei ellátottak és az időszakos gyermekfelügyeletben résztvevők számára gyermekétkeztetési szolgáltatást is biztosít.

A *bölcsődei nevelés feladata*, célja, hogy a kisgyermek el sajátítsa azokat a készségeket, képességeket, amelyek segítik őket abban, hogy hatékonyan és kiegyensúlyozottan viselkedjenek saját kulturális környezetükben, sikeresen alkalmazkodjanak annak változásaihoz. Az Intézmény mindezt olyan szemlélettel és módszerekkel teszi, amelyek segítik a családi nevelés elsődlegességének tiszteletét. A bölcsődei nevelés további célja, hogy a kora gyermekkori intervenció szemléletének széles körű értelmezésével összhangban minden kisgyermekre és családjára kiterjedő prevenciós tevékenységet folytasson. Ez magában foglalja a veszélyeztetett, bántalmazott és az elhanyagolt, a korai fejlesztésre, gondozásra, valamint a sajátos nevelési igényű, a tartósan beteg, az ártalmas környezeti vagy társadalmi hatásoknak kitett gyermekek érdekében tett intézkedéseket. Intézményünk családbarát intézményként, szolgáltatásként magas színvonalon nyújtott nevelő-gondozó tevékenységével hozzájárult a családok életminőségének javításához, a szülők munkavállalási esélyeinek növeléséhez.

1.3 Az intézmény múltja

Az intézmény jogelődje 1977-ben alakult meg, Debrecen Megyei Jogú Város Tanács VB Egyesített Bölcsődei Intézménye néven, mely akkor tanácsi és üzemi bölcsődéket egyaránt összefogott. Az intézmény több mint negyven éves története során sok átalakuláson ment

keresztül, mind szervezetileg, mind a nagyság vonatkozásában. A nyolcvanas és kilencvenes években a családtámogató intézkedések (GYES, GYED) bevezetése, a születésszám csökkenése, a bölcsődék számát, és az összes férőhelyszámot is csökkentette., de a folyamat a 2000-es évek elejétől megállt, majd elindult a férőhelyemelkedések időszaka. A nyolcvanas évek elejétől megjelentek az alapellátáson túli szolgáltatások (gyermekfelügyelet). 1983-ban létrejött az első speciális csoport (10 vak és gyengén látó gyermek felvételével), valamint elkezdődött a korai fejlesztés is. 1986-tól városi szinten először intézményünk biztosította minden anyagszerezavarban szenvedő és intézményes nevelésben részesülő gyermek (bölcsődések, óvodások, iskolások) számára a diétás étkeztetést. Az intézmény módszertani szerepe a régióban – továbbképzések tartása, szaktanácsadás, szakmai rendezvények szervezése, hallgatók gyakorlati képzése – szintén hosszú és sikeres múltra tekint vissza.

1.4 Az intézmény napjainkban

Intézményünk nem csak vallja, hogy családbarát, hanem hivatalosan is *Családbarát munkahely és Családbarát szolgáltatóhelyként működik* napjainkban. Erről az Intézmény hivatalos tanúsító védjeggyel rendelkezik, illetve külön-külön minden tagintézmény is. A Családbarát Hely tanúsító védjegy objektív elemzésen alapuló minősítési rendszer, amely egy külső auditálási folyamat eredményeként dönti el, hogy mely szervezetek, jelentkezők kaphatják meg a védjegyet.

A Családbarát Munkahelyként működve a munkavállalóink támogatása megnyilvánul többek között a munkavállalóknak biztosított szolgáltatásokban (pl. nyári gyermekfelügyelet, rugalmas munkaidőbeosztás, home office lehetőség, rekreáció, közösségépítés, egészségvédelem, érdekegyeztetés, képzések) másrészt a bölcsődeépületek közösségi tereinek létrehozásában és a virtuális közösségi terek működtetésében egyaránt.

Családbarát Szolgáltató Helyként maximálisan figyelembe vesszük a szolgáltatást igénybe vevő klienseink családi körülményeit, és a családok igényeit, amelyet folyamatosan mérünk is bemeneti és kimeneti online kérdőíves rendszerekkel. A nyújtott szolgáltatásainkat a családok igényeihez igazítjuk (pl. gyermekbarát és szülőbarát környezet, gyermekkocsi tárolók, biciklitárolók, gyermek és szülői váróterek, akadálymentes közlekedés, családi programok, szülő edukációs lehetőségek, többfókuszú kapcsolattartás).

A Családbarát Helyként egyszerre támogatjuk a munkáltató és a munkavállaló, valamint a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő szempontjainak kölcsönös figyelembevételével a családon belüli szerepek betöltését.

1.5 Szervezeti felépítés

Az Intézmény egyesített bölcsőde szervezeti formában működik, szervezetileg az igazgatóságból, 13 tagintézményből és a központi ételmezésből áll.

1.5.1 Az igazgatóság

Valamennyi szervezeti egység szakmai és gazdasági irányítása az igazgatóságon történik. Az intézmény vezetője a szakmai vezetést az igazgatósági szakmai teamre (intézményvezető-helyettes, szaktanácsadó, pszichológus), a gazdasági irányítást a gazdasági teamre (gazdasági összekötők, ételmezésvezető, ételmezési ügyintéző), a szervezeti ügyintézkést a titkársági ügyintézőkre támaszkodva végzi.

Intézményünk az előirányzatok feletti rendelkezést illetően részjogkörrel rendelkezik. Személyi juttatások, a munkaadót terhelő járulékok és szakmai tevékenységgel összefüggő

speciális kiadások előirányzatai felett jogosult rendelkezni, valamint a költségvetésben nem tervezett bevételek, (pályázat, átvett pénzeszköz stb.) felhasználása tekintetében. A pénzügyi-gazdasági feladatokat, a karbantartási és felújítási feladatokat a Debreceni Intézményműködtető Központ (továbbiakban: DIM), mint az előirányzatok feletti rendelkezés szempontjából teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv látja el. A munkamegosztást, a felelősségvállalás rendjét, valamint az előirányzatok feletti jogkör gyakorlásának rendjét munkamegosztási megállapodás rögzíti.

1.5.2 Tagintézmények

A tagintézmények a bölcsődei ellátás keretében végzik a családban nevelkedő, 20 hetestől 3 éves korú gyermekek napközbeni nevelését és gondozását, sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását. A napközbeni ellátáshoz kapcsolódó időszakos gyermekfelügyeletet, valamint rugalmas, hosszított nyitvatartást biztosítanak.

Tagintézményeink és férőhelyszámaik:

Tagintézményeink	Férőhelyszám (fő)
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Varga Utcai Tagintézménye	100
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Postakert Utcai Tagintézménye	44
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Ősz Utcai Tagintézménye	52
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézménye	76
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Karácsony György Utcai Tagintézménye	60
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Faraktár Utcai Tagintézménye	52
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Honvéd Utcai Tagintézménye	116
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Károlyi Mihály Utcai Tagintézménye	156
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Áchim András Utcai Tagintézménye	76
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Görgey Utcai Tagintézménye	120
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Margit Téri Tagintézménye	156
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Angyalföld Téri Tagintézménye	156
DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Gönczy Pál Utcai Tagintézménye	96
Összes férőhely szám:	1260

1.5.3 Központi élelmezés

Az intézmény élelmezési feladatait a központi élelmezés, és a tagintézményekben működő főzőkonyhák üzemeltetésével biztosítja. Helyben, 13 főzőkonyhán főznek, de központi étlap alapján. Az egyes élelmezési folyamatok megosztottan, a központi élelmezésen (árubeszerzési, előkészítési feladatok, bizonylatolás) és a főzőkonyhákban (ételkészítés, tálalás) történnek. A központi élelmezés dolgozóinak (raktárosok, élelmezési ügyintézők, gépjárművezetők) munkáját az élelmezésvezető irányítja. Az élelmezés egész folyamatát

(üzemelési rend, feladat- és felelősségi körök, vonatkozó jogszabályok, ellenőrzési folyamatok) teljes részletességgel az Élelmezési Szabályzat tartalmazza

2. ELLÁTANDÓ CÉLCSOPORT ÉS ELLÁTÁSI TERÜLET JELLEMZŐI

2.1 A napközbeni gyermekellátás helyzete hazánkban

Egy szolgáltatás működtetésénél alapvető kérdés, hogy mennyi embert ér el a szolgáltató az adott településen, mekkora a lakónépesség száma és a népsűrűsége. Biztosítani kell minden településen az alanyi jogot minden családnak, minden kisgyermeknek – akiknek erre valami okból szüksége van – hogy lakókörnyezetében, elérhető közelségben rendelkezésére álljon optimális feltételeket nyújtó napközbeni gyermekellátás.

Ezt hívatott biztosítani a négyféle típusú bölcsődei ellátás (klasszikus bölcsőde, mini bölcsőde, családi bölcsőde, munkahelyi bölcsőde) életre hívása. A KSH adatai szerint 2023-ban összesen 60.521 gyermeket írtattak be a négyféle típusú bölcsődék valamelyikébe, ami az jelenti, hogy az elmúlt bő 10 évben megduplázódtak a bölcsődei férőhelyek száma Magyarországon. Évek óta csökken azon 3 év alatti gyermekek száma, akiknek a lakóhelyén nem hozzáférhető valamilyen típusú napközbeni gyermekellátás. 2023-ban már 1030 településen van elérhető bölcsődei ellátás a bölcsődefejlesztések eredményeként. A klasszikus bölcsődék és a mini bölcsődék fenntartói hagyományosan az önkormányzatok és az önkormányzati társulások, míg a családi bölcsődék túlnyomó többségében a civil szektor és a nonprofit gazdasági szervezetek.

A gyermeknépesség tekintetében Magyarország három igen fontos teendője a jövőre nézve: a több mint három évtizede tartó kedvezőtlen demográfiai trend elmozdításával a gyermekszületés ösztönzése, a gyermekszegénység csökkentése, és a kora gyermekkori intervenció elősegítése. A bölcsődék szerepe ezekben a folyamatokban kiemelkedő lehet. Az említett célok érdekében viszont szükség is van a bölcsődei fejlesztésekre és a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra történő visszatérésének elősegítésére.

Ezek a célok az Európai Bizottság ország-specifikus ajánlásaival vannak összhangban, mely kimondja: növelni kell a napközbeni elhelyezést biztosító intézmények befogadóképességét és az általuk nyújtott szolgáltatások minőségét a nők munkaerő-piaci részvételének elősegítése érdekében. Európában bizonyítottan ott születik ugyanis több gyermek, ahol magas a foglalkoztatottság, valamint biztosított a munka és a családi élet összeegyeztethetősége. A bölcsődefejlesztési pályázati források eredményindikátorai szerint, a cél, hogy 25-40 éves női népességen belül a foglalkoztatásban lévő nők aránya növekedjen, megteremtve a napközbeni gyermekfelügyelet lehetőségét. A növekedés egyértelműen kimutatható 2010-ben a három év alatti gyermeket nevelő (25-49 éves) nők foglalkozási rátája 66.6% volt, míg 2022-ben már 77,7 %. A jelenlegi bölcsődefejlesztések a családtámogatási intézkedések kiemelt részét képezve egyszerre célozzák meg kapacitásemelést mellett a humán erőforrás fejlesztését is, hisz átfogó bérfejlesztési, képzési, módszertani háttér szolgálja a szakdolgozók számának növekedését és elismertségét.

2.2 Napközbeni gyermekellátás Debrecenben

Hajdú-Bihar Vármegye lakónépessége 2023. január 1-jén 520.656 ezer fő volt, Debrecen népessége pedig 201,582 fő (2023.01.01-én) azaz a megye lakosságának majdnem 40%-a városunkban él. Debrecen nemcsak Magyarország második legnépesebb városa, hanem az

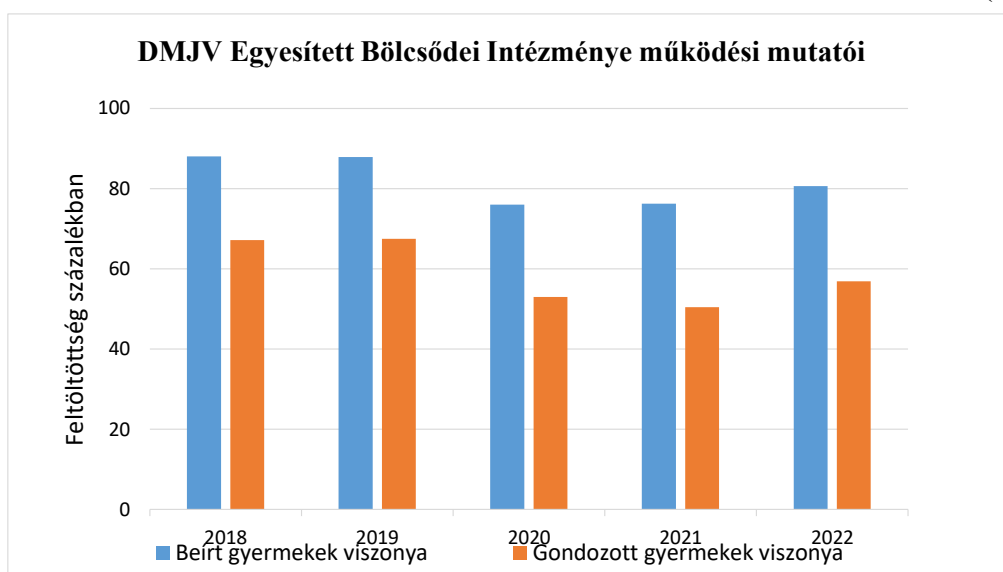
ország tényleges, teljes körű regionális központjainak az egyike gazdasági, oktatási, tudományos és kulturális szerepköreit tekintve egyaránt. A Debreceni Egyetem és a betelepülő multinacionális cégek miatt országos, sőt nemzetközi vonzáskörzettel rendelkezik. A korcsoportok szerinti összehasonlításban a Hajdú-Bihar vármegyei adatok az országos átlaghoz képest kedvezőbbek, a 0–14 éves korosztály tekintetében és Debrecenben az országos átlaghoz képest viszonylag több gyermek születik. 2021-ben a KSH adatai szerint 7318 fő volt a 0-3 évesek száma Debrecenben, azaz több ezer gyermek él a városban, akiknek valamilyen napközbeni ellátásra lehet szüksége. A város gazdaságfejlesztési és munkahelyteremtési törekvéseinek is elengedhetetlen feltétele ezért a napközbeni gyermekellátás kapacitásbővítésének helyi szintű támogatása. A Gondoskodó város program keretében nem csak a meglévő bölcsődét újítja fel, hanem újakat is létesíteni kíván, elsősorban azokban a városrészekben, ahol ipari övezetek vagy új lakóparkok hívják életre a szükségleteket. A terv megvalósulása több lépcsőben történt meg vagy történik a jövőben. Az elmúlt években energetikai felújítás keretében két bölcsőde (Honvéd utcai, Görgey utcai) teljeskörű felújítás keretében négy bölcsőde (Karácsony György utcai, Ősz utcai, Gáborjáni Szabó Kálmán utcai, Károlyi Mihály utcai) újult meg, valamint két új építésű bölcsőde építése vette kezdetét (Zelemér utcán, Felsőjózsnán), melyek az idei év végére befejezési szakaszba kerültek.

2.2.1. Igények és kapacitások

Debrecen városában DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye 13 tagintézményének meghatározó szerepe van a napközbeni kisgyermekellátásban. A jelenlegi 1260 férőhelyszám a debreceni napközbeni ellátás döntő hányada. Klasszikus bölcsődei ellátás keretében a Debreceni Egyetem fenntartásában működő bölcsőde végzi még a bölcsődés korú gyermekek ellátását 52 férőhelyen és mini bölcsődei ellátás keretében pedig a Tégláskerti Református Óvoda-Bölcsőde 16 férőhelyen. A szociális ágazati portál alapján 2023-ban további 29 családi bölcsőde nyújt még bölcsődei szolgáltatást egyházi vagy civil fenntartásban.

Intézményünk elmúlt évekbeli feltöltöttségi mutatói tükrözik a bölcsődék iránti folyamatos keresletet.

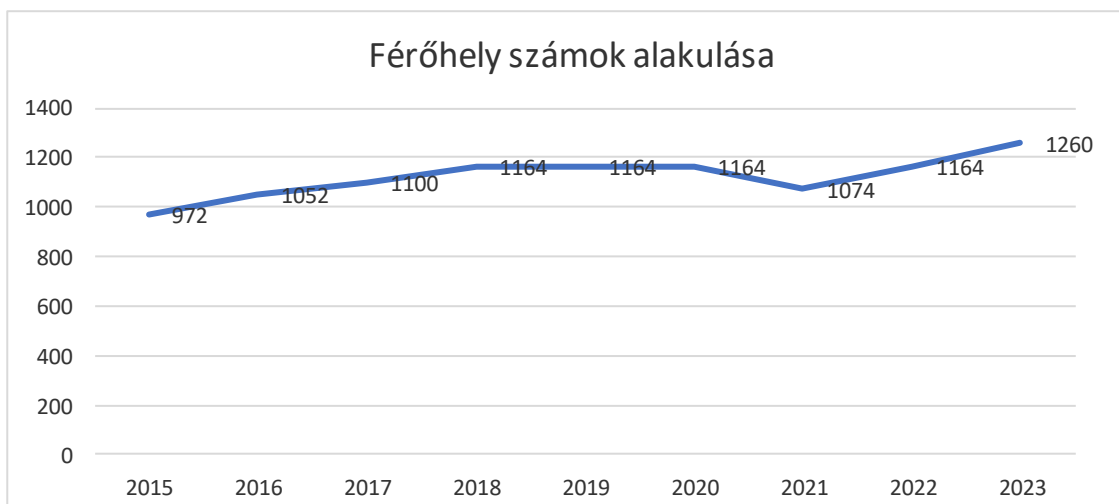
(1.sz ábra)

Az elmúlt években a pandémia és a bölcsődefelújítások miatti létszámkorlátozások csökkentették feltöltöttségi adatainkon, de a működő csoportjaink gyermeklétszáma folyamatosan biztosított volt. A nevelési évek közepén eltérő volumenű túljelentkezéssel is kellett számolni még ezekben az években is. Az évközi folyamatos felvétel lehetőségének problémáit főként a kisebb férőhelyszámú tagintézményeink esetében az intézmény várólistás adatai is kimutatják.

Több lépcsőben emelkedtek a férőhelyek az elmúlt években, az átmeneti csökkenést az épületfelújítások miatti átmeneti bezárások okozták.

(2.sz. ábra)

A férőhelyek megemelése több úton történt egyrészt a csoportlétszámok megemelésével és a két játszócsoportnak helyet adó gondozási egységek visszaadásával az alapellátás számára, másrészt új férőhelyek is keletkeztek. A Görgey Utcai Tagintézmény korábban más karbantartási célokra használt, üresen álló gondozási egységének megnyitásával 28 új férőhely jött létre városi költségvetési forrásból támogatott fejlesztés eredményeként. A TOP-6.2.1-19-DE1-2020-00004 „Bölcsődei férőhelyek kialakítása Debrecen-Felsőjózsa városrészben” beruházás keretében pedig egy 96 férőhelyes új bölcsőde létrehozására került sor egy olyan városrészben, ahol évek óta nagy igény mutatkozott a bölcsőde iránt. A bölcsőde a DMJV Egyesített Bölcsődei Intézményének új telephelyeként a Gönczy Pál Utcai Tagintézmény elnevezést kapta.

2.2.2. A bölcsődék elhelyezkedése, Debrecen város területi lefedettsége

Intézményünk 13 bölcsődéje különböző városrészekben jelentkező igényeket tud kielégíteni. Vannak városrészek, melyek lefedettsége optimális, tekintve, hogy több nagy férőhelyszámú tagintézmény is található (pl. Tócsókert). Vannak azonban olyan területek is, ahol a kapacitáson túlmutató igényekkel kell számolni. Ilyen terület maga a belváros mely sűrű intézményhálózatával a munkahelyek közelsége miatt mindig ad gyermekutánpótlást, de ilyenek lettek a város külsőbb gyűrűjében az új építési lakóparkok ipari parkok közelében lévő területek is. A belvárosban a hamarosan átadásra kerülő Postakert városrészben épülő bölcsőde fog jelentős szerepet betölteni az igények kielégítésében, a Debrecen-Józsa (közel 12.000 fős lakosságszámmal) városrészben pedig az új Gönczy Pál tagintézményünk. Az

elkövetkező években több egyházi intézmény is nyíthat meg kisebb 52 és nagyobb 96 férőhelyes kialakításban a Nagy Sándor telepen, Alsó- Józsnán, a Tócsóvölgyben és a déli városrészen a Pohl Ferenc utcán.

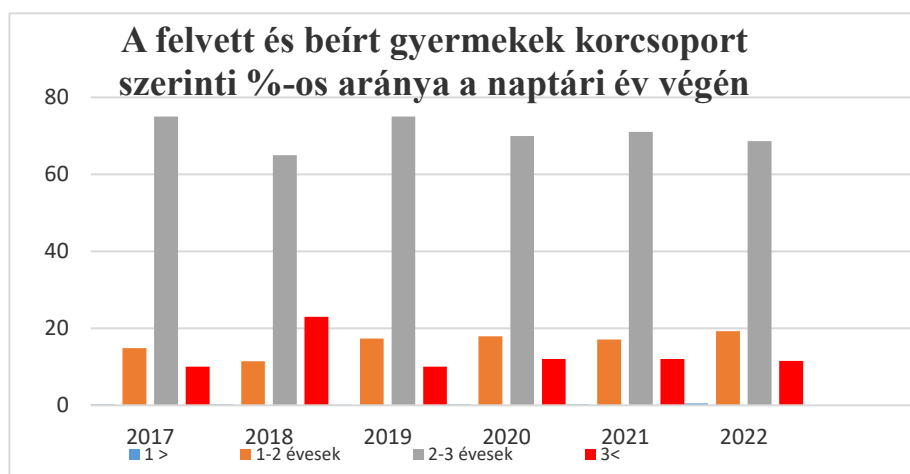
2.3 Az ellátandó célcsoport

Az intézmény elsődleges célcsoportja a Debrecen város közigazgatási területén élő és dolgozó kisgyermekes családok 3 év alatti gyermekei. A Debrecen MJV önkormányzata, mint fenntartó a bölcsődei ellátást a nem debreceni lakóhellyel rendelkező gyermek számára is elérhetővé tette, amennyiben az intézmény a debreceni lakóhellyel rendelkezők jelentkezésének teljesítése után még szabad férőhellyel rendelkezik. Ennek oka, hogy a város munkahelyi vonzáskörzete a megye több településére is kiterjed, sok család ingázik a környékbeli településekről, akik az iskolás, óvodás gyermekeik elhelyezése mellett a bölcsődei ellátást is a megyeszékhelyen kívánják igénybe venni.

Az elmúlt években nő az idegen anyanyelvű családok érdeklődése a bölcsődéink iránt. Ezek a családok tartósan vagy átmenetileg főként munkájuk, vagy tanulmányaik révén Debrecenben telepednek le. A 2023/2024-es tanévben 7200 külföldi egyetemista tanult a Debreceni Egyetemen, mely Kelet-Közép Európa legnagyobb külföldi tanulócsoportja. Másrészt működő vagy épülő multinacionális cégek alkalmazásában dolgozók egy része is családdal együtt érkezik. A más nemzetiségű családok között nem csak európai, hanem az ázsiai és afrikai kontinens országaiból is vannak sokszínű kulturális és nyelvi közegből érkezők.

A bölcsődéskorú gyermekek korösszetételénél megfigyelhető, hogy a szülők többsége a gyermek kétéves kora körül veszi igénybe a bölcsődei ellátást. (3.sz. ábra) Az elmúlt években az 1-2 év közöttiek aránya kicsivel magasabb lett a korábbiakhoz képest, de a döntő többség két év feletti, amikor bölcsődébe kerül. A családtámogatások és a magyar gyermeknevelési preferenciák miatt az édesanyák az első élet éveket inkább otthoni gondozással kívánják megoldani, de természetesen vannak csecsemőkorú, 1 év alatti gyermekek is, ha az édesanyák hamarabb visszatérnek a munkaerőpiacra.

(3.sz. ábra)

A sajátos nevelési igényű (a továbbiakban: SNI) gyermekek száma intézményünkben éves szinten változóan 25-50 fő körül mozog. A sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, gondozása történhet a nem sajátos nevelési igényű gyermekekkel közös integrált csoportban, vagy speciális bölcsődei csoportjainkban a Honvéd utcai tagintézményünkben. A speciális

csoport gyermekei közül mindenki helyben kap fejlesztést a Hajdú- Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusa által. A napirendbe építve egyéni, vagy csoportos foglalkozás keretében biztosítja a szakértői véleményben javasolt fejlesztéseket. Annak a bölcsődének, amely sajátos nevelési igényű gyermekeket integrált formában lát el, szintén feladata együttműködni a pedagógiai szakszolgálat korai fejlesztést és gondozást végző szakembereivel. Integrált csoportjaink esetében a kihelyezett órarendi keretben zajló fejlesztő tevékenység főként két tagintézményünk – a Görgey utcai bölcsőde és Karácsony György utcai bölcsőde – vonatkozásában működik teljes rendszerességgel.

A napközbeni gyermekfelügyelet célcsoportja elsősorban a speciális gondozást igénylő gyermekek és családtagjaik köre. *A napközbeni gyermekfelügyelet* szolgáltatás lehetőségének keretében segítséget nyújtunk a családok otthonában, a többes ikrek gondozásához, neveléséhez vagy egyéb rendkívüli nehézségekkel küzdő szülő gyermeke számára adunk gyermekfelügyeleti segítséget. A többes ikrek születése tipikusan olyan élethelyzet, amikor a szülők segítséget igényelnek gyermekeik ellátásában. Napjainkban egyre nagyobb az ikergyakoriság aránya a születési adatok szerint. A nagyobb számú többes ikrek észlelt gyakoriságában pedig, még szembe tűnőbb a változás. A Debreceni Klinikán több hármásiker születik, 2016-ban és 2019-ben pedig négyes ikrek is születtek. A többes iker születés magasabb arányának helyi oka, minden bizonnyal a lakónépesség nagysága mellett, a debreceni klinika neonatológiai ellátásának lehetősége is, mely Európa egyik legjobban felszerelt intenzív osztályaként működik, és az újszülött gyógyászati képzés központjává vált.

2.3.1 Szociokulturális háttér

A felvételek statisztikai alapján megállapítható, hogy intézményünk családszerkezetére döntő többségében a nukleáris családtípus jellemző. A gyermekek többsége rendezett anyagi körülmények között élő családi háttérből érkezik intézményeinkbe. *A családok szociokulturális háttérére* nem mutat szélsőséges eltéréseket. Általában dolgozó szülők gyermekei kerülnek felvételre, így a kétkeresős családmódel a tipikus intézményünkben. A családok jövedelmi helyzetében nem tapasztalható nélkülözés, anyagi okok miatti elhanyagolás sem a ruházat sem az étkeztetés terén. Éves szinten a több száz gyermekből maximum 10-15 fő, ahol a család ilyen tekintetben segítségre szorul. A 2021. és 2022. évi összesített adatok is mutatják ezt: védelembe vett gyermek: 10 fő (2021), 4 fő (2022); hátrányos helyzetű: 6 (2021), 14 (2022) fő; halmozottan hátrányos helyzetű: 7 (2021), 4 (2022) fő volt. Amennyiben van férőhely, esetükben kiemelten, azonnal igyekezünk segítséget és elhelyezést nyújtani, ha szükséges a csoportlétszámelőírások átmeneti átlépésével, melyet az idevonatkozó jogszabály tesz lehetővé.

Természetesen előfordul, hogy az Intézmény részéről segítséget kell nyújtani (étkezési tanácsadás, ruhaadomány, kapcsolattartás a gyermekvédelmi szakemberekkel) főként anyaotthonban élő fiatal édesanyák, vagy a kerteségekben élő nehezebb anyagi körülmények között élő szülők esetében. Általánosságban azonban jellemző a kisgyermekes családokra a gyermek igényeinek maximális kielégítésére való törekvés, amely megmutatkozik a ruházat, játékvásárlás, szórakozási lehetőség, étkezési szokások, és a gondozás terén egyaránt.

A családok prularizációja szintén megfigyelhető jelenség, a családok mérete és az együttélési formák is nagy változatosságot mutatnak. 2021-ben 206 három- vagy több gyermeket nevelő családot, 2022-ben 220 ilyen családot gondoztunk, míg 2021-ben 71 2022-ben 94 szülő egyedül nevelte gyermekét. Jelentős számban található tagintézményeinkben egy gyermekes család és a mozaik család, és vannak nevelőszülőknél élő, vagy örökbefogadott gyermekek is. Már bölcsődés korú gyermekek esetében is terjed az a gyakorlat, hogy a válás után a gyerekek nem egyik vagy másik szülőnél kerülnek elhelyezésre, hanem ún. „osztott felügyelet” alá kerülnek. A szülők életkori megoszlása is nagyon változó a huszonéves és a negyven éves kor

feletti szülőpár egyaránt a bölcsődei szolgáltatás igénybevevője. A családok sokszínűsége más és más megközelítésű családpedagógiai módszereket kíván a szakemberektől.

3. SZAKMAI FELADATELLÁTÁS

3.1 Szabályozók

Az intézményes nevelési formákat Magyarországon kötelező érvényű keretprogramok szabályozzák, melyek alapelveket, általános érvényű feladatokat, szervezési feltételeket, elvárt kapcsolattartási és együttműködési formákat rögzítenek.

A szakmai programunk célja a Bölcsődei Nevelés–gondozás Országos Alapprogramjában megfogalmazott általános alapelvek helyi, Debrecen város szükségleteire és intézményünk múltjára és értékeire épülő helyi adaptációja. Egyaránt tartalmaz stratégiai (jövőkép, minőségcél, intézményi alapelvek,) és operatív célokat (feladat és eszközrendszer).

3.1.1 Az intézmény munkáját és szakmai programját meghatározó jogszabályok, irányelvek

- ✓ Gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- ✓ Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.)
- ✓ Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkt.)
- ✓ A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény
- ✓ Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- ✓ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- ✓ Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény
- ✓ Információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
- ✓ Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (továbbiakban: Kjt vhr.)
- ✓ Pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet
- ✓ Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet
- ✓ Szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet
- ✓ Gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet
- ✓ Szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet
- ✓ Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet)

- ✓ Munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet
- ✓ Gyermekjátékszerek biztonságossági követelményeiről, vizsgálatáról és tanúsításáról szóló 24/1998. (IV. 29.) IKIM-NM együttes rendelet
- ✓ Fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998.(VI.3.) NM rendelet
- ✓ Személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet
- ✓ Személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet
- ✓ Bölcsődei dajka, a bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy és a napközbeni gyermekfelügyelet szolgáltatást nyújtó személy képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 20/2017. (IX. 18.) EMMI rendelet
- ✓ Játszóterei eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet
- ✓ Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokról, azok igénybevételéről és a fizetendő térítési díjakról szóló 13/2013. (III. 28.) önkormányzati rendelet
- ✓ a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény

3.1.2 Az intézmény egyéb stratégiai és operatív dokumentumai

Intézményünk szakmai programja és a tagintézmények szakmai sajátosságai a közösen megfogalmazott értékek mentén, koherens egységben állnak egymással. A szakmai program képezi az alapját az éves munkaterveknek, melyek az összekötő kapocs szerepét töltik be a nevelési programok tartalma és a nevelőmunka gyakorlata között. A rövid távú célkitűzéseket a nevelési évekre leképzett munkatervekben igyekszünk megvalósítani. Az intézmény szervezeti és működési struktúráját az SZMSZ szabályozza, a törvényes működést pedig egyéb szabályzataink, és azok betartása garantálja.

3.2 Alapellátás

3.2.1 Bölcsődei ellátás

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény 43. §-a értelmében (a továbbiakban: Gyvt.)

„A bölcsőde olyan bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, amely a gyermekek napközbeni ellátása keretében, a Bölcsődei nevelés- gondozás országos alapprogramja szerint, jogszabályban meghatározott szakirányú végzettséggel rendelkező személy által, akár több csoportban nyújt szakszerű gondozást és nevelést.”

A fentiek értelmében a bölcsőde alapfeladata:

A családban nevelkedő 20 hetestől 3 éves korú egészséges, és a sajátos nevelési igényű kisgyermek (legfeljebb 6 éves korig) nevelése-gondozása, harmonikus testi-szellemi fejlődésének segítése az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével. Az óvodai nevelésre nem érett gyermek tovább gondozható a bölcsődében negyedik életévének betöltését követő év augusztus 31-ig.

3.2.2 Napközbeni gyermekfelügyelet

A Gyvt. rendelkezései szerint a szülő, törvényes képviselő otthonában napközbeni gyermekfelügyelet akkor biztosítható, ha a gyermek állandó, vagy időszakos ellátása nappali intézményben nem biztosítható és a szülő, törvényes képviselő a gyermek napközbeni ellátását nem vagy csak részben tudja megoldani. Ilyen ok lehet egyéb mellett, ha többes ikrek születnek, és az ikergyermek gondozásában nevelésében a szülő segítségre szorul vagy az egyik szülő halála vagy tartós betegsége. Napközbeni gyermekfelügyelet keretében a gyermek életkorához, egészségi állapotához igazodó gondozást és felügyeletet kell biztosítani.

3.3 Alapellátáson túli, családi nevelést támogató szolgáltatások

3.3.1 Időszakos gyermekfelügyelet

DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye tagintézményeiben, az alapellátás prioritása mellett, családi nevelést támogató gyermekfelügyelet szolgáltatást nyújtunk a gyed-en, gyes-en lévő szülők gyermekei részére, akiknek esetleg csak alkalmoszerű elfoglaltságaik vannak. Nyugodt, biztonságos környezetben, a kortársakkal való együttjátszás lehetőségét biztosítjuk szakszerű felügyelet mellett. Természetesen a gyermekfelügyelet szolgáltatás során is figyelembe vesszük a kisgyermeknevelés és gondozás szakmai alapelveit és gyakorlatát. A szülők számára a gyermekfelügyelet igénybevételének feltételeit, a „Gyermekfelügyelet rendje” tartalmazza.

Az Időszakos gyermekfelügyelet rendje:

- 1.) Időszaka: a bölcsőde nyitvatartási idején belül naponta.
- 2.) A szülő a szolgáltatás igénybevételét egy munkanappal előre jelezze személyesen, vagy telefonon a bölcsőde vezetőjének. A szolgáltatás díját igénybevétel után a bölcsődevezetőnél, ill. az általa megbízott személynél kell számla ellenében megfizetni.
- 3.) A szülőnek a bejelentkezés alkalmával nyilatkoznia kell arról, hogy gyermeke egészséges, és a családban senki nem szenved fertőző megbetegedésben.
- 4.) A szolgáltatás lemondása az igénybevétel napját megelőző munkanapon reggel 9 óráig lehetséges, de a napi megrendelt étkezés díját be kell fizetni.

A gyermekfelügyelet a bölcsőde kihasználtságának és a csoportlétszámok függvénye, így a bölcsődevezető kompetenciája eldönteni a szolgáltatás biztosításának lehetőségét.

3.3.2. Játzócsoporthok

Az intézményben két játzócsoporth működött, ahol a gyermekek a szüleikkel és hozzátartozóikkal játszhattak együtt, valamint ismerkedhettek a bölcsődére jellemző szocializációs közeggel. Meghívott szakemberek és a csoportok háziasszonyainak vezetésével, a közös játék lehetőségén túl mód nyílt a szülők számára szervezett programokon és előadásokon való részételre is. Az Áchim András Utcai és a Margit Téri bölcsődékben működő játzócsoporth igen kedveltek voltak a debreceni családok körében.

A játzócsoporth sikeressége miatt, nehéz döntés volt a fenntartó és az intézményünk vezetői számára egyaránt - hogy javasolnunk kellett az Önkormányzat Közgyűlése számára - a játzócsoporth ideiglenes bezárását, és a gondozási egységként történő megnyitását az alapellátás számára. Közgyűlési döntés értelmében 2016. év végétől a két játzócsoporth működése átmenetileg szünetel a TOP pályázatokat kísérő bölcsődefelújítási időszakra. A

játszócsoport szolgáltatás, mint intézményünk fontos és sikeres szolgáltatása reményeink szerint a felújításokat követően újjáéled a közeljövőben. A játszócsoportot mindaddig hétféle alkalomkor működtetjük. A gyerekeket szülőkkel vagy más hozzátartozókkal együtt fogadjuk szombat délelőtt. A szolgáltatás célja, hogy a családtagok együtt játszanak gyermekeikkel az intézmény által megteremtett ideális játszókörnyezetben kiemelt figyelmet szentelve a zenei nevelés hagyományainak átadására. A kisgyermeknevelő szerepe ilyenkor megváltozik ő a háziasszony a csoportban, a gyermekeket kísérik gondozzák.

3.3.3. Rugalmas, hosszított nyitvatartás

Intézményünkben rugalmas/hosszított nyitvatartásra van lehetőség 4 tagintézmény vonatkozásában. A szolgáltatást 18-19 óra között külön szolgáltatási díj megfizetése mellett vehetik igénybe azok a szülők, akiknek gyermeke a bölcsődébe jár, de munkavégzése vagy egyéb ok miatt a bölcsőde rendes nyitvatartása után tudja csak gyermekét hazavinni.

3.4 Sajátos nevelési igényű gyerekek ellátása

A sajátos nevelési igényű gyerekek ellátása hosszú múltra tekint vissza intézményünk életében. Múltja egyidős a bölcsődei korai fejlesztés történetével. A Honvéd utcai bölcsőde speciális csoportja több mint 30 éves működése alatt több száz gyermek fejlesztésében, gondozásában–nevelésében vállalt szerepet. A Honvéd Utcai Tagintézmény speciális csoportjában középsúlyos, illetve halmozottan sérült gyerekek ellátása (Down-szindrómás, Angelman-szindrómás, Rhettszindrómás, Williams-szindrómás, autista, vak és gyengén látó, mozgássérült, hallási fogyatékos gyermekek) zajlik.

A HEFOP 4.2.1 pályázat eredményeként 2007-től lehetőség nyílt két tagintézményünkben az integrált nevelés tárgyi feltételeinek a kialakítására (eszközbeszerzés, fejlesztőszobák kialakítása, akadálymentesítés). A Gáborjáni Szabó Kálmán utcai bölcsődében és a Görgey utcai bölcsődében ekkor összesen 7 csoportban valósult meg a csoportonként 2-2 eltérő fejlődésű gyermek fogadásának személyi és tárgyi feltétele. A korai fejlesztést és szülő segítséget sokéves tapasztalattal rendelkező gyógypedagógusaink végezték egészen 2013-ig, amikor a bölcsődék feladatellátásából átkerült a pedagógiai szakszolgálatok tevékenységi körébe. Az átalakulás során, helyi szinten nagy segítséget jelentett, hogy a korábban intézményünk alkalmazásában álló gyógypedagógus kollégák végezhetik továbbra is a fejlesztéseket, méghozzá a bölcsődei környezetben, a szakvéleményekben megjelölt heti óraszámban. Természetesen megmaradt a kisgyermeknevelők és gyógypedagógusok folyamatos konzultációs lehetősége is. A sajátos nevelési igényű gyerekeket nagyobb számban fogadó bölcsődék szakmai programjai részletesen tartalmazzák a helyi kiemelt szintű együttműködések és speciális programokat: állatasszisztált terápiás foglalkozások, zeneterápia.

Intézményi szinten kiemelten kezeljük az SNI gyermekekkel kapcsolatos szakmai feladataink között: a *kisgyermeknevelők szakmai kompetenciáinak a fejlesztését*, a normál és eltérő fejlődési ütem korai felismerésének segítését, az érintett családokkal és szülőkkel való még szenzitívebb kapcsolattartást, valamint a gondozásukhoz, nevelésükhöz kapcsolódó egyéb specifikumokat. A gyógypedagógusok és pszichológusunk évről évre esetmegbeszélő csoportokkal, egy-egy fejlődési zavarhoz kapcsoló előadássorozattal segítik a legújabb ismeretek átadását. AZ EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001 „A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése” kiemelt projekt európai uniós forrásból valósul meg 2017. február 1. és 2021. január 31. között, melynek keretében szakdolgozóink képzése folyamatosan zajlott. A képzések a korai intervenció ellátórendszerének működéséről és az

egységes gyermekútról való tudásbővítést, valamint a kora gyermekkori intervencióban részt vevő szakemberek egységes szemléletének kialakítását célozta meg.

3.5 Terepintézményi feladatok

Jelenleg szinte majdnem minden tagintézményünk terepintézményként is működik. Egyes tagintézményein a Debreceni Egyetemről fogadnak hallgatókat kifejezetten a csecsemő- és kisgyermekgondozó *BA képzések* résztvevőit, de nyári gyakorlat keretében a társszakmák bölcsődei gyakorlatának letöltésére is teret engedünk, így a gyógypedagógiai, védőnői képzések tanulóit is fogadjuk. A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kara évről évre újra bölcsődéinket választja gyakorlati terephelyként, mert a kisgyermeknevelők megbízható szakmai tudást képesek átadni. A főiskolai képzések (felsőfokú szakképzés, BA képzés) beindulásától kezdődően intézményünk legnagyobb terepintézménye az egyetemnek. Több tényező motiválta a hatékony együttműködést: a pedagógus életpálya bevezetésével ugrásszerűen megnövekedett hallgatói létszám, közös pályázati lehetőségek, a szakmai együtt gondolkodás szükségessége.

Több tagintézményünk a technikai, szakképző iskolai képzések vonatkozásában működnek terepintézményként a *duális képzésekben*. Az Intézményünk együttműködési megállapodásban áll a Mesterlevél Ágazati Képzőközponttal, mely a Debreceni Szakképzési Centrum képzéseinek vonatkozásában segíti a szakmai gyakorlati oktatás megvalósulását cégeknél és intézményeknél. Jelenleg két technikum különböző évfolyamának osztályai töltenek évközi vagy nyári gyakorlatot. A tanulók heti több napon a bölcsődében kapnak szakmai oktatást és itt készítjük fel őket a szakmai vizsgák gyakorlati részére. Oktatásukat kamarai nyilvántartásba vett szakoktatóink végzik. A tereptanárok munkájában ezen képzésekben esetében egyéb készségekre is szükség van, hisz a pályaeorientáció tekintetében különböző motiváltsággal érkeznek a hallgatók és a képességek tekintetében is vannak egyéni különbségek.

Intézményünk a gyakorlati képzések során, mindig is törekedett megőrizni szakmai identitását, a képzést segítő protokollját és ragaszkodott hivatásunk meghatározó szakmai elveihez. Mindig szükségesnek véli koordinálni, hogy mekkora az a hallgatói létszám, amely semmiképpen sem megy a kisgyermek ellátásának a rovására. A gyakorlat szervezése esetén is elsődleges szempont, a kisgyermek biztonság-, és stabilitásérzésének megteremtése, megőrzése; és a hallgatók szakmai és mentális segítése együttesen.

Ennek főbb szempontjai és lépései a következők:

- A gyermekeket minden esetben felkészítjük a hallgatók fogadására, illetve a szülőket is tájékoztatjuk (ez már a nyitó szülőértekezleteken is megtörténik). A tájékoztatás során kérjük a szülők együttműködő támogatását a szakemberképzés terén is. Megragadjuk az alkalmat annak hangsúlyozására, hogy a hallgatók jelenléte egyúttal mutatja, hogy bölcsődéinkben megbízható, jó szakmai munka folyik, melyet a képző helyek is alapul vesznek.
- A hallgatók fogadására ütemtervet készítünk a tagintézmény vezetőikkel, amit főiskolával, illetve a technikumokkal is egyeztetünk. A gyakorlati oktatás általunk készített programterv alapján történik. A tanulók osztályozása, a KRÉTA adminisztráció, a vizsgákra való felkészítés folyamatos koordinálást igényel a képzőszervekkel.
- Fontos, hogy a szakmai ismeretátadáson túl folyamatosan hatással legyünk a tanulók személyiségére és készségfejlesztésére. Itt szerzik első munkahelyi tapasztalataikat, így a munkába járással kapcsolatos szocializációs feladatok is ránk hárulnak.

3.6 Az ellátások igénybevételének módja

A bölcsődei ellátás igénybevételének lehetősége - a bölcsődei felvétel - egész évben folyamatos. Az ellátásba való bekerülés lehetőségeit jogszabályok határozzák meg.

A bölcsődei ellátást a Gyvt. értelmében azon családok gyermekei vehetik igénybe, ahol a szülők dolgoznak, munkaerőpiaci részvételt elősegítő programban, képzésben vesznek részt, betegségük vagy egyéb ok miatt gyermekük napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

Az *Intézmény Felvételi Szabályzata* teljes összhangban van a Gyvt. és az NM. rendelet előírásaival a felvétel rendjével kapcsolatban, és tartalmazza a teljes felvételi eljárásrendszer protokollját is. Meghatározza a jogszabályok alapján bölcsődei ellátásra jogosultak körét, a bölcsődei felvétel általános feltételeit, a szülő/törvényes képviselő kérelmére történő felvétel eseteit, és a hivatalos szerv által kezdeményezett felvétel lehetőségeit. Kitér minden ellátás/szolgáltatás típus esetében, a felvételre jelentkezés helyi módjára, a felvételhez szükséges dokumentumokra, az elbírálás rendjére, a beiratkozás folyamatára, az esetleges elutasítás miatti jogorvoslati lehetőségekre és a várólista működésére. A szabályzat mellékleteiben fellelhetők az egységesen használt nyomtatványok a felvételhez, a bölcsődei ellátás megszűnéséhez és a továbbmaradás kérelméhez kapcsolódóan.

3.7 A szolgáltatásokról szóló tájékoztatás módja

A bölcsődék működéséről, a nyújtott szolgáltatásokról és azok igénybevételi lehetőségeiről több formában tájékozódhatnak az érdeklődők. Elsődlegesen intézményünk honlapján (www.debrecenibolcsik.hu), ahol teljes terjedelemben olvashatók alapidokumentumaink, illetve városunk honlapján (www.debrecen.hu), az intézményt bemutató oldalon. A magyar bölcsődék országos szakmai helyzetéről, a módszertani feladatellátásról, legsokoldalúbban a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról tájékozódhat az érdeklődő (www.magyarbolcsodek.hu).

Minden érintett személyesen és telefonon is érdeklődhet a szolgáltatás bármely elemével kapcsolatban. Az intézményvezető és a bölcsődék vezetői egyaránt rendelkezésre állnak az előre egyeztetett időpontokban a tájékoztatást kérők számára. Kiemelt időszak a tájékoztatásban a felvételeket megelőző nyílt napok időszaka és az ellátásba kerülést követő időszak, vagyis a beiratkozás, amikor a szülő általános tájékoztatást kap:

- az ellátás tartamáról, feltételeiről, szolgáltatásokról,
- az intézmény által vezetett, a gyermekére vonatkozó nyilvántartásokról,
- a személyes adatok védelméről és a bölcsődében készíthető fényképekről, felvételekről,
- a panaszjoga gyakorlásának módjáról,
- az érték- és vagyonmegőrzés módjáról,
- a házirendről.

Az intézményi és tagintézményi szakmai programok minden bölcsődében elérhetők a szülők számára. Ezek a dokumentumok akkor töltik be a nyilvánosság biztosításával funkciójukat, ha segítik a szülők intézményválasztását, és az intézményi nevelőmunka szervezeti és tartalmi területei átláthatók. Épp ezért szóbeli tájékoztatással segítjük nyílt napokon, szülői értekezleten a szakmai programok minél szélesebb körű bemutatását.

3.8 Személyi térítési díjak

A bölcsődei ellátás keretében biztosított gyermekétkeztetésért és külön a gondozásért, a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek, vagy más törvényes képviselőnek személyi térítési díjat kell fizetnie. A személyi térítési díjat az intézmény vezetője állapítja meg a vonatkozó jogszabályoknak, és DMJV Önkormányzata hatályos közgyűlési rendeletének a figyelembevételével. A személyi térítési díj összegét a szülővel kötött megállapodás is tartalmazza. A gyermekétkeztetési kedvezmények igénybevételi köréről, a gondozási díj fizetése alóli mentesség lehetőségeiről, a tagintézményvezetők adnak a szülők számára tájékoztatást, az ellátás megkezdése előtt.

A Gyvt.-nek az ingyenes bölcsődei és óvodai gyermekétkeztetés kiterjesztése érdekében történő módosítása jelentős mértékben megnövelte az ingyenesen étkező gyermekek létszámát.

Az étkezési térítési díjat egy havi időtartamra, előre kell megfizetni az igénybevevőnek (dolgozók, vendégétkezők), vagy a gyermekek esetében a törvényes képviselőnek. Ha az étkezést betegség vagy más ok miatt a jogosult nem kívánja igénybe venni, a távolmaradást minden esetben be kell jelenteni személyesen vagy telefonon. Az étkezések megrendelése és lemondása, a térítési díjak számlázása közétkeztetési szoftver használatával történik. A szülőknél van a csoportos beszédési megbízással történő fizetésre, és a munkahelyi cafeteria támogatások bölcsődei szolgáltatásra történő igénybevételére is.

4. HUMÁNERŐFORRÁS

4.1 Személyi feltételrendszer

A bölcsődei nevelés-gondozás sikere, eredményessége elsősorban azon múlik, hogy kik és hogyan foglalkoznak a gyerekekkel. A bölcsődei nevelésben a korosztály életkori sajátosságaiból adódóan meghatározó a kisgyermeknevelő szerepe, aki személyiségén keresztül hat a kisgyermekre és a családra. Az, hogy a kisgyermek hogyan érzi magát, elsősorban attól függ, hogy a felnőtt, akire rá van bízva, hogyan bánik vele, milyen mértékben nyújt neki támaszt, biztonságot. A gyermekközösség visszatükrözi azt a gondoskodást, azt az érzelmi közeget, amit az ott dolgozó felnőtt biztosít, s ebben a folyamatban a kisgyermeknevelő személyisége és nevelési módszerei meghatározók.

A feladatok színvonalas megvalósítására megfelelő szakmai kompetenciával és identitással, kellő önismerettel, magas szintű társas készségekkel bíró szakember képes. Ebből adódóan a kisgyermeknevelő felelős a szakmai tudása szinten tartásáért, gyarapításáért, szakmai kompetenciái fejlesztéséért. Minőségi ellátást csak magasan képzett, elhivatott szakemberek, és az őket segítő lelkiismeretes segítő személyzet képes együttesen biztosítani. Szakembereinket tudatosan javasoljuk olyan továbbképzések irányába, amelyek érzékenyítik a kisgyermeknevelőket a hátrányos helyzetre. Hátrányos helyzetről nem csak a szociális helyzetből fakadó hátrányokra gondolunk, hanem arra is, amikor a családok helyzete azért nehezített, mert SNI- kisgyermek nevelésével kell megbirkózniuk, bolyongva gyakran az ellátó rendszerben. Az is célunk, hogy kisgyermeknevelőink rálátást nyerjenek azon ágazatokra, akik hozzánk hasonlóan részesei a kisgyermek életútjának. Intézményünk arra törekszik, hogy erősítsük az ágazatok közötti együttműködést, ezzel is hatékonyabbá téve a családok segítségét.

4.1.1 Szakdolgozók

Az Intézmény szakmai létszámának alakulása	
Magasabb vezető	2 fő
Tagintézmény vezető	13 fő
Pszichológus	1 fő
Szaktanácsadó	1 fő
Kisgyermeknevelő	229 fő
Bölcsődei dajka	52 fő
Az Intézmény szakmai létszáma összesen:	298 fő

4.1.2 Kisgyermeknevelők

A bölcsődei csoportokban két-két kisgyermeknevelő dolgozik, akik a „saját kisgyermeknevelő”- rendszerben meghatározott feladatkörökben (beszoktatás, gyermekfejlődési dokumentumok vezetése) megosztva látják el a csoportba járó saját gyermekeiket. Egy kisgyermeknevelőnek 6-7 saját gyermeke van egy 12-14 fős csoportban. A bölcsődében minden gondozási feladatot a kisgyermeknevelők végeznek.

Kisgyermeknevelőink valamennyien szakképzettek, akik az 15/1998 (IV.30.) NM rendeletben meghatározott képesítések valamelyikével rendelkeznek. Jelenleg a kisgyermeknevelői kör több mint fele már diplomával rendelkezik, összesen az Oktatási Hivatal oldalán 147 regisztrált pedagógusunk van. Kiválasztáspolitikánk része, hogy magasan kvalifikált szakemberek dolgozzanak bölcsődéinkben. A főiskolai képzések bevezetésétől folyamatosan támogatjuk a bent dolgozó közép fokú végzettségűek továbbtanulását is. A legtöbbeknek így a csecsemő-és kisgyermeknevelő BA szakos diplomája van meg, de sokan vannak, akik más szociális és pedagógus területről származó alapidiplomát szereztek munka mellett, vagy jöttek át ezen ágazatokból a bölcsődei területre dolgozni.

4.1.3 Bölcsődei dajkák

A kisgyermeknevelők munkáját gondozási egységenként, a jogszabályban előírt 1 fő bölcsődei dajka segíti. A dajka alapvető feladata: a környezet rendjének, tisztaságának megteremtése, a kisgyermeknevelő zavartalan munkavégzéséhez szükséges tárgyi feltételek előkészítése, és a kisgyermeknevelő iránymutatásával szükség szerint közreműködni a gyermekek felügyeletében. Bölcsődei dajka munkakörben csak az alkalmazható, aki eredményesen elvégezte a bölcsődei dajka képesítési előírásait meghatározó, miniszteri rendeletben előírt tanfolyamot vagy az új típusú szakmai oktatás megfelelő képzését. Az Intézményben minden képzésre kötelezett bölcsődei dajkánk elvégezte a tanfolyamot, és megszerzett ismereteiket hatékonyan alkalmazzák a csoportokban. Fő törekvésünk, hogy kompetencia határaitak ismerve szakszerűen segítsék a kisgyermeknevelők munkáját és olyan attitűdökkel végezzék munkájukat ahogyan az egy kisgyermekközösségbe elvárható, hisz modell szerepet töltenek be ők is a gyermek számára.

4.1.4 Technikai munkakörök

Szakmai feladatellátás segítésében az egyéb technikai dolgozók (konyhai és mosodai alkalmazottak, varrónők) közreműködése pótolhatatlan. A főzés folyamatainak szakszerűségében, a textíliák igényes kezelésében és a csoportszobák esztétikájában munkájuknak kiemelkedő szerepe van. Az élelmezés dolgozóinak feladata szintén sokrétű: a közbeszerzés lebonyolításában, az étlaptervezésben, az alapanyagbeszerzésben és

raktározásban, az élelmezési folyamatok előkészítésében, valamint a bizonylatolásban egyaránt közreműködnek.

4.2 Szakemberkép

Bölcsődéinkben a nevelés kulcsszereplője az olyan kisgyermeknevelő, akit a gyermekszeretet, a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértés, és a segítőkészség jellemez. Úgy közelít a gyermek felé, ahogyan azt gyermek-, család-, és bölcsődeképünk megkívánja.

- Nyitott és pozitív szemléletű ember, aki tudja, hogy saját sikere, öröme, megelégedettsége és optimizmusa a rábízott gyermek érzelmi stabilitásának is a legfőbb táplálója.
- Nyitott az elfogadásra, mert tudja, hogy hivatása a másokon való segítség, a másokkal való együttműködés.
- Nyitott a gyermeki világra, mert tudja, hogy a gyermek megismerése, megértése, formálása azzal kezdődik, ha ismeri fejlődésüket és szereti világukat.
- Nyitott a tanulásra, mert tudja, hogy szakmai fejlődésének, a megújulásnak a záloga elsődlegesen saját kezében van.
- Nyitott az alkotó, kreatív gondolkodásra, mert tudja, hogy a gyermeknevelés optimális feltételeinek kialakításához ingergazdag környezetre, módszertani sokoldalúságra és szabadságra van szükség.
- Nyitott az önmegvalósításra, mert tudja, hogy a szakemberek kompetenciája és elkötelezettsége a kisgyermekkorai nevelés minőségének egyik legfontosabb meghatározója.

4.3 A szakember intézményi szocializációja

Intézményünkben tapasztalható egy szakmai generációváltási folyamat. Az alkalmazotti létszám fiatalodik és ezzel együtt a fluktuáció is jelentősebb, mert a pályakezdő fiatalok néhány éven belül szülősi szabadságra mennek. Fontos kihívás elé állítja ez bennünket, mert minden évben sok az új dolgozó és a gyakornok (31 fő gyakornok 2021-ben, 2022-ben 26 fő). Leendő szakembereink kiválasztása szakemberképünk figyelembevételével történik. *Pályáztatás* alkalmával a beadott önéletrajzokból való kiválasztást követően szakmai stáb hallgatja meg a jelentkezőket. A felvételi interjú során több területre (személyiségjegyek, kisugárzás, ambíció, szakmai ismeretek) fókuszálva történik a meghallgatás, kiválasztás. Fontos etikai elv a folyamatban, hogy a leendő kisgyermeknevelők elkötelezettnek és tisztességben élőnek mutatkozzanak. A technikai dolgozók kiválasztása szintén alapos szempontrendszer szerint történik. Törekszünk az interjú és próbaidő alatt megbizonyosodni megfelelő együttműködési készségeiről, munkamoráljáról és a gyermekkörnyezetbe illő személyiségjegyeiről. Támogatunk minden kreatív érdeklődési kör meglétét esetükben is, hisz épp úgy részesei a bölcsődék szépítésének, dekorálásának és szakmai programunk megvalósításának úgyszintén, mint ahogyan szakdolgozóink is.

Intézményünk szakembereinek utánpótlása biztosított. Mind a kisgyermeknevelői, mind a dajkai munkakörre van jelentkező az álláspályázatok esetében. Ez köszönhető nagymértékben a terepintézményi és oktatói munkánknak, miszerint több képzőszervvel volt és van helyi együttműködésünk a csecsemő-és kisgyermeknevelő képzések vonatkozásában, másrészt a bölcsődei dajka képesítések a megyén belül Debrecenben folynak. A szakképzési rendszer átalakulásával, egyre gyakrabban jelennek meg állásinterjúinkon a 18-20 éves korosztályból. Ők nem csak szakmai tapasztalattal, de gyermeknevelési, gyermekekkel kapcsolatos

tapasztalatokkal sem rendelkeznek. Ugyanakkor rendelkeznek formálható képességekkel, készségekkel, a korosztályukra jellemző rugalmassággal, életörömmel, melyek az erősségeiknek tekinthetők. A jelentkezők megváltozott korosztályi összetétele új fajta interjúztatási, kiválasztási nézőpontot igényel az intézmény részéről majd munkakezdésüket követően a mentorálásra kell nagy hangsúlyt helyeznünk.

A *gyakornoki idő* nagyszerű lehetőség, a friss szakemberek megfelelő felkészítésére, ugyanakkor valós pályaalkalmasságuk megítélésére is. Ez a tapasztalt kisgyermeknevelőket, bölcsődevezetőket is új kihívás elé állította, állítja. Ki kell választani a megfelelő mentor kisgyermeknevelőt, aki rendelkezik olyan biztos szakmai ismerettel, mentori képességekkel, elfogadó személyiségjegyekkel; aki képes felkészíteni a gyakornokot a gyakorlati tapasztalatok minél szélesebb körű elsajátítására. A mentor folyamatos segítséget nyújt a már meglévő elméleti ismeretek gyakorlatban történő integrálására.

A munkáltató a jogviszony létesítésekor, a kinevezési okmányban írja elő a gyakornoki idő pontos kezdetét, tartamát és végét. A gyakornoki szabályzatában állapítja meg a gyakornoki idővel kapcsolatos kötelezettségeket, különösen:

- a szakmai követelmények részletes tartalmát,
- a gyakornokok és a szakmai segítők, mentorok egyes kötelezettségeit,
- a gyakornoki idő alatti számonkérés feltételeit,
- az értékelés és minősítés részletes szabályait.

A gyakornokok előmenetele, vizsgarendje, minősítése jelenleg kettős rendszerben történik, a Kjt. szerinti és a pedagógus gyakornokokra vonatkozó jogszabályok figyelembevételével. Minden gyakornok fejlődésében a fokozatosságot tiszteletben tartjuk. Biztosítjuk, hogy kezdetben a megfigyelésre helyezhessen hangsúlyt, és a mentorkisgyermeknevelő folyamatos iránymutatása mellett ismerkedhessen feladataival. A későbbiekben a tapasztalatok bővülésével, az ismeretek mélyülésével várható el csak az önálló munkavégzés. A munkafolyamatok teljes körű elsajátítása, az összefüggések felismerése egy újabb szint a szakmai fejlődés útján. A gyakornoki időszak végén már megalapozott, tudatos, tervszerűen végzett gyakorlati tudásra kell szert tennie. A gyakornok munkanaplót vezet, amely tartalmazza az elvégzett feladatait, tapasztalatait, önreflexióit.

A vizsgák alkalmával a mentorok, szakmai segítők konstruktív véleménnyel, és a pozitívumokra támaszkodás elvével törekednek visszajelzést adni. A gyakornoknak lehetősége van reflektálni, visszajelezni, hogy ő hogyan értékeli előrehaladását, erősségeit, gyengeségeit.

4.4 Képzés, továbbképzés

Intézményünk szervezetfejlesztési törekvéseiben nagy hangsúlyt kap az élethosszig tartó tanulás, amelyet az intézményvezetés minden munkakör esetében tudatosan támogat.

A *továbbtanulás* iránti igény az elmúlt időszakban felerősödött. Jelenleg is több dolgozónk folytat főiskolai tanulmányokat (25 fő), illetve mesterképzésre, vagy szakirányú továbbképzésre jár. Kulcsfontosságú volt ebben a folyamatban, hogy a bölcsődei ágazatban is elismerték, hogy a kisgyermekkorai nevelésben dolgozók is pedagógus szakemberek; akik esetében a felsőfokú tanulmányok folytatása is támogatandó és elvárható. Az intézmény szakdolgozóinak jelenlegi képzettségi összetétele: a diplomások országos átlagához viszonyított jóval magasabb aránya, és a nyelvtudás, mind mutatja a szakdolgozók motiváltságát is a továbbtanulás terén.

Az intézmény minden eszközzel támogatja a kisgyermeknevelők továbbtanulási szándékait (szakmai tájékoztatók szervezése, pályázati lehetőségek, rugalmas munkaszervezés, szabadság biztosítása). Szükségét éreztük, hogy megtámogassuk a diplomaszerezés esélyeit és kiegészítsük az új főiskolai képzések módszertani képzését. Olyan kompetenciafejlesztő zenei

és idegennyelvi képzésre épülő (EFOP-1.9.9-17-2017-00009 azonosító számú „Még jobb kezekben – bölcsődei szakemberek szakmai fejlesztése Debrecenben) pályázat futott a közelmúltban az önkormányzat jóvoltából intézményünkben, melynek keretében 120 kisgyermeknevelő részesült akkreditált zenei továbbképzésben, és 54 fő pedig intenzív nyelvi képzésben. A projekt eredményeként a továbbtanulás iránti lehetőség, és a diplomák átvételének esélyei egyértelműen javulnak. Ennek gyakorlati hatása mind a mai napig megmutatkozik a tagintézmények életében. A képzésben résztvevő kisgyermeknevelők a gyermekcsoportokban, illetve családi napok keretében váltják gyakorlati tudásra a megszerzett ismereteiket.

A *kisgyermeknevelők szakmai továbbképzésben* kötelesek részt venni a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet előírásai szerint. A középfokú végzettséggel rendelkezők esetében 60 kreditpont, a diplomás végzettségűek esetében pedig 80 pont megszerzése szükséges a továbbképzési időszak (4 év) során. Az intézmény továbbképzési terveze tartalmazza, kinek milyen jellegű képzésre, illetve hány pont megszerzésére van aktuálisan szüksége. A továbbképzések szervezésében, lebonyolításában intézményünkben sok éves módszertani tapasztalat bír (regionális képzések szervezése, tanfolyamok, műhelymunkák akkreditációja, szakmai napok szervezése). A szakmai továbbképzés, amennyiben megfelelő időtartamú és intenzitású, éppen olyan fontos lehet, mint a szakképzettség megszerzésére irányuló képzés. Fontos, hogy ezeken a képzéseken az alkalmazottak ösztönzést kapjanak a kompetenciafejlődésre, a különböző készségek kiművelésére, új gyakorlati módszerek megismerésére. Az új ismeretek elsajátítása során – akár továbbtanulásról, akár továbbképzésről van szó – mindig számolni kell azzal a pozitív hozzáadékkal, mely a szakemberek mentális segítése, a „kiegész” megelőzése, a feltöltődés, és a munkahelyi légkörök kedvező alakulása kapcsán tapasztalható. A résztvevők napi munkájukhoz nem csak szakmai megújulást, de egyben lelki feltöltődést is kapnak a közös élmények, a közös tanulás, az új kapcsolatok révén.

A tudatosan kialakított továbbképzési tervzetnek köszönhetően minden szakemberünk maradéktalanul teljesítette a továbbképzési kötelezettségét. Az Intézmény törekszik változatos továbbképzési lehetőségeket felkutatni, illetve azokra a kisgyermeknevelők figyelmét felhívni. Kisgyermeknevelőink maguk dönthetik el, hogy mely téma segítené leginkább a szakmai fejlődésüket és ennek megfelelően jelentkezhetnek a továbbképzésekre.

A kisgyermeknevelők továbbképzése mellett a 2019-es évtől a *vezetők szociális vezetőképzése is megkezdődött*. A vezetőképzésre kötelezett tagintézményvezetők és a magasabb vezetők egyaránt teljesítették a képzési kötelezettséget, mely új típusú tudást, speciális vezetői ismereteket adott olyan témakörökben, mint a menedzsment, munkahelyi motiváció, szervezeti kultúra, rendszerszemlélet, pénzügyi hatékonyság, szupervízió. 2022-ben már a megújító képzéseken vesznek részt vezetőink, mely két évente kötelező a jogszabály értelmében.

Az EFOP 1.2.6.- VEKOP-17-2017-00001 azonosító számú *bölcsődei dajkaképzések* 100 órás intenzív (kéthetes ciklusú) oktatások keretében zajlottak regionális szinten intézményünkben. Dajkáink az itt megszerzett ismereteket hatékonyan tudják alkalmazni a csoportokban. A képzés több célt szolgált: segítette kompetenciahatáraik helyes értelmezését, elméleti ismereteket sajátítottak el a gyermekfejlődésről, családpedagógiáról, amely hozzásegítette őket egy tudatosabb feladatellátáshoz; illetve képzésük kiegészült egy higiénés, balesetvédelmi, elsősegélynyújtási gyakorlatorientált ismeretanyaggal is. A megszerzett ismereteiket intézményi körben szervezett belső továbbképzéseken eleveníthetik fel és bővíthetik tovább.

5. TÁRGYI FELTÉTELRENDSZER

5.1 Az infrastruktúra és a pedagógiai programok kapcsolata

Mint minden pedagógiai-nevelői folyamatnak vannak objektív feltételei, melyek közül a tárgyi feltételek megléte és optimális kialakítottsága alapvető. Intézményünkben prioritásként kezeljük a tudatos környezetkialakítás módszereit, így a pedagógiai program és a környezet kapcsolata szoros összefüggésben van. Célunk, hogy a tárgyi környezet lekövesse azokat célkitűzéseket, amelyek megfogalmazódnak hitvallásainkban.

- Gyermekképünk hatja át a környezet kialakítás első számú alapelvét, miszerint minden a gyermek elsőszámú érdekét szolgálja a legapróbb részletekig; azaz a gyermek biztonsága, kényelme, önállósága, érdeklődése, motivációja legyen mindenben a meghatározó. Olyan gyermekbarát atmoszférájú közeg vegye őket közre, mely értük és róluk szól.
- Családképünk megköveteli, hogy a bölcsődék a tárgyi feltételek tekintetében is befogadó közegei legyenek a bölcsődei ellátást igénybe vevő családok számára. Szabadon, igényeiknek megfelelően használhassák a tereket a mindennapokban, szolgálja kényelmüket és hordozzon információkat számukra.
- Szakemberképünk fontos eleme a módszertani szabadság és önállóság, mely a környezet kialakítás tekintetében is elvárja a kreatív és alkotó gondolkodást. Általános elvárás szakembereink előtt az előkészített környezet pedagógia tudatossága, az esztétikum és természetesség kiemelt szerepe, valamint a kreatív eszközrendszer felhasználása.

5.2 Az épületek adottságai

Bölcsődéink a nagyvárosi létből fakadóan sűrűn lakott városrészekben találhatóak. Ugyanakkor egyik sem esik igazán nagyforgalmú közlekedési út mentén, mert a lakótelepek parkjai, vagy a belvárosi és kertvárosi csendesebb utcarészek határolják. Valamennyi bölcsődénk megfelel az ellátásnak, annál is inkább mert, minden épület eredetileg is bölcsődének épült. Tagintézményeink többsége felújított állapotban van különböző Uniós forrásoknak köszönhetően, de a felújításból előtt álló bölcsődékben is jelentős fejlesztések zajlottak: udvarfelújítás, eszközbeszerzés, nyílászáró cserék.

A gyerekek érdekeinek megfelelő biztonságos és praktikus térkialakítások, minden rendelkezésre álló helyiség célszerű és ötletes kihasználása, a felújításokban rejlő modernizálási és esztétikai lehetőségek megragadása, a gyermekekre szabott méretek és elérhetőségek, a tudatos eszközvásárlás azok az elvek, melyekkel az épületi adottságokat kívánjuk pedagógiai programunk szolgálatába állítani. Óriási eredményként könyveljük el, hogy az önkormányzat elkötelezett támogatásának köszönhetően bölcsődéink kiszolgáló helyiségei is megmaradhattak az elmúlt évtizedek folyamán, így valóban helyben és a szakmai alapelveknek legmegfelelőbben tudjuk a gyermekeket kiszolgálni. A főzés, mosás, varrás folyamata szakmai elveken alapulhat, melyekben természetesen irányadó számunkra minden központi szabályozó és közegészségügyi előírás.

A karbantartási és felújítási feladatokat városunkban valamennyi önkormányzati fenntartású intézmény esetében DIM látja el. Bölcsődéink felújítására minden évben különböző összeget fordít a fenntartó is, az intézményünk által javasolt felújítási koncepció alapján.

5.3 Csoportszobák

A mintegy 102 csoportszobánk közül nincs két egyforma, ami berendezését és kialakítását illeti. Alapelvünk, hogy a szobák berendezése tükrözze a helyi szakmai sajátosságokat, a kisgyermeknevelők egyéniségét és kreativitását és folyamatosan a gyermekcsoportok aktuális igényeinek megfelelően formálódjon. A szobák alapterülete változó, így a befogadóképességük határozza meg az elhelyezhető gyermekek számát.

A gondozás-nevelés főbb helyzetei, a bölcsődei napirend, a játékfeltételek kialakítása megannyi fontos elvárást támaszt az optimális helykihasználás és berendezés irányába. A szokáskialakítás fontos feltétele, hogy biztosítsuk a gyermekeknek a tárgyak világában való eligazodás, tájékozódás, az önkiszolgálás lehetőségeit. Az egyéni szükségletek kielégítésének egyik alapköve számunkra, hogy minden gyermeknek legyen egy kis személyes élettere a gondozás folyamatában; így akár az öltözködés, mosakodás, étkezés, vagy az alvás is az ő megszokott helyén és lehetőség szerint a saját eszközeivel történjen. Kifejezetten figyelünk a jelek szerepére, melyek nem csak segítik a gyermekeket az eligazodásban, hanem az akarati- és énefejlődés folyamatában a korosztályra nagyon is jellemző további szerepet is betöltenek. Épp ezért lehetőségeinkhez mérten biztosítjuk a jelválasztást a családok számára, és beépítjük a jelek szerepét akár a vizuális, akár az anyanyelvi nevelés folyamatába.

Az esztétikai nevelés, a szépérzékre hatás a legkorábbi életszakasztól kezdi igényességre és a tisztaság szeretetre nevelni a gyermeket. Fontos számukra, hogy a gyermek számára kedves tárgyak, alkotások, családi fotók biztosítsák számukra az otthonosságot. Ez a korosztály kifejezetten igényli a vizualitást, és a mai vizuális/képi kultúrába belenövő generációknak fontos a fotók, képek, pedagógiai szerepe.

Az intézményi és tagintézményi szintű ellenőrzések egyik meghatározó szegmense mindig a tárgyi feltételek értékelése, a külső szemlélő észrevételeinek tudatos kihasználása, az esetleges korrekciók átbeszélése.

5.4 Játszóudvarok

Valamennyi bölcsőde telekhatárokon belül, közvetlenül a gondozási egységekhez kapcsolódó játszóudvarokkal és teraszokkal rendelkezik. Nagy könnyebbséget jelent, hogy nem akadályozza a gyermekek mozgását sehol szintkülönbség vagy távolság. Az udvarok nagysága változó, az ingatlanok adottságainak megfelelően, és a kertek kialakítása is változatos. Az elmúlt években jelentős beruházások történtek, több bölcsőde játszóudvara megújult: teraszburkolások, földcsere és füvesítés, új homokozók, bicikli utak kialakítása történt meg. Minden tagintézményünkben kialakított a pancsolás lehetősége vízpermetezők kiépítésével így a nyári nagy hőségben folyamatosan tudnak hűsölni a gyerekek. Az árnyékolás változatos technikákkal biztosított: motoros terasz árnyékolók, fix árnyékoló ponyvák és napvitorlák. A telepített játszótéri eszközeinket folyamatosan karban tartjuk és cseréljük újabbra, a telepítés és a folyamatos felülvizsgálat szabályait betartva.

A külső környezet szerepe meghatározó az egészséges életmódra nevelés és a megismerési folyamatok tekintetében is. A gyermekek egészséges életmódra nevelése, a mozgásfejlődés támogatása, a környezeti nevelés több bölcsődénk kiemelt szakmai célkitűzései között szerepel.

5.5 Családbarát közösségi terek

A bölcsődéinkben törekszünk olyan terek kialakítására, melyek a szülőket és szakembereket is szolgálják. A bejáratok közelében kialakított szülői és gyermekváró előterek fontos

helyszínei a nyílt napok időszakának, a szülővel történő beszoktatásoknak és az egyéni fogadóóráknak. A sósobáink minden család számára térítésmentesen rendelkezésre állnak, hogy akár bölcsődéskorú gyermekeivel, akár testvéreikkel egyaránt látogassák a családok. A gyermekek élménygazdagabb és színesebb játékát mesekuckók, tornaszobák, alkotó szobák egészítik ki főként az őszi és téli napirendek esetében.

Dolgozói pihenőszobák, teakonyhák, dolgozói étkezők kisgyermeknevelői szobák segítik a munkaközi szünetek rövid rekreációját, a dolgozói kollektívák összefogását, a csapatépítő összejövetel és megbeszélések megtartását. Több terepintézményünkben külön kell gondoskodnunk a hallgatók fogadásának tárgyi feltételeiről is. Rekreációs és közösségi tereink kialakítását, berendezését a Családbarát Magyarország Központ hivatalos auditja minősítette.

6. HITVALLÁSUNK

A közös célok iránti elkötelezettséghez elengedhetetlen a célok kijelölése és az egységes elvárásrendszer kiépítése. A célok attól lesznek közösek, ha együtt jelöljük ki, s mindenki számára ismertek és elfogadottak.

6.1 Gyermekkép

Gyermekképünk tagintézményenként egyedi, melynek kialakítását az egyes tagintézményekre bízuk, a helyi szakmai sajátosságokhoz igazítva. Az intézményi gyermekkép motívumrendszere nem abból indul ki, hogy milyenek szeretnénk látni, a gyermeket, hanem abból, hogy hogyan érzük el. Megismerésük, elfogadásuk, a bennük rejlő lehetőségek kibontása teremti meg azt az ideális szociális, kulturális és fizikai közeget, ami elsődlegesen a gyermekért van, ahol jó gyermeknek lenni.

Nem alakítottunk ki épp ezért egységes gyermekképet, hisz minden gyermek más és más, teljesen egyedi és megismételhetetlen személyiségként egyedi utat jár be, melyben aktívan és kompetensen vesz részt. Tisztában vagyunk vele, hogy a gyermekhez vezető út is mindig egyedi, így a segítség módjában kívánjuk meghatározni az ideális gyermekközeghez kapcsolódó általános elvárásainkat.

- Minden pillanatban és minden tekintetben a gyermek legyen a kiindulópont. Az ő jogai, érdekei, szükségletei álljanak mindenekfelett. Annál is inkább, mert a kisgyermekkor nem egy a sok közül, hanem kitüntetett, szenzitív szakasza az emberi életnek. Ami ilyenkor történik, az egész életre kihat, és fordítva, ami ilyenkor elmulasztódik, később nem, vagy csak nagyon nehezen pótolható be.
- Ebből következik, hogy „a gyermekekkel kapcsolatos egyetlen tevékenység sem lehet pedagógiamentes”. Minden hatással van rá, ennek felelősségével kell foglalkoznunk a gyermekekkel és léteznünk a gyermek környezetében.
- „A fejlődés folyamatos támogatása az úton járás a fontos és nem a megérkezés.” – vallja bölcsen a Waldorf pedagógia, azaz nem a gyermek eredményeire, az irányába támasztott elvárásokra kell koncentrálnunk, hanem az önmagához mért haladásra.
- Tisztában kell lennünk azonban azzal is, hogy az újabb és újabb generációk igényei, lehetőségei adottságai mások, mint az előző generációké, ezért a hozzájuk vezető utakban, a generációs változásokra, az átalakuló kapcsolati rendszerükre és a digitális térben való létezésükre is reagálnunk kell.

6.2 Bölcsődekép

Bölcsődeképünk a hagyományaink és értékeink megőrzésére támaszkodik. A magyar bölcsődei nevelés olyan értékeit, mint a gondozás és nevelés ötvözése, a gyermek egyéni szükségletkielégítésének gyakorlati módszerei, az óvó-védő közeg dominanciája, a gyermek motivációira építő tanulási környezet; olyan alapokat ad a kisgyermekneveléssel foglalkozó valamennyi szakember számára, mely a jelenben és a jövőben is példaértékű.

- Olyan bölcsődét szeretnénk működtetni, ami minden jól kidolgozott alapelv és módszer felhasználásával, a lehető legjobban biztosítja a gyermekek fejlődését, és akiknek korai szocializációs tapasztalatai akár egész életükre pozitív kihatással lesznek.
- Olyan bölcsődét szeretnénk működtetni, ahol a valóban családbarát bölcsődei munkaközösségekre bízhatják gyermeküket a munkát végző szülők, ahol biztonságra, elfogadásra, megértésre találnak, ahol szerepfeszültségeiket csökkentjük és nem növeljük. Ehhez képesnek kell lennünk arra, hogy láttassuk a gondozói munkánk színvonalát, a közösségi lét előnyeit, a bölcsődei játék tartalmasságát, és átadjuk tapasztalati tudásunkat a szülőedukáció területén.

7. INTÉZMÉNYÜNK MINŐSÉGPOLITIKÁJA

7.1 Erősségek és a fejlesztésre váró területek meghatározása

Értékeink és erősségeink feltérképezése fontos része innovációs tervünknek. Egyrészt tudatosítjuk a jövő számára megőrzendő bölcsődei értékeket, másrészt feltárjuk azokat a hiányosságokat, új kihívásokat, amelyekkel foglalkoznunk kell. Az erősségek és a fejlesztésre szoruló területek beazonosítása több módszerrel is történik.

7.1.1 Önértékelések, teljesítményértékelések

Célunk, hogy minden nevelői eljárást kísérje reflektív szemlélet (munkatervek megvalósítása, projektek, együttműködések), és ne csak írásban adjunk önmagunkról és tevékenységünkéről értékelést, hanem egy-egy szakmai hospitálást vagy gyakornoki vizsgát követően szóban is. Az önértékelés része magának az elvárásrendszernek az értelmezése (tervezés, tájékoztatás, általános elvárások intézményi értelmezése), a megvalósítása (csoportlátogatások, megfigyelések, kérdőíves felmérések szervezésére és lebonyolítására, dokumentumelemzés) az önértékelések összesítése, és a mért eredmények visszacsatolása (elemzés, tájékoztatás). Az éves munkatervek és a munkatervi beszámolók tartalmazzák az értékelések kiemelt területeit, a határidőket, felelősöket.

7.1.2 SWOT elemzés

A SWOT elemzések célja általában feltárni egy intézmény egészének vagy egyes kiemelten fontos területének (kulcsterületének) intézményen belüli erősségeit, illetve gyengeségeit, a megkérdozettek megítélése alapján. Mely tudásunkra és tapasztalatunkra építhetünk, és melyek a hiányosságaink, vagy az erősítésre szoruló területeink. Milyen ösztönző erők és gátló tényezők léphetnek fel. Ezeket az elemzéseket kampányszeren végezzük egy-egy ellátási szegmensre fókuszálva.

7.1.3 Vezetői értékelések

Az intézményvezetés és a tagintézményvezetés révén kétszintű vezetői értékelés zajlik. A tagintézményvezetés a beszámolóiban, értekezleteken saját szervezeti egységét értékeli, míg az intézményvezetés valamennyi szervezeti egységét. Vezetői értekezletek, koordinátori megbeszélések alkalmával, illetve írásbeli beszámolók révén az intézményvezetés összefoglaló értékeléseket és visszajelzéseket is ad tervezett keretek között.

7.2 Külső értékelések

7.2.1 A szülők elégedettségének mérése

Intézményünk szakmai programjának fontos része a színvonalas ellátás biztosítása érdekében, hogy a szolgáltatásainkat igénybevevő családokat megkérdezzük az ellátás tartalmával kapcsolatosan. Hangsúlyos visszajelzés ez számunkra, mely többes célt szolgál. Befolyásolja szakmai célkitűzéseinket, segíti az értékelést, a minőség mérését. A nevelési év folyamán állítunk össze kérdőíveket az intézmény működésével, a szolgáltatás bizonyos elemeivel kapcsolatban. Online kérdőívekkel dolgozunk, amelyek biztosítják a teljes anonimitást, a nagyobb számú válaszadást és a kiértékelésük is professzionálisabb.

A szülői célcsoport esetében intézményválasztási preferenciákat, kimeneti elégedettségi méréseket és egyes szolgáltatáselemek tematikus mérését és ezekhez kapcsolódó javaslatok összegyűjtését is végezzük. A kérdőíveket specifikusan intézményünkre állítjuk össze, majd az eredményeket/kiértékelést visszajeleztük összintézményi szinten PPT bemutatókkal. A tapasztalatok kiértékelésére (lehetséges kockázatok, veszélyek és meglévő erőforrások elemzése) vezetői értekezletet és összmunkatársi értekezletet szervezünk, hogy minden szakmai közösség átbeszélhesse a mérések tapasztalatait.

7.2.2 A fenntartó ellenőrzései

A fenntartó több fórumon kér visszajelzést az intézmények munkájáról (szakmai beszámolók, törvényességi ellenőrzések, pénzügyi ellenőrzések, intézményvezetői meghallgatások), melyek mind segítségükre vannak a jogszerű és hatékony működés biztosításában.

7.2.3 A működést engedélyező szerv ellenőrzése

A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztálya, mint működést engedélyező szerv két évente hivatalból ellenőrzi, hogy az intézmény a jogszabályokban és a szolgáltatói nyilvántartásban foglaltaknak megfelelően működik-e.

A működést engedélyező szerv ellenőrzéseit kísérő szakértői ellenőrzés - a Magyar Bölcsődék Egyesületének közreműködésével - a szakmai munkáról ad nagyon fontos és alapos képet, mely hozzásegít minket az országos elvárások megismeréséhez.

7.3 Az intézmény innovációs terve

Az innováció a szó hétköznapi értelmében azt jelenti, ha az egyén vagy egy rendszer, egy adott helyzethez képest megújul, vagy változtat valamit korábbi gyakorlatán, működési mechanizmusán. Az innováció, az innovatív gondolkodás a pedagógiai folyamatokban is fontos követelményként fogalmazódik meg. A bölcsődéket illetően is több olyan hatással, tendenciával kell számolni, mely szükségessé teszi a megújulást. Inspirálja ezt a társadalom

gyors ütemű változása, a helyi felhasználói igények módosulása, a koragyermekkorai kutatások eredményei, nemzetközi és hazai pedagógiai-nevelési trendek, a szakmát érintő új kihívások, a pedagógus életpálya bevezetése.

Intézményünk innovációs terve több területre is összpontosít a jövőképünk mentén.

7.3.1 A jövőkép

Olyan minőségi kritériumokat állítunk magunk elé, amely mindig számol a fejlődés lehetőségével. Építünk „klasszikus bölcsődét”, de XXI századi keretek között:

- Szeretnénk ehhez egyrészt őrizni meglévő értékeinket. Olyan értékek megőrzésére gondolunk, amelyek a magyar intézményes nevelésben talán már csak a bölcsődékben maradtak fenn: mint a családlátogatás, szülővel történő beszoktatás, „saját kisgyermeknevelő” - rendszer, vagy a családokkal folytatott írásos üzenetváltás.
- Szeretnénk ugyanakkor azt is, hogy egy változásokra nyitott, a generációk közötti különbségek áthidalásáról kreatívan gondolkodó munkaszervezet működjön. Olyan csapatot építünk, amely képes reagálni olyan új kihívásokra: mint a digitalizáció, a felgyorsult technikai haladás, a fenntarthatóság, a család - karrier összeegyeztetése, vagy akár korunk egyéb mentális és társadalmi kihívásai.

7.3.2 Belső kapcsolatok

Egy szervezet hatékonyságához nélkülözhetetlen az információk megfelelő kezelése és egy bejáratott működőképes kapcsolati rendszer. A megfelelő kommunikációs szisztéma mindenre hatással van: kiválasztáspolitikára, csapatépítésre, munkaszervezésre, motivációra, szervezeti kultúrára.

Belső kapcsolatrendszerünk megújításának másik központi eleme a hatékony információ továbbítás mellett a humán erőforrásunkban lévő kreatív energiák kihasználása. Célunk egy olyan pezsgő alkotói légkört működtetni, melyben sokkal több az alulról jövő kezdeményezés.

Munkaformáink

Vezetői értekezletek minden hónapban az éves munkatervben rögzített időpontokban kerülnek megrendezésre. Minden operatív jellegű szervezési feladat, mely végigkíséri a nevelési évet itt kerül kidolgozásra és véglegesítésre. Az értekezletekről pontos jegyzőkönyvek készülnek, amelyeket visszajuttatunk minden szervezeti egységhez. Az értekezleteink között vannak rendhagyó értekezletek: kihelyezett helyszínnel megtartott értekezlet, tematikus témájú értekezlet, vagy online megbeszélés, ahol rövidebb időintervallumban találkozunk.

Koordinátori értekezletek általában negyedévente a szakmai programunk megvalósításához kapcsolódó témákra és feladatokra szervezünk. Egy 24 fős koordinátori hálózatot alakítottunk ki, a kétirányú, és a több csatornán is futó kommunikáció megvalósítása érdekében. A 13 tagintézmény 2-2 koordinátorának a feladata az intézményi szintű kapcsolattartás segítése:

- információ továbbítás, belső tudásmegosztás,
- visszacsatolás a tagintézményekből az intézményvezetés felé,
- projektvezetés helyi tagintézményi szinten,
- a tagintézményvezetők, helyi munkacsoportok segítése,
- prezentáció elkészítése, tartása,
- ötletek, ajánlások továbbítása a munkacsoportok felé,

- érdekképviselet.

A koordinátori hálózaton keresztül jutnak el a szakmai információk a kisgyermeknevelőkhöz, többségében már infokommunikációs eszközök felhasználásával.

Több *munkacsoportot* működtettünk (családpedagógiai, pedagógus, dokumentációs, élelmezési, belső kontroll munkacsoport), melyek tagjai különböző tagintézményekből és az igazgatóság tagjaiból kerültek ki. A teamekre vonatkozó jogokat, kötelezettségeket, a vezető feladatait rögzítettük és kinyilvánítottuk. Általános feladatkörüket a következőkben jelöltük ki:

- intézményi szakmai segédanyagok, szabályzatok kidolgozása,
- jó gyakorlatok gyűjtése,
- szakmai fórumok tematikájának kidolgozása,
- adatgyűjtések, felmérések készítése,
- mérési, értékelési módszerek kidolgozása,
- külső kapcsolatok koordinálása,
- pályázatfigyelés, versenyek, játékok, pályázatok meghirdetése.

Az eddigi tapasztalatok a teamek működésével kapcsolatosan nagyon kedvezők, így bizonyos projektekre, aktuális feladatokra kijelölve (pályázatok, módszertani munka, továbbképzés akkreditálása) is működtetjük időszakosan.

Közösségépítő fórumok

Tagintézményi szinten erősebben működnek a *közösségépítő programok* (kirándulások, ünnepek, szabadidős tevékenységek), de intézményi szintű összejöveteleink is rendszeresen vannak, ahol több százan is jelen vagyunk. Ilyen hagyománnyá lett a Bölcsődék Napja, melyen minden évben az intézmény összes dolgozója részt tud venni. Ilyen esemény lett immár ötödik éve a Kisgyermeknevelői Szimpózium Hajdúböszörményben, melyet a főiskola a mi intézményünkkel karöltve szervez meg minden évben. Ha alkalom adódik, összintézményi keretekben és mozgósítással készülünk egyéb fórumokra és programokra is. Hagyománnyá vált, hogy a tagintézmények között egy hónapon át futó pontgyűjő játékokat hirdetünk, melyek egy-egy olyan téma köré rendeződnek, ahol a gyermekeket, szülőket és dolgozókat egyaránt meg tudjuk szólítani. Volt környezettudatos „Zöld” hónapunk, a mozgásra fókuszáló „Kihívás” hónapunk, amelyeken több száz felnőttet és gyermeket vonunk be játékosan különféle játékokba vagy egy-egy új fogyasztói magatartásra vagy egészséges életviteli szokásra buzdítottunk. Ezeknek a programoknak a közösségépítő ereje abszolút látható és érzékelhető, melyet honlapunkon és a helyi médiában is igyekszünk megmutatni.

Harmónia kórus

Kórusunkat néhány éve alapítottuk, mely változó létszámmal tömöríti az énekelni szerető aktív és nyugdíjas dolgozóinkat. Két karvezetőnk, az intézményben dolgozó zenepedagógusi képzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők. Ha tehetik heti rendszerességgel találkoznak a kóruspróbákon, melyet az intézményvezetés is támogat szabadidő kedvezményrel és hangszerek vásárlásával. Kórusunk helyi intézményi szintű ünnepeken már fellépett és a tervek között szerepel más városi és szakmai rendezvényeken való fellépés is. A legnagyobb erejét viszont szintén a közösségformálásban és a mentálhigiénében látjuk.

Online fórumok

Intézményünk pszichológusának és az intézményvezetés által szervezve több szinten mentálhigiénés célzattal működtetünk csoportokat kihasználva a közösségi média adta lehetőségeket is. Ezeken a fórumokon hívjuk fel a munkatársak figyelmét elérhető programokra, előadásokra, posztokra amelyek a tartalmukat tekintve erőforrásokká válhatnak. Ehhez könyv- és filmajánlókkal és sajtóhírekkel is csatlakoztunk.

- A *Bölcsi Börze* havonta megjelenő intézményi hírlevél. Sokféle témakörben osztunk meg itt tartalmakat: lelki egészségvédelem, önismeret, szakmai személyiség fejlesztése, családpedagógia, kisgyermeknevelés.
- *Vezetői Klubunk* szintén havonta megjelenő hírlevél. Tartalma kifejezetten a vezetőink részére készül és fókuszál a vezetői készségekre, a vezetői munka nyomán fellépő stressz kezelésére, a hatékony időkezelésre, vezetői kommunikációra.
- Az *EBI Menthal Café* zárt facebookcsoportunk, ahol motiváljuk a dolgozóinkat mentálhigiénés irányú tevékenységekben, programokban való részvételre. Előadásokat, képzéseket, szabadidős programokat ajánlunk. Követjük és hirdetjük a helyi kulturális eseményeket. Másrészt intézményünk életéből osztunk meg a szakmai munkához kapcsolódó tartalmakat (dekorációs ötletek, játékötlek, dolgozói kirándulások). Itt hirdetjük meg közösségi összefogásainkat és intézményi sportprogramjainkat is.

7.3.3 Külső kapcsolatok, módszertani feladatellátás

A belső szervezeti strukturális megújulás mellett a külső kapcsolatrendszer új alapokra helyezték, az elmúlt években alábbi okok miatt:

- A szülői elkötelezettség rendkívül fontos szerepet játszik a gyermekek korai fejlődésében, így a szülők hatékonyabb bevonása emeli a kisgyermekkorai nevelés/tanulás minőségét.
- Korai intervencióban részvevő szakemberekkel való hatékonyabb kapcsolattartás, a közös kapcsolódási pontok kimunkálása, elengedhetetlen a komplex felzárkóztató programokhoz.
- Az intézmény menedzselése a mai korban elengedhetetlen, így a helyi intézményekkel, nagyvállalatokkal, médiával hatékonyabban, és általunk is kezdeményezve kell kommunikálnunk.
- Intézményünk szakemberei évek óta segítik a Hajdú-Bihar vármegyei bölcsődék szakembereinek munkáját módszertani tanácsadással, információk továbbításával, mely szerepkör folyamatosan erősödött és egy egész régióra bővült.

A módszertani feladatellátás

Nagy szakmai elismerésnek tekintjük, hogy Intézményünket a Magyar Bölcsődék Egyesülete érdemesnek találta a módszertani feladatok ellátására és felkérésére intézményünk régiós módszertani feladatokat lát el 2023-tól. Bázisintézményként 3 vármegye (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, és Borsod-Abaúj-Zemplén) településeinek a vonatkozásában működünk. Az intézményünkből 3 fő szakértővel segítjük évek óta az Egyesület módszertani munkáját. A kormányhivatali ellenőrzéseken a bölcsődeépítéseknel kidelegált módszertani szakértőként végezzük feladatainkat és részt veszünk országos hatáskörű képzések, továbbképzések lebonyolításában. A célunk, hogy levelező rendszerünkbe, szakmai pártfogásunk alá minden régi és újonnan nyíló bölcsőde is bekerüljön és minden ellátási típus felé nyújthassunk szakmai támogatás (klasszikus bölcsődei ellátás, mini bölcsődék és családi

bölcsődék). Célunk, hogy valamennyi a régióban dolgozó szakértő kollégával szoros együttműködésben dolgozzunk, akik megyei szinten ugyanígy segítik saját területük vezetőit és kisgyermeknevelőit. Bázis intézményként feladatunk lesz, hogy évente két alkalommal módszertani értekezletet bonyolítsunk le Debrecenben. Előadótermünk mintegy 80 fő befogadására alkalmas, IKT eszközökkel felszerelt, így a feltételek adottak a kapcsolattartásra, szakmai rendezvények, és továbbképzések megtartására, illetve a város is támogatja rendezvényhelyszínekkel a feladatellátást. A régiós értekezleteken felül műhelymunkákat, nem csak Debrecenben bonyolítunk le, hanem más vármegyék központjában, vagy egyéb olyan helyszínen/településen, mely alkalmas helyet adhat tapasztalatcserére, jó gyakorlatok megosztására.

7.3.4 A szakember, mint az innováció alanya

A pedagógus életpályamodell számos változást hozott az életünkbe. A pedagógusokkal kapcsolatos kompetencia-, illetve szerepeltvárások jól megfogalmazódnak a pedagógusminősítés értékelési szempontrendszerében. Az általunk fejleszteni kívánt kulcskompetenciák sokban megegyeznek azokkal a kompetenciaterülettel, mely a minősítések alapja.

Szaktudományos ismeretek

Mikor szakemberként kisgyerekekkel foglalkozunk, számos dolgot ösztönösen, saját személyiségünk és világlátásunk alapján, intuíciónk révén teszünk, de elméleti tudás birtokában. Tisztában kell lennünk az első életévek későbbi életutat megalapozó szerepével, a három év alatti gyermekek fejlődési, érési folyamatairól és azok alakulását befolyásoló tényezőkről biztos ismeretekkel kell rendelkezünk.

A szakmai folyamatok tervezése

A szakember egységes rendszerbe illesztve hosszabb-rövidebb időszakokra tervez. Terveiben kiemelt szerepet kap a gyermekek tevékenységeinek és a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatoknak a támogatása. A gyermekek optimális fejlődését elősegítve, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a különleges bánásmódhoz igazodóan, differenciáltan segíti a kognitív folyamatok fejlődését. Terveiben szerepet kap a gyermekek érdeklődésének felkeltése és fenntartása.

A fejlődési folyamatok támogatása

Minden gyermek egyedi, kompetens és aktívan cselekvő; potenciális szükségleteit megfelelő módon támogatni kell. Jól kell ismeri a fejlődés támogatásához szükséges választható stratégiákat és módszereket.

Az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, vagy eltérő fejlődésű gyermek együttneveléséhez szükséges módszertani felkészültség

Elengedhetetlen, hogy a pedagógus a nevelés folyamatában maximális figyelmet fordítson a gyermekek értelmi, érzelmi szociális és testi sajátosságaira egyaránt. Tudatosan törekedjen a gyermekek – köztük az eltérő fejlődésű/hátrányos helyzetű gyermekek- sokoldalú megismerésére. Ennek következtében felismeri a kisgyermek fejlődési megtorpanásait, lemaradásait, a megszokottól eltérő fejlődésű jeleit, és képes a gyermek és családjaik számára segítséget nyújtani, vagy szükség esetén más szakembertől segítséget kérni.

A szakember közösségfejlesztő tevékenysége

A szociális szakember szerep átalakult a társadalomban zajló folyamatok hatására. Szükség van a helyi közösségek életében való aktívabb szerepvállalásra. Támogatni kell a szakember bátrabb közösségépítő feladatköreinek kibontakozását.

A környezeti nevelésben mutatott jártasság és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadása

A környezet védelme mindannyiunk feladata, hiszen csak így őrizhetjük meg a felnövekvő generáció számára. Ehhez elengedhetetlen, hogy a kisgyermeknevelő hitelesen képviselje a fenntarthatóság értékrendjét. Mintaadó szerepében segítse a gyermekeket, hogy saját cselekedeteikkel, viselkedésükkel hozzájáruljanak a fenntarthatósághoz, tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.

Digitális kompetenciák

Az alfa generációt és szüleit értően kiszolgálni, és megfelelni az új képzési, dokumentációs és adminisztrációs szisztémáknak csakis digitális kompetenciák birtokában lehet. Egy intézmény gazdasági, adminisztrációs működtetése érdekében is számos informatikai felületet kell használni, amelyek mindegyike a felhasználói szintű informatikai tudást előfeltételezi, így ezen kompetenciák fejlesztése nélkülözhetetlen a humán szakemberek számára is.

Kommunikáció és szakmai együttműködés

„Beszélj úgy, hogy érdekelje, hallgasd úgy, hogy elmesélje” – könyvcím tömören fogalmazza meg mindazt, amit a kommunikáció vonatkozásában elvárunk kisgyermeknevelőinktől. Ez a fajta kommunikáció lehet csak az alapja minden partneri együttműködésnek. A korai intervenció komplex szemlélet és segítségadás, amelyben nagyon sok szakember vesz részt: kisgyermeknevelő, gyermekorvos, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, és minden más integrációs szakember. Összehangolt munkát feltételez, amelyen belül a kapcsolódó gondozási és nevelési szolgáltatások és rendszerek szorosan együttműködnek.

Elkötelezettség és felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

Munkáját hivatásszerűen és elkötelezetten végző szakember gárda képes a megújulásra, az életen át tartó tanulásra. Ez a személyes motiváció a legfőbb záloga minden pedagógiai innovációnak, melyet folyamatosan ösztönözni kell.

7.3.5 Motiváció

Intézményünk több területen tesz folyamatos lépéseket a humánerőforrás elégedettsége érdekében.

Munkatényezők

A munkafeltételek, a munkabiztonság, a munkahelyi kapcsolatok és légkör terén a legfontosabb alapszükségleteket igyekszünk jól kielégíteni. Szeretnénk, ha éreznék a dolgozó az érte tett lépéseinket, ha megismernék mindenki az intézmény jövőképét és szervezeti célkitűzéseit. Arra törekszünk, hogy közösségeink legyenek építő jellegűek, ahol öröm a másokkal végzett munka, ahol van közösségi élet és összefogás, és ahol védjük a kapcsolataink minőségét. A munka és magánélet pedig lehetőleg egyensúlyban van.

Személyes motivátorok

Kiválasztáspolitikánkban törekszünk feltérképezni a pályázó motivációit és ezáltal az ambiciózus munkatársakat bevonni. Legnagyobb mértékben építünk a személyes, egyéni

motivációkra, azaz minden dolgozónk találhassa meg nálunk személyes megelégedettségét munkahelyével. Fontos számunkra, hogy építhessen kreativitásra, legyen kihívás számára az általa végzett munka. Törekszünk amennyire szervezeti hierarchiánk engedi a karrierépítésre és a tudatos feladatdelegálásra vagy munkakör gazdagításra. Figyelni próbálunk a kiégés elkerülésére, vagy mértékének csökkentésére: szupervíziókkal, tréningekkel, közösségi kapcsolatépítéssel, a közvetlen munkakapcsolatok rotációjával védekezünk ellene.

Elismerések, díjak

A szakmai díj az elismerés egyik igen magas foka, mely építőleg és ösztönzőleg hat az egyénre. Az intézményi díjunk megtartására, dolgozóink felterjesztésére a helyi és országos elismerésekre, a jövőben is nagy hangsúlyt helyezünk.

- *Debrecen Bölcsődés Gyermekéért díj*

Nagy eredménynek könyveljük el, hogy intézményünk saját szakmai díjjal rendelkezik, melyet a bölcsődék napján ünnepélyes keretek között adunk át. Évente kilenc fő a kitüntetett, akik példaértékű munkát végeznek és kiemelkedő tevékenységükkel hozzájárulnak a debreceni kisgyermekellátás színvonalának emeléséhez és megőrzéséhez.

- *Boncz László-díj*

Debrecen képviselőtestülete alapította 2016-ban, mely a mi ágazatunkat is érintette, hisz a gyermekvédelem, gyermekjólét, családsegítés, szociális ágazat, egészségügy területén, a lakosság érdekében kimagasló szakmai tevékenységet végző elismerése lett. Nagy megtiszteltetés volt intézményünk számára, hogy első alkalommal bölcsődevezető kollégánk vehette át a város díját és azóta újabb szakemberünk is ebben a díjban részesülhetett.

- *Akócsi Ágnes - díj*

Szakmánk legrangosabb életműdíja. Az elmúlt 5 évben intézményünk három dolgozójának ítélte oda a Magyar Bölcsődék Egyesületének választmánya, amit szintén hatalmas sikernek és elismerésnek könyvelünk el.

- *Forrai Katalin-díj*

A bölcsődei zenei nevelés legrangosabb szakmai díja. Azon bölcsődei területen tevékenykedő szakembereknek adható, akik kimagasló oktatói, nevelői tevékenységükkel segítették a gyermekek zenei nevelését, kisgyermeknevelők zenei képzettségét, tevékenységét. 2022-ben szintén intézményünk egyik kisgyermeknevelője vehette át ezt a rangos országos kitüntetést.

- *Bölcsődékért-díj*

A kultúráért és innovációért felelős miniszter adja át az országosan adományozható legmagasabb díjat a Bölcsődékért díjat, mely a napközbeni gyermekállás valamilyen formájában kiemelkedő életművet maga mögött tudó szakembernek. Az alig két éve alapított országos díjban legnagyobb örömünkre szintén egyik kisgyermeknevelőnk részesült 2023-ban.

7.4 Az értékelés kultúrája

A fejlesztő célú visszajelzésnek be kell épülni a mindennapokba. A kisgyermekkorai nevelés színvonalát emeli, ha az intézmény alkalmazottai megvitatják a szakmai program eredményességét, a gondozó-nevelő munka színvonalát.

- Az értékelés legfontosabb eleme a személyes megfigyelés. Intézményünkben szakmai team (intézményvezető, intézményvezető helyettes, szaktanácsadó, pszichológus, élelmészvezető) működik, amely rendszeresen jár tagintézményi ellenőrzésre. A javasolt korrekciókat nem csak írásban közvetítjük, hanem munkatársi értekezletek keretében konstruktívan átbeszéljük.

- A belső monitorozás mellett a szakmai esetmegbeszélések, a házi továbbképzések is segítenek rávilágítani meglévő értékeinkre, amelyek növelik a szakmai biztonságot és hozzásegítenek képességeink reális értékeléséhez.
- A pedagógus minősítések során az intézményvezetés mindig részt vesz a minősülő portfóliójának és szakmai vizsgájának értékelésében, amely mindig fontos mérföldkő a szakembereink pályafutásában.

Az értékelés kultúrája, akkor jó színvonalú, ha

- tényeken alapul, objektív,
- tervezett és tematikus,
- többszereplős, eltérő nézőpontok összevetési lehetőségével,
- az egyének, közösségek erősségeire épít,
- és az értékelések eredménye visszacsatolódik.

8. A SZAKMAI MUNKA ALAPJAI

Az alapprogram irányelvei tartalmazzák mindazokat a nevelési elveket, amelyek fontosak a korszerű kisgyermeknevelés megvalósítása érdekében. Célunk, hogy teljenek meg ezek valóságos tartalommal, szolgáljanak valóban útmutatóként a szakemberek tervező, szervező munkája számára.

8.1 A bölcsődei nevelés és gondozás alapelveinek érvényre jutása

Szakmai programunk megvalósítása által arra törekszünk, hogy valamennyi alapelv kapjon figyelmet. A magyar bölcsődei nevelés hagyományai időállóak, s büszkéek lehetünk korszerű nevelési-gondozási módszereinkre, alapelveinkre. A gyermek ma is ugyanazokkal a szükségletekkel jön a világra, mint 20-30 évvel ezelőtt, de a társadalmi változások és igények, a bölcsődék világát is folyamatosan formálják.

Megőrzendő értékeink

A napjainkban szükséges adaptív pedagógia a bölcsődei nevelés alapja. A gyermek fejlettségéhez, szükségleteihez való igazodás, a „különbözőség kezelése” nálunk elsődleges követelmény. Az adaptivitás három alappillére: az autonómia, a kompetencia, az érzelmi biztonság, számunkra régről ismert fogalmak. Az autonómia biztosított a szabad játéktevékenység, a belső késztetésen alapuló tevékenységválasztás lehetőségével. A kompetenciaérzés kialakulása érdekében végzett sikerorientált motiválást tanítjuk a kisgyermeknevelőknek. A gyermek biztonságának, elfogadásának a megvalósulása, a kapcsolatépítésének elősegítése pedig a bölcsődébe kerülés első pillanatától kiemelt követelmény.

A fejlődés lehetséges útjai

Ma már tudjuk, hogy a kisgyermekkor nem egy a sok közül, hanem kitüntetett, szenzitív szakasza az emberi életnek. Ami ilyenkor történik, az egész életre kiható, és ami ilyenkor elmulasztódik, később nem, vagy csak nagyon nehezen pótolható be. A koragyermekkor intervenció szemlélet, a minden gyermekre és családjukra kiterjedő prevenció mellett a speciális támogatást igénylő csoportokra kiemelt figyelemmel fókuszál.

- Az eltérő fejlődést mutató gyermekek mielőbbi kiszűrésében és speciális szolgáltatáshoz való eljuttatásában - abban, hogy a szülők kompetensebbek legyenek

saját gyermekük fejlődésének nyomon követésében, a koragyermekkorai intervenciók intézményrendszer szereplői közötti hatékonyabb kapcsolattartásban - a bölcsődéknek van a jövőre néző feladata.

- A koragyermekkorai fejlődés intenzitása és sérülékenysége még inkább előtérbe állítja napjainkban a kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepét, tudását. Nem véletlenül került be új alapelveként az alapprogramba a szakember szerepének kihangsúlyozása. Tudásának, kompetenciáinak, felkészültségének támogatása bele kell, hogy kerüljön minden intézmény szakmai programjába és innovációs tervébe.
- A családok új szemléletű megközelítése a harmadik olyan átfogó terület, mellyel behatóbban foglalkozni kell, hisz a család az elsőszámú beazonosított kliense a bölcsődéknek, mely jelentős átalakuláson megy végbe napjainkban.

Az Alapprogramban foglalt alapelvek helyi viszonyokra adaptált gyakorlatának részletes bemutatása minden tagintézmény helyi szakmai programjában kerül kifejtésre. A tagintézményi feladatellátás részletes szakmai tartalmának, módjának a kidolgozásához pedig az intézményi szinten meghatározott kiemelt szakmai feladatok adnak általános keretet.

9. KIEMELT SZAKMAI FELADATOK

9.1 Családközpontúság

A magyar bölcsődei nevelés családtámogató hagyományai, múltja, módszerei adják az alapot a családközpontú szolgáltatás megvalósításához. Bölcsődéink nyitottsága, a családok hatékony megismerése, a részvétel biztosítása a beszoktatásban, a kommunikáció minősége, azok a sarokpontok, amelyekre kiemelt figyelmet fordítunk régóta.

A családbarát társadalmi környezet megteremtése érdekében lépést kell tartani azokkal a társadalmi és családszerkezeti változásokkal, amelyek jelentős elmozdulást hoztak a magyar családok életében, és még hatékonyabban kell elérnünk a szülők bevonódását az intézmény életébe. Olyan szolgáltatásra kell törekedni, amely megfelelően reagál az új típusú családok szükségleteire, és amely lehetővé teszi a családi életre és a munkára szánt idő egyensúlyban tartását. Nagyon sok kétkeresős fiatal család küzd ma - a munka és a családi kötelezettségek közötti egyensúlyozás folyamatában - a klasszikus családi szerepek átstrukturálásával, a nemi sztereotípiák lebontásával, a helyes időbeosztással. A nők visszatérése a munkába a kisgyermekes életciklusban számos, megoldandó feladat elé állítja a családokat. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjunk segíteni, egy újabb megközelítésben kell szemlélni a családokkal való együttműködést. Ez módszertani megújulást feltételez, ami széleskörű ismeretterjesztő, felvilágosító és szemléletformáló munkát igényel.

9.1.1 Családkép

A család egy kölcsönhatásokban működő rendszer, melynek működése kihatással van minden tagjának jóllétére, így a gyermek fejlődését nem lehet a család társas kontextusából kivéve, önállóan szemlélni. Minden család más és más. Van kisebb, van nagyobb, van homogénebb és van sokszínűbb, van nyitott és zárt, van melegebb van ridegebb, van összetartó van laza, van szilárdabb és van rugalmasabb, van „hagyományos” és „modern”, van jól működő és sérülékeny, és így tovább. Legyen bármilyen is egy család, az a gyermek növekedésének és fejlődésének, biztonságának elsődleges és legfontosabb közege. Megismerése, megértése, támogatása a feladatunk.

9.1.2 Családközpontú pedagógiánk

A mai modern családok szociális, társadalmi-gazdasági, kulturális, életmódbeli szempontból tehát rendkívül sokszínűek. A család szerkezete, mintája, hagyományai, interakciói minden családban mások. Olyan jellemzők ezek, melyek milyensége befolyásolja a család egészének működését és egyensúlyát. A rendszerszemléletű pedagógia szerint minden családtag hatással van az egészre, a rendszer egészének működésére. A kulturális-társadalmi beágyazódás szintén kihat a családok működésére. A családokat körbevevő társadalom olyan ütemben változik, amihez nehéz alkalmazkodni, mert a generációk között már óriási életmódbeli szakadék van.

A mai kisgyermekes családok mindezek miatt máshogyan élnek, más társadalmi erőforrásokra támaszkodhatnak, mások a lehetőségeik, más a természetes védőháló szerepe, másként nevelik gyermekeiket. A hozzájuk vezető útnak is másnak kell lennie.

- A szakemberek ismereteit bővíteni kell (új fogalmak, terminológiák, társadalmi jelenségek megismerése) és a mechanikus megközelítési módok, módszerek újragondolása.
- A családot teljes mértékben be kell vonni a gyermek nevelésének és gondozásának minden aspektusába. Az első lépés a szülők érzéseinek, aggodalmainak, reményeinek a megértése, a szülői igények szakmai szempontból történő vizsgálata. A szülők későbbi bevonását segítjük elő megfigyeléseink és a nevelési elképzelések megosztásával. A szülő-szakember partnerségben a szakember feladata a következetes kezdeményezés, a több csatornán is folyó kétirányú kommunikáció.
- Olyan dinamikus környezet megteremtése a végcél, amelyben a résztvevők tanulhatnak egymástól, mely mind a két fél számára előnyös. A hagyományos családmodell átalakulása, a családi szerepváltozások, a minőségi idő hiánya, a személytelenebb kommunikáció, a hiányos mintakövetés, a tárgyiasult szeretet, mind-mind olyan problémákat vet fel a mai magyar családok életében, melyekkel minden gyermeknevelési intézménynek foglalkoznia kell, és segíteni a családokat megoldások keresésében. A segítség azonban kölcsönös, a szakembereknek is jobban kell építeni a családok erősségeire és tudására a hatékonyabb megismerésük és bevonásuk által.

9.1.3 Családlátogatás

Az Alapprogram a családok támogatásának módszerei és lehetőségei között első helyen, mint a kapcsolattartás és tájékoztatás fontos formájaként emeli ki a családlátogatást. A családlátogatás az első meghatározó kapcsolatfelvétel a család és a kisgyermeknevelő között. Környezettanulmány, de nemcsak az, jóval több annál, egy nagyszerű lehetőség a gyermek és a család együttes megismerésére.

A látogatás rengeteg információt ad a gyermekről, a családban elfoglalt helyéről, fejlődésének fontosabb állomásairól, napirendjéről, egyéni igényeiről, szokásairól, a gyermekkel kapcsolatos nevelési, viselkedési kérdésekről és környezetéről. Lehetőség van a szülők és a kisgyermeknevelők kölcsönös ismerkedésére, egymás megismerésére, a jó együttműködést szolgáló bizalom megalapozására.

A családok is megismerhetik a kisgyermeknevelő személyiségét, szakmai felkészültségét, így a szakembernek tisztában kell lennie azzal, hogy viselkedése, minden szava, mozdulata, megnyilvánulása, meghatározó a családdal való partneri kapcsolat kialakításánál. Fontos, hogy a család is elegendő ismeretet kapjon a bölcsődéről, a gyermek leendő csoportjáról, életéről, napirendjéről, az ott folyó nevelésről és gondozásról. A kisgyermeknevelő tájékozódhat a szülők bölcsődével kapcsolatos elvárásairól, elképzeléseiről. A gyermek a

megszokott környezetben könnyebben létesít kapcsolatot, a szülei és a kisgyermeknevelők közötti jó légkörű, bizalmas beszélgetést pozitív élményként éli meg.

A családlátogatás módszertanára, lélektani vonatkozásaira, a családok rendszerszemléti megközelítésére, a megfigyelés területeire, a családlátogatás történéseinek dokumentálására intézményünkben kiemelt figyelmet fordítunk. Jelentős eredménynek könyveljük el, hogy a családok több mint 90%-ánál megtörténik a családlátogatás.

Egységes szakmai útmutatóval, az elkészült feljegyzések kiértékelésével segítjük a szakembereink munkáját. A családok működésével kapcsolatos korszerű ismeretek megszerzéséhez szakirodalmi ajánlást nyújtunk. Intézményi és civil szervezetek szakembereinek bevonásával tartunk, a családokkal végzett munka témája köré csoportosítva előadás sorozatokat. Jövőbeli célunk a családlátogatások szülői oldalról való hatékonyabb megközelítése (mit tartanak jónak, milyen változást látnának szívesen).

9.1.4 Szülővel történő beszoktatás

A kisgyermek számára a bölcsődébe kerülés egy előre nem látható változás, amit a szülői háttér biztonságában sokkal könnyebb elfogadni, megismerni. A családokkal való pozitív kapcsolatfelvétel hosszútávú előnyökkel bír, és a talaján kiépülő partneri viszony elengedhetetlenül fontos, a gyermek harmonikus személyiségfejlődése érdekében.

A szülők és a kisgyermeknevelők szempontjából is számos előnye van ennek a módszernek. A szülőknek egyrészt lehetőségük van megbeszélni, megmutatni a kisgyermeknevelőknek a gyermekükre jellemző egyéni szokásokat, és az igények kielégítésének módját. Másrészt a csoportban töltött idő során megismerhetik a bölcsődei napirendet, a gyermekcsoport szokásait, beleláthatnak a kisgyermeknevelők munkájába, illetve megtapasztalhatják gyermekük viselkedését a közösségben.

A kisgyermeknevelők szintén fontos információk birtokába juthatnak a gyermekek és szülők kapcsolatáról, a nevelési elveikről, ami elősegítheti a gyermek mélyebb megismerését, megértését is.

A bölcsődei beszoktatás nagyon fontos, de érzelmileg a legnehezebb időszaka az intézményi életnek. Először kerül a család az intézményes neveléssel kapcsolatba, az első erőpróba a külvilág felé, melyben megmérettetik a szülő kompetenciája, hatékonysága, és a gyermek is első alkalommal ismerkedik a közösségi léttel. Ez az élmény mélyen bevésődik, és hosszú távon kihat a kisgyermek későbbi intézményi létére és szocializációs sikereire, és a család kiinduló tapasztalatrendszerére az intézményes nevelés vonatkozásában. Megterhelő időszak kisgyermeknek, szülőnek, kisgyermeknevelőnek egyaránt. Valamennyi szereplő mentális segítségére szükség van, amelyet több irányból közelítünk meg.

Fontosnak véljük a család felkészítését a várható, prognosztizálható eseményekre, hatásokra. Több fórumon, több csatornán át tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy mire készüljenek fel, milyen adaptációs problémák merülhetnek fel, és hogyan tudnak támogatóan és kompetensen részt venni a folyamatban. Szülőcsoportos megbeszélések rendszeres tartása ebben az időszakban, a tapasztalatok megosztása, az érzelmek ventilálása nagy segítség mentálisan valamennyi résztvevő félnek. A pszichológus kollégánk kiemelten foglalkozik az adaptációs problémák elemzésével, a szülők és a kisgyermeknevelők számára segítő beszélgetésekkel folyamatosan rendelkezésre áll. Határozott célunk a jövőben a beszoktatást kísérő szülői részvétel (előzetes elvárások, félelmek, motivációk, élmények) kutatása lesz.

A kisgyermeknevelők eszközrendszerét, tudás és tapasztalatszerzését a beszoktatás folyamatában szakmai megbeszélésekkel, dokumentációelemzéssel, megfigyeléssel segítjük. A szemléletformálásra a módszer hatékonyságának elfogadására a kivitelezés módszereire nagy figyelmet fordítunk.

9.1.5 Kapcsolattartás a családokkal

Valamennyi bölcsőde nyitott a szülők felé az intézmény választás időszakától a bölcsőde elhagyásáig. Előzetes betekintési lehetőséggel, a terek megnyitásával, a kommunikációs csatornákkal, a szülői igények figyelembevételével egyaránt, a befogadó légkört szeretnénk sugározni.

A régi betekintési lehetőségeket megreformáltuk és egységes elvárásokat támasztottunk a tagintézmények vonatkozásában. Valamennyi bölcsődétől meghatározott időszakban várjuk el a nyílt hetek és bölcsődekóstolgotok megtartását. Az első szülői értekezletek fontossága miatt, azok tartalma és a megvalósítás módjában támasztunk követelményeket. A munkaterv, szakmai programok ismertetése, a szülők igényeinek a megkérdezése ugyanis mindenhol bevett gyakorlat kell, hogy legyen.

A klasszikus kapcsolattartási formák közül a napi, személyre szóló beszélgetésekre és a rendszeres családi füzetes írásbeli beszámolókra helyezzük a legnagyobb hangsúlyt. Olyan értékei ezek a bölcsődei nevelésnek, melyek megőrzése és tökéletesítése nagyon fontos számunkra. Az üzenetváltások tartalmáról és stílusáról sokat beszélgetünk. Hogyan érjük el a szülő kíváncsiságát, hogyan vonjuk be a párbeszédbe, hogyan reflektáljunk őszintén a gyermek fejlődéséről, hogyan tartjuk be a szakmai illetékesség határait. Törekszünk tudatosítani a kisgyermeknevelőkben, hogy melyek azok az információk, amelyek a szülők számára igazán lényegesek, és hogy hogyan kommunikáljanak tapintattal és megerősítő jelleggel.

Törekszünk a szülők hatékonyabb bevonására az ünnepekbe, ünnepkörökbe, a bölcsődei játékba (gyűjtőmunka, aktív részvétel, ötletadás). Konkrétan a nevelési területek tervezésénél kell kezdeményezni az együttműködést, hogy ne korlátozódjon a szülő szerepe a meghívott, támogató, vagy beszerző szerepkörére.

Szeretnénk, ha szakmai párbeszéd indulna a szülők és szakemberek között. Minden olyan terület számításba jöhet – gyermeknevelési, gyermekvédelmi, családszociológiai, közösségépítés kérdésben – amelybe a bölcsőde professzionálisan be tud kapcsolódni. Segítséget kívánunk adni a szülőcsoportos megbeszélések témafeldolgozásában és módszertanában, mert ezen a területen még jelentős ismeretbővítésre van lehetőség.

Az utóbbi folyamatokban, benne rejlenek új kapcsolattartási formák:

- Intézményi információs levelek, tájékoztatók, hírlevelek (törvények, ellátások ismertetése; módszerek ajánlása; bölcsődei szolgáltatások, nevelési alapelvek bemutatása) kiadása. A honlapunk ilyen irányú felfejlesztése és tartalmának folyamatos frissítése ennek tekintetében újult meg.
- Programajánlók, helyi intézmények és civil szervezetek közötti közvetítés.
- Szakemberek bevonásával „Szülők iskolája” előadássorozat vagy tematikus klubdelutánok, tapasztalatcserék rendezése.
- Szülők bevonása kutatásokba, intézményi innovációba.
- Szülői önszerveződő csoportokkal való kapcsolattartás.
- Szabadidős, rekreációs programok a szülőkkel.

9.1.6 Napközbeni gyermekfelügyelet a család otthonában

A család otthonában nyújtott gondozás során is messzemenően figyelembe vesszük a bölcsődei nevelés-gondozásra is vonatkozó általános szakmai követelményeket. A napközbeni gyermekfelügyelet szolgáltatás célja többes ikrek születésének örömeikor a családok támogatása méghozzá a családok otthonában. A családi nevelés ilyen mértékű és intenzitású támogatása egy intézményi szakember által minden tekintetben különleges

szakértelmet igényel, így a szolgáltatás specialitásaira való tekintettel külön intézményi szakmai és etikai kódexet dolgoztunk ki.

- Feladatunk a kézzelfogható segítségnyújtás az újszülött gyermekek ellátásához, gondozásához, valamint az intézményes gyermeknevelés szakmai tapasztalatainak az átadásával a szülői szerepek erősítése.
- E speciális családi élethelyzetben hivatali feladataink végzése során maximálisan tiszteletben tartjuk a családok életmódját, életstratégiáját, szokásrendszerét és tradícióit, hisz a kisgyermeknevelő ilyenkor szinte „együtt él” a családdal.
- A családot körbevevő természetes védőháló mellett, az egészségügyi szakemberekkel, házi orvossal, védőnővel is szorosabb napi szintű kapcsolatot kell kialakítani.

A szolgáltatásnyújtás során a családhoz kihelyezett kisgyermeknevelők szakmai mentora a napközbeni gyermekfelügyelet koordinátora, aki folyamatosan látogatja a családokat, és nyújt további szakmai segítségadást a gyermekek gondozásában. Feladata a családoknál lévő kisgyermeknevelők folyamatos tájékoztatása és bekapcsolása az intézményi szakmai történésekbe; valamint munkájuk ellenőrzése, értékelése, gyakornoki és dokumentációs feladataik segítése.

9.2 Kora gyermekkori fejlődés optimális támogatása

A kora gyermekkori fejlődés optimális támogatásában központi szerepet kapott a kompetens gyermek. A kompetens gyermekké neveléshez vezető út két meghatározó alapfeltételként pedig: a „jóllét és a bevonódás” szerepel.

- A „jóllét” azt jelenti, hogy a gyermekek jól érzik magukat, spontán módon cselekszenek, vitalitást és önbizalmat tanúsítanak. Jóllét esetén jellemző a gyermekekre a nyitottság, a belső nyugalom, az élet élvezet. A jóllét feltétele a gyermek jelzéseire való rugalmas érzékenység, és az elfogadó, bensőséges támogató kapcsolatok a kulcsszemélyekkel: szülőkkel, nevelőkkel.
- A „bevonódás” feltételei között említik a kutatók, hogy a felnőtt belsőleg motivált tevékenységekre ösztönző környezetet hozzon létre a gyermek számára. „A nevelésben nem elegendő csupán a pozitív érzelmi légkörre figyelni, hanem a gyermekek bevonódásának elősegítésére, az örömmel végzett tevékenységekre is. A „bevonódó” gyermekek koncentrálnak és fókuszálnak, érdeklődnek, mentálisan aktívak. Látszik rajtuk, hogy ez az aktivitás kellemes a számukra.” (Laevers és Declercq 2012)

A gyermek jólléte a szülő és nevelő jóllététől függ, valamint az általa közvetített elfogadástól, bizalomtól. Máig ható modern gondolat Karácsony Sándor neves pedagógustól, hogy a minden szülőnek és pedagógusnak önnevelésre van legelőször szüksége, mielőtt eredményesen nevelhetné gyermekeit. (Karácsony, 2002) Adni ugyanis csak az tud, aki illetékes, akinek van mit átadnia. A gyermek életébe aktívan és értően „bevonódó” felnőtt tud boldog gyermekkort biztosítani.

9.2.1 Érzelmi biztonság

Az érzelmi biztonság megteremtése napjaink kisgyermekkor pedagógiájának alaptézise, s e fogalom megannyi kutatás és nagyszerű könyv névadója. Mutatja ez azt, hogy az érzelmi nevelés fontossága a mai korban ismét felértékelődött, holott már az ókortól ismerjük a test és lélek egészségének igen szoros összefüggéseit.

Az intézményeknek gondoskodó környezetet kell kialakítaniuk, ami összetett feladat. Jelenti a biztonságos tárgyi környezetet, jelenti a rugalmas napirendet, a szükségletek kielégítését. Jelenti a felnőttek biztonságát adó gondoskodását, az elfogadást és segítőkészségét. Jelenti a gyermekközösség és a társak örömteli jelenlétét és jelenti azt is, hogy a gyermek kérdéseire választ kap, és szabadon játszhat.

9.2.1.1 Optimális érzelmi légkör

A kisgyermeknevelő táplálja, alakítja, szabályozza a csoport légkörét. A gyermekközösség visszatükrözi azt a gondoskodást, azt az érzelmi közeget, amit a felnőtt biztosít, s ebben a folyamatban a kisgyermeknevelő személyisége és nevelési módszerei meghatározóak.

A nevelő személyiségének meghatározó voltát, nincs olyan pedagógiai témájú írás, mely ne említene. A modellkövetés, az identifikáció folyamata az időben permanens és mindenre kiterjedő, azaz nincs egyetlen olyan, a gyermekekkel folytatott kontakt, amely ne lenne nevelő jellegű. Egész személyiségünkkel nevelünk, így olyan személyiségjegyekkel és attitűdökkel kell rendelkezünk, melyek segítik, és nem gátolják a nevelői hivatást. Az optimális érzelmi légkör legfőbb befolyásolója maga a kisgyermeknevelő, az alábbi eszközökkel érheti el a kívánt célt:

- A kisgyermeknevelő személyközi viszonyaiban őszinte, együttműködő, megértő.
- Saját érzelmeit tudja kontrolálni, pozitív emóciói vannak túlsúlyban.
- Több, és a gyermek számára adekvát csatornát használ érzelmeik közvetítésére.
- Ráhangolódik a gyermek érzelmi állapotára (elfogadja, ha a gyermek nyugósebb, kedvetlenebb vagy épp felfokozott).
- Értő figyelemmel fordul a gyermek felé.
- Pozitív, megerősítő, bátorító nevelői eszközökkel él.
- Komolyan veszi a gyermeket, mert tudja, hogy a gyermek aktív és kompetens résztvevője saját fejlődésének.

9.2.1.2 Az érintés hatalma

Az „ölelj magadhoz” korszakban a testi közelség, az intimitás biztosítása rendkívül fontos. A felnőtt óvó és védő szerepét semmi sem fejezi ki őszintébben, mint érintéseinek kultúrája. Ahogyan József Attila fogalmaz, mindenki a kézzelfogható szeretetre, valaki biztonságára vágyik, hogy „óvjon karja, öle, térde” A gyermek is ösztönösen csak erre vágyik, vegyük hát az ölünkbe, ültessük térdünkre és adjunk számára annyi érzelmet, amennyit csak szeretne.

A testi érintéseknek épp úgy van anyanyelve, melyet szintén kisgyermekkorban sajátítunk el, elsődlegesen a szüleinktől és azoktól a személyektől, akik gondoznak. Életre szóló tapasztalatokat szerezhethetünk és tanulhatunk meg abból, hogyan viszonyulnak hozzánk. Mennyire érzékeny a gondozó környezet a jelzéseinkre, és az érzelmeink kifejezés testi stimulációi milyen minőségűek.

Bölcsődéinkben arra törekszünk, hogy a pozitív emóciókkal járó testközelség biztosítása legyen az egyik legfontosabb szeretetnyelvünk. A kisgyermeknevelő keze, mozdulatai, a gyermek megérintése folyamatosan megfigyelésre kerül intézményeinkben. Hogyan lehet gondozás vagy játék közben minél több pozitív töltést és érzelmet átadni metakommunikációval, mozdulatokkal. Míg a testi érintéseknek a minőségét kontrolláljuk, a mennyiségét pedig ösztönözzük. Amikor 2-3 évesen kezdetét veszi a „tegyél le korszak” akkor is szükségesek a nagyhatótávolságú ölelések (összebújás, átkarolás, paskolás, összemosolygás, egy-egy puzsi). Az érzelmi nevelésünket tudatosan kell, befolyásolja az érintések hatalmában való hit.

9.2.1.3 Az ölbéli játékok szerepe

A mese, a dal, ölbéli játék, mint lelki táplálék tölt be egyszerre több funkciót: feszültséget old, örömközpontokat aktivál, biztosítja az emocionális együttlétet, érzelmi és szocializációs mintákat és normákat közvetít. A bio-pszicho-szociális fejlődést egyaránt serkentik.

Az ölbéli játékok többsége sajátos, komplex jelenség: ritmus, dallam, mozdulat és cselekmény egyszerre. A játék során a gyermeket hintáztatják, lóbálják, lovagoltatják, táncoltatják, megpaskolják, cirógatják, csiklandozzák, miközben minden porcikáját megérintik. A klasszikus ölbéli játékok gyakran csak a testrészek önmagukon való mutogatásával kísért mondókázássá válnak a bölcsődében, hisz a kétszemélyes helyzetet többszemélyessé alakítjuk a gyakorlatban. De bármely érintős mondókázás, ha kisebb impulzusokban is, de épp úgy sokfajta érintést, testi stimulánst tartalmaz, ami szintén feltölti a gyermek érzelmi tankját.

E testi kontaktusok játékosága, humora, szórakoztató volta, láthatatlan könnyedséggel biztosítja a gyermek számára az elfogadás és szeretet fizikai megnyilvánulásait. Mindezek miatt kiemelten figyelünk arra, hogy anyanyelvi és zenei nevelésünk mellett az érzelmi nevelésünknek is hangsúlyos részei legyenek, mint az érintéskultúránk közvetítői.

9.2.1.4 Az érzelmi fejlődés segítése

Bölcsődés korban az érzelmi nevelés terén a nevelő másik tudatos és tervszerű feladata az érzelmek fejlesztése. Az érzelmek tudatosítása, polarizálása, a normák közvetítése, és a formálás.

Ezt az életkort az érzelmek dominanciája jellemzi. A kisgyermek érzelmeire nagyfokú változékonyság és az azonnali, nyílt kifejezés, az én-határok folyamatos kutatása, a befolyásolhatóság a jellemző. Érzelmi életüket és jellemzőit jól kell ismernünk, hogy az obszervációs tanulás mellett a direkt nevelői eljárásokkal is élni tudjunk. Feladatunk egyrészt a jellemformálás és a megfelelő érzelmi kifejezőkészség kialakulásának segítése és motiválása a gyermekben, másrészt az együtteség élményének biztosításával, a közösségi létből fakadó szociális érzelmek kialakulásának segítése.

9.2.1.5 A gondozás szerepe: a test és a lélek harmóniája

Az érzelmi nevelés elmaradhatatlan feltétele a jó minőségű gondozás. „*Az ép testben ép lélek*” szállóige maradéktalanul kifejezi, hogy a testi szükségletek megfelelő kielégítése biztosítja csak a lélek harmóniáját és mindez igaz fordítva is. A test és lélek harmóniájának legfontosabb biztosítója bölcsődéinkben a gondozás kultúrája.

Abból indulunk ki, hogy a gondozási tevékenységek is lehetőséget biztosítanak a gyermek tanulására és fejlődésére. Hozzásegítenek a helyes önkép és kompetencia kialakulásához, a saját test és személyiséghatárok megismeréséhez. Rendkívül fontos, hogy mindaz, ami a testével történik az beépül a személyiségébe: elfogadja e saját testét, s az azzal való bánásmódot kellemesnek vagy kellemetlennek, örömforrásnak éli e meg. A gondozás közbeni apró technikai részletek kivitelezése, a pontosság, a gyermek számára nagy vonzerő és sok-sok sikerélménnyel és pozitív emócióval gazdagítja.

A gondozás az egyéni figyelem megvalósulásának is legfontosabb eszköze. Biztosítja a minőségiidőt, és az osztatlan, megkülönböztetett figyelmet minden gyermeknek. Ez a figyelem ilyenkor koncentrált, személyes és közvetlen. Ezekben a meghitt, bizalmas együttlétekben ismerheti meg a gyermek önmagát és kisgyermeknevelőjét egyaránt.

9.2.1.6 Szokásrendszer, ritmus

A kisgyerek igényli az ismétlődésekkel tagolt időrendet. Minél kisebb a gyermek, annál inkább fontos számára a napi ritmus, ami magabiztosságot és biztonságot ad számára. A jó szokások bevezetésével adjuk meg az érzelmi kiegyensúlyozottság és az értékes személyiség alapját. A szokáskialakítás részünkről céltudatos, mely rendszeres és következetes gyakorlás eredménye. A gyermekek számára magától értetődővé válnak egy idő után a magatartás és cselekvés bizonyos szabályai, így önfeledten különösebb erőfeszítés nélkül tud a sorra kerülő napirendi folyamatokban részt venni.

Nem csak a rendszeres történések és azok jól behatárolható időpontjai fontosak a napszakokban, hanem a történések mikéntje is, azaz a rituálék. Az egységes gondozási technika, a naponta ismétlődő apró történések, csoportszokások biztosítják azokat a bölcsődei rituálékat, amelyek oly fontos támpontok a gyermekek életében.

A napirend folyamatosságával, a játéklehetőség folyamatos biztosításával, a „kulturált várakozási szokások”, a sorrendiség kialakításával biztosítjuk, hogy a csoportkörülmények között is, kiépülhessen minden gyermek egyéni szokásrendszere.

9.2.2 A tevékenységek szerepe

Tardos Anna egy 1985-ben elhangzott interjújában a következőket nyilatkozta arra a kérdésre, hogy mire tanítsa a szülő gyermekét: *„Tanítsa meg az együttélés szabályait, tanítsa meg a veszélyt felismerni és elkerülni. Válaszoljon kérdéseire, segítsen neki, ha segítséget kér. Teremtse számára nyugodt körülményeket, adjon lehetőséget neki a tanulásra. A tevékenység örömeire tanítsa meg!”* Tardos Anna szavai ma is tökéletesen aktuálisak.

9.2.2.1 Megismerési folyamatok támogatása

A képességfejlesztés jelen van a nevelési programokban, de a különböző területeken történő ismeretátadás és kompetenciatámogatás mértéke, függ az adott intézmény profiljától. Az egyensúlya csorbát szenvedhet, ha az intézmény túlzottan a kognitív képességek fejlesztésére helyezi a hangsúlyt, a személyes és szociális kompetenciák segítése előtt; illetve, ha nem megfelelő módszereket alkalmaz.

A gyermekek fejlődését azzal mozdíthatjuk leginkább elő, hogy gazdag és inspiráló korai tapasztalati, tanulási környezetet alakítunk ki számukra; és megbecsüljük azokat a lépéseket, amelyekkel a gyermekek maguk kezdeményezik a felfedezésre irányuló törekvéseiket. Ha hagyjuk a gyermeket kísérletezni, szabadon manipulálni, alkotni, játszani; mert abból okul leginkább, amit maga lát, maga tapasztal és maga figyelhet meg. A folyamatos szabad játékidő alatt, a tapasztalati úton, cselekvésen keresztül történő ismeretszerzéssel jutnak a legtöbb tudáshoz, s mellesleg örömhöz és sikerélményekhez is.

9.2.2.2 A világ érzékletes megismerése

A gyermek születetten tevékeny, hajtja a világ felfedezése. Egy bölcsődés gyermek is fáradhatatlanul dolgozik, munkálkodik: borogat, tologat, rakosgat, gyűjtöget, tapogat, építget. Egy pillanatra sem áll meg, amikor még látszólag csendesen szemlélődik még akkor is tevékeny. Ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. Szüntelenül érzékleteiben él. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetik tapasztalásait. Képzeteének és kíváncsiságának tág határai vannak. A feladatunk az, hogy ebbéli motiváltságukat és aktivitásukat ébren tartsuk, elegendő idővel, megfelelő környezettel, helyesen kiválasztott eszközökkel és hatékony módszerekkel. A

reformpedagógiai irányzatok a cselekvő aktivitást, a tevékeny tanulást tették központi szereplővé, az ismeretalapú pedagógiával szemben. Mi is ezekre a módszertani alapokra építünk. A világ érzékletes megismeréséhez a következőkre van szükségünk:

- Segítő pedagógiára, mely a gyermekből és érdeklődéséből indul ki és nem az elvárásokból.
- A gyerekek legyen elég ideje arra, hogy a saját tempója szerint tudja felfedezni a világot, és feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket.
- A gyermeket olyan ingergazdag környezettel vegyük körbe, ahol biztonságosan, s önállóan tevékenykedhet; mely inspirálja arra, hogy minél többet adjon önmagából, a saját fantáziájából, leleményéből, képzeletéből.
- A gyermeket csak olyan tevékenységekkel „kínálja” meg a pedagógus, amelyhez fel tudja használni a belső energiáit, tudását, tapasztalatait, amelyeket kedvvel végez, s amellyel nem veszi el a sikerélmény lehetőségét.

9.2.2.3 A nevelés időkeretei

A kisgyerekek természetesen nem tudják, hogy egy spontán játék során, a homokozással, mesehallgatással, vagy a beszélgetés folyamán milyen pszichikus komponenseket működtetnek, gyakorolnak. A pedagógusnak viszont szándékosan kell megválasztania, hogy milyen tevékenység végzését segíti (szervezi, teszi lehetővé, működteti, támogatja). Melyik gyermeknek pontosan mire is van szüksége, és hol áll a különböző fejlődési területek lépcsőfokain.

A folyamatos szabad játékidő biztosításánál számunkra nincs fontosabb. De a szabad játék preferenciája és a gyermek játékanak spontaneitása, nem zárja ki, hogy a felnőtt játéktámogató tevékenysége tervezhető. Nem feledhetjük, hogy a nevelő szerepe a szabad játék folyamán sem tűnik el. Itt is ő irányítja a folyamatokat, ő tervezi meg gondosan a módszereket.

A tervezésnek sok előnye van: tudatosabb munkavégzés, a gyermek és a csoport mélyebb ismerete, kiegyenlíthetőbb feladatmegosztás, szervezettség, egységesebb elvárásrendszer, hatékonyabb kommunikáció a családokkal, és így tovább. Kétségtelen, hogy az írott tervek elkészítése időbe kerül, de ez megtérül a rendszeres tervezés általi szakmai tudatosságban és rutinban.

A tervezés akkor jó:

- ha különböző tervek illeszkednek egymáshoz és ráépülnek az országos és helyi szakmai alapokra,
- ha különböző időegységekre tagolt (nevelési évek, évszakok/negyedévek/ünnepkörök, projektek/témakörök/gondozási-nevelési ciklusok),
- ha minden nevelési területet komplexen felölel,
- ha nem csak műveltségtartalmat tervezünk, hanem módszereket is,
- ha az egyes gyermekre és csoportra egyaránt irányul,
- ha több alternatívát tartalmazva, rugalmasan módosítható a gyermekek aktuális igényei és érdeklődése szerint,
- ha az indirekt befolyásolásra épít inkább,
- ha módszeres felülvizsgálat és értékelés kíséri,
- ha a megfigyelések és tapasztalatok beépülnek a későbbi gyakorlatba.

A tervezés része mindig a rendszeres visszatekintés is. Mérlegelni, végig gondolni, hogy elképzelések milyen formában váltak valóra. Az értékelés kultúráját, a reflektív pedagógiai

gyakorlatot épp úgy fejlesztenünk kell, mint a tervezés folyamatát. Innovációs tervünk meghatározó része a kisgyermeknevelők tervezési és önértékelési módszereinek a segítése.

9.2.2.4 A tevékenységek komplexitása

A kisgyermeknevelőnek nagyon jól kell ismernie a bölcsődés gyermekek világát, hogy érdeklődési körük, igényeik megfelelően adjon tevékenységi lehetőséget. A helyi szakmai sajátosságokhoz igazítva módszertani szabadságot biztosítunk ahhoz, hogy a szakember honnan merít tudatosan és tervezetten többet. Hogyan strukturálja az időt, a környezetet hogyan alakítja, az eszközrendszert hogyan választja ki. Ez nem jelentheti viszont azt, hogy ne lenne a mindennapok része mindenhol a mesélés, verselés, a mondókázás; vagy hogy a mozgás, és az alkotás feltételei ne lennének folyamatosan biztosítva minden bölcsődei csoportunkban.

A tagintézmények széles tevékenységrepertoárból és nevelési eszköztárból választottak kiemelt szakmai feladatot. A vizuális kommunikáció, a zenei ízlésformálás, az anyanyelvi nevelés, a mozgáskultúra, a környezettudatosság fejlesztése sem képzelhető el külön-külön, egymástól elválasztva, hisz egyidejűleg számos egymással kölcsönhatásban álló képességet fejlesztenek. A komplexitást, a nevelési területek integrálását bármely választott kiemelt szakmai feladat megvalósításánál megköveteljük.

Hagyományápolás

Az adott évszakhoz, az ünnepkörhöz igazodva, elsősorban népi forrásokból keres meséket, mondókákat, dalokat. Előnyben részesít minden olyan tevékenységet, mely a magyar kultúra és a magyar bölcsődei nevelés hagyománya.

Anyanyelvi nevelés

A mese, vers, mondóka, ölbéli játék komplex élmény legyen a gyermek számára és a kisgyermeknevelők egyedi ötleteivel, technikáival és magas szintű készségeivel valósulnak meg. Hangsúlyosabban törekszenek a szemléltetés lehetőségeire, (bábok, papírszínház, meseosztócska) a memoriter anyagok bőségebb használatára, a kortárs gyermekirodalom bevonására, az ölbéli játékok sokrétűbb eljátszására.

Zenei nevelés

A gyermekek korának megfelelő magyar zenei hagyományokkal való koncentráltabb ismerkedés jellemzi. A Kodályi, Forrai örökség alapvető ismerete, a dal és az ölbéli játék repertoárjának tudatos bővítése, a hangszeres tudás elterjesztése a kisgyermeknevelők körében, a zenei nevelésben rejlő fejlesztési lehetőségek módszertani ismerete (ütemérzék, ritmusérzék, hallás, zeneszeretet) a kisgyermeknevelők hangsúlyosabb feladata.

Mozgáskultúra

A gyerekek ebben a programban szerteágazóbb mozgástapasztatásokat szerezhetnek az eszközök, terek, módszerek révén. A mozgás számtalan örömet ad a gyermeknek. A nevelő feladata ezt minél tudatosabban, kreatívabban kihasználni, és formálni ezáltal a családok szemléletét is.

Alkotójáték

A vizuális kifejezőeszközök és élmények szélesebb tárházát vonják be az alkotás folyamatába, mely kifejezettebben van jelen a mindennapokban. Állandó, kreatív tárgyi környezetet biztosítanak, és az esztétikum, a vizualitás is dominánsabban jelenik meg a csoportszobákban.

Egészséges életmód

A helyes napirendre, az egészséges szokásrendszer kialakítására helyeznek hangsúlyokat. Programjaik, a családok megszólítása és bevonása a mentálhigiéné köré csoportosul.

Környezeti nevelés

Elsődlegesen a környező világ tevékenyebb megismerésére fókuszálnak. Kihhasználják az udvarok adottságait, egyrészt a szabadban történő strukturálatlan játéokra, másrészt a természetet, a külső ingereket a benti tapasztalatszerzésbe is jobban bevonják. A környezet szeretete, védelme kiemelt figyelmet kap.

9.2.3 A környezet szerepe

9.2.3.1 Az optimális környezet

A támogató környezetnek a fejlődésben kulcsszerepe van. Játékfeltételek jó megteremtése alapjaiban meghatározza a gyermek tevékenységét, így a szobák berendezésre, játszóhelyek kialakítására, játékok kiválasztása, a kisgyermeknevelő játékbeli szerepe tervező munkánk gerince. A bölcsődei környezetkultúránk kialakításában sok nevelési cél együttesen jelenik meg.

9.2.3.2 A környezeti nevelés

A környezeti nevelés a legkisebb korban kezdetét veszi. A környezeti élet (állatok, növények, évszakok adta természeti jelenségek) megfigyelése. A szocializáció része, hogy tanítjuk egyben a gyermeket a környezet védelmére is. Bölcsődében még az informális csatornákat használjuk: a megfigyelés, önálló felfedezés, spontán játék, kísérletezés a természetes anyagokkal. Nehéz nagyvárosi létben biztosítani a természetességet, mint létközeget, de mindent megteszünk, hogy érzékelhetőek legyenek a természet értékei: természetes anyagok bevonásával, külső játszóterek növényeivel, állat megfigyelési lehetőséggel, a víz a homok tapasztalási lehetőségével. A mintaadás a felnőtt részéről a környezettudatosságban szintén a megteremtett tárgyi feltételek fontos kiegészítője. A gyermek észrevétlenül sajátítja el szokásainkat és teszi magáévá útmutatásainkat.

9.3 A kora gyermekkori intervenció a bölcsődéinkben

A kora gyermekkori intervenció magában foglalja a pre-, illetve a perikoncepcionális időszak preventív jellegű szolgáltatásait, valamint a fogantatástól a gyermek iskolába lépéséig a gyermekekre és családjaikra irányuló ellátások és szolgáltatások összességét. Beletartozik minden olyan tevékenység, amely a gyermekek és családjaik speciális támogatását szolgálja a gyermek személyes fejlődése, a család saját kompetenciájának megerősítése, valamint a gyermek és a család szociális befogadása érdekében. (Kereki 2015a; Kereki–Szvatkó 2015). A bölcsőde kiemelt szerepet játszik az eltérő fejlődésű gyermekek és családjaik segítésében.

9.3.1 Felismerés és támogatás

Kisgyermeknevelőink, mint a kisgyermek gondozásának-nevelésének kulcsszemélyei folyamatosan követik és dokumentálják a gyermek fejlődését. A korai intervencióban használt magyar szakirodalmakra, fejlődési skálákra alapozzák a megfigyeléseiket. Az eltérő fejlődés felismerésében és észlelésében pszichológus kollégánk segíti további megfigyelésekkel és

szülőkonzultációkkal őket. A megfigyelési tapasztalataikat továbbítjuk, a szülő bejegyzésével a diagnosztikában kompetens további szakemberek felé. Sok külső és belső képzést szentelünk arra, hogy szakembereinek ebbéli kompetenciája erősödjön, és felismerjék a gyermek fejlődési nehézségeit, elakadásait, valamint ismertté váljanak számukra a közös gyermekúthoz vezető szolgáltatási utak.

A korai fejlesztés hatékonyságát a bölcsődében a gyógypedagógusokkal való szoros együttműködésben dolgozva mi is erősítjük: mozgásfejlesztési, szenzoros, anyanyelvi játékokkal, másrészt a gondozás során megtámogatjuk a gyermek önellátási készségeit, a szociális kompetenciát. A regulációs zavarok leépülését igyekszünk minden eszközzel segíteni, az egyes probléma típusok (szobatisztaság késése, táplálkozási problémák, alvási nehézségek) megoldására esetmegbeszéléseket, egyéni konzultációkat szervezünk.

9.3.2 Szülői kompetenciák erősítése

Pedagógia tanácsadás

A kora gyermekkori intervenció egyik sarkalatos pontja a szolgáltatásokhoz való minél korábbi hozzáférés. Ezért a szülő figyelmének felhívása kötelességünk, ha gyermekénél fejlődési lemaradást vagy stagnálást tapasztalunk. Ahhoz, hogy jelzésünk célt érjen el a bizalmi kapcsolat kiépítése az elsődleges, majd a segítő beszélgetés tartalmát és formai körülményeit egyaránt jól megtervezetten, felkészülten kell felépítenünk. A *pedagógiai tanácsadás* kommunikációs fogásait gyakorolnunk kell, ahhoz, hogy megfelelő attitűddel, hitelesen adjunk valós információt a szülőnek és iránymutatást a családnak a támogatások rendszerében való eligazodáshoz. Folyamatosan éreztetnünk kell segítő szándékunkat, empátiánkat, hogy a szülő érezze szavaink által, hogy nem szülői kompetenciát vonjuk kétségbe, hanem épp azt kívánjuk erősíteni a tanácsadás folyamatában. Az asszertív kommunikáció ezekben a „nehéz” beszélgetésekben nélkülözhetetlen. Nem minden pedagógiai tanácsadás az eltérő fejlődésű gyermekekre irányul, sok esetben regulációs zavar, beszoktatási nehézség, a gyermeknél megjelenő szokatlan viselkedési forma, nevelési nehézségek indítják el akár a szülő, akár a nevelő oldaláról az ilyen irányú mélyebb együttműködést.

Szülőcsoportos megbeszélés

A szülőcsoportos megbeszélés a szülői kompetenciák erősítésének másik hatékony módszere, amely segíti: a gyermekfejlődéssel kapcsolatos ismeretátadást, a szülői önfejlődést (önértékelés, önbizalom, döntéshozatal), gyermeknevelési kérdésekben az attitűd formálást és a sorsközösség élményének megtapasztalását. Olyan közös beszélgetési keretet teremtünk a bölcsődében, ahol szervezett keretek között lehet beszélgetni a szülőségről, ahol el lehet gondolkodni a szülőség megéléséről, ahol meg lehet ismerni, mások nevelési elképzeléseit/nézetet, ahol lehet ötleteket adni egy-egy témakörben egymásnak. A szülőcsoportos megbeszélések időpontjait a munkatervbe rögzítjük, de a feldolgozandó témákat a szülőkkel együtt választjuk ki. A beszélgetések teljesen más módszertani tematika alapján szerveződnek, mint egy szülőértekezlet esetében. A kisgyermeknevelők itt inkább moderátori szerepben vezetnek a közös beszélgetést olyan témakörökben, mely kifejezetten a 0-3 éves korú gyerekek fejlődésével, a bölcsődei élettel, vagy a kisgyermekes családi életciklus kihívásaival kapcsolatos. Szaktudásukat adják a beszélgetés sikeréhez, de korántsem szakelőadásokat tartanak, hanem egyszerű gyakorlati példákkal, esetekkel segítik a megértést, a beleélést, az alternatívák megismerését.

10. A BÖLCSŐDEI ÉLET MINDENNAPJAI

10.1 Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása

A bölcsőde, az egészségvédelem és az egészséges életmódra nevelés első lépcsője, az alapok lerakása ebben is, mint sok másban is itt kezdődik. Az egészségvédelem, az egészségmegőrzés a bölcsődékben prevenciós jellege miatt, sokrétű feladatot ró a szakemberekre. Az egészséges életmód megalapozásához, a harmonikus testi-lelki fejlődéshez egyrészt az egészséges és biztonságos környezet kialakítása szükséges; az egészséges táplálkozás, a szabadlevegőn való aktív mozgás, és a pihenés feltételeinek megteremtésével. Másrészt egyidőben több kisgyermek szükségleteit kell kielégíteni, ami komoly szakmai tudást, szakmai tudatosságot, szervezést követel a kisgyermeknevelőktől. Az egészségnevelés érdekében törekszünk az alapvető kulturhigiénés szokások, az életkori igényeknek megfelelő napirend, az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés jó szokásainak kialakítására, méghozzá a családokkal való szoros együttműködésben. A bölcsődei egészségnevelésünk igen hangsúlyos része a szülők körében végzett tájékoztató, felvilágosító, szemléletformáló munka.

10.1.1 Táplálkozás

A gyermek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges táplálkozás, a gyermek egyéni ízlésének ismerete, formálása. Törekvünk, hogy az elkészült ételféleségek ízvilágában és tálalásában gusztusos, élvezhetőek legyenek. Az étkezés a gyermek számára örömforrás kell, hogy legyen. Mindezek megvalósítása gondos tervezést és szervezést követel meg minden dolgozónktól. A szakmai team feladata a megfelelő minőségű nyersanyagokból a változatos étrend kialakítása, törekedve az egészséges, friss alapanyagok széles skálájának a felhasználására. A központi élelmezés és a tagintézmények konyháinak dolgozói egyszerre felelősek az ételféleségek minőségi követelményeknek megfelelő, higiénikus és modern konyhatechnológiai eljárásokkal való elkészítéséért. A közvetlen kiszolgálás a gyermekek egyéni igényeit követve, az étkezési szokások kialakítása, az étkezés kultúrájának a megteremtése pedig a kisgyermeknevelők feladata.

10.1.2 Mozgás

A mozgásnak kiemelt jelentősége van a gyermekek fejlődésében, képességeik kibontakozásában, szocializációjában. A rendszeres mozgás kedvezően hat a szervezet növekedésére, az egyes szervek teljesítőképességre, a fizikai erőnlétre, azaz nagyon fontos szerepe van az egészség megőrzésében. A mozgás ugyanakkor a kisgyermek lételeme, a mozgásos tapasztalatok adnak számukra feldolgozható információkat, segítik az észlelést, ami alapját képezi a magasabb gondolkodási funkcióknak.

A mozgásigény ebben a korai életszakaszban rendkívül nagy, az egészséges gyermek örömmel gyakorolja a mozgást. Alapelvünk, hogy a gyermekek szabad mozgással, aktív tevékenységgel töltsék ki azt az ébrenléti időt, amit épp nem kötnek le a gondozási műveletek. A mozgásfejlődés fiziológiás menetének minden lépése a gyermek belső készítésén kell alapulnia. Nincs szükség arra, hogy a fejlődés menetébe gyakoroltatással, bizonyos „fejlettebb” testhelyzetekbe helyezéssel, tanítással beavatkozzunk. Az, hogy a fejlődés menetébe nem avatkozunk be, nem jelenti azt, hogy nincsenek feladataink a feltételek biztosításával kapcsolatban.

A kisgyermeknevelőnek az a feladata, hogy kedvet csináljon a mozgáshoz, hogy nyújtsa mindazt, ami a gyermek jó közérzetéhez, biztonságérzetéhez, fejlődéséhez szükséges. Fő feladatai közé tartozik a széleskörű mozgáslehetőség biztosítása, hisz minél változatosabb mozgásra van lehetősége a kisgyermeknek, annál nagyobb örömet lelik a játékban. A szabad mozgást biztosító tér helye, nagysága, higiéniája, a mozgást motiváló eszközök folyamatos, tudatos biztosítása meghatározó fontosságú a szervezési feladatokban. Szintén fontos feltétel, hogy a környezet balesetmentes legyen, a veszélyforrásokat kiküszöböljük és mindig biztosítjuk a felnőtt biztonságot nyújtó állandó felügyeletét. A csecsemők számára jól belátható, védett mozgás-, és játékteret alakítunk ki. Hempergőt biztosítunk a még járni nem tudók részére az udvaron és szobában egyaránt, és elkerített szobarész kerül kialakításra a járással próbálkozó tipegők részére.

A mozgásos játékok mindig a természetes mozgásformákra épülnek, a gyerekek részvétele, eszközválasztása is önkéntes. A gyerekek számára, az életkori sajátosságok és egyéni fejlődésük figyelembevételére reagálva, csak minőségi mozgásfejlesztő eszközöket alkalmazunk. A mozgáskedvet a kisgyermeknevelő játék kezdeményezései mellett motiválják még: a mozgásos mondókák, egyensúlyjátékok, egyszerű labdajátékok.

10.1.3 A szabadlevegőn való tartózkodás

Az egészségmegőrzést szem előtt tartva a mozgással szoros összefüggésben áll, hogy minél több időt tartózkodjanak a gyerekek szabadban, azaz minél többet a tiszta levegőn és természeti környezetben mozogjanak. A szabad levegő ellenállóbbá teszi a gyermekeket a betegségekkel szemben, a külső környezetben pedig kitágul a mozgáslehetőség és az élménybázis.

A szabad levegőn való tartózkodás minden évszakban biztosítva van bölcsődéinkben. A debreceni bölcsődék elhelyezkedése garancia a friss, tiszta levegőre. Minden tagintézményünk környezete fákkal szegélyezett, bölcsődéinket árnyas terület veszi körbe, így a városi forgalom zaja, szennyezett levegője kevésbé éri el őket. A gyermekszobákból közvetlen kapcsolat van a füvesített játszóudvarokhoz, melyekhez árnyékoló ponyvával felszerelt terasz tartozik. A játszóterek homokozóval ellátottak, amelyeket minden év tavaszán friss homokkal töltünk fel. Nyáron pancsolással tesszük élvezetessé a kánikulai napokat. A párasító pancsoló folyamatosan működik a meleg napokban, ami a vízzel való játékot, továbbá felfrissülési lehetőséget biztosítja az udvari tevékenységek közben.

A gyerekek napirendjén belül minden adandó alkalmat kihasználunk, hogy biztosítsuk a gyermekek számára a szabadban játszás lehetőségét. Kora tavasztól késő ősziig az időjárástól függően – reggelit követően egész délelőtt és uzsonnát követően pedig egész délután – az udvaron folyik a szabad játék. Télen is csak rendkívül rossz időjárási viszonyok között mellőzzük a szabadban történő játékot.

10.2 Gondozási műveletek

A csecsemő és kisgyermek nevelésének legfontosabb területe a gondozás. A jó gondozás minden mozzanata nevelési színtér is egyben. A testi szükségletek kielégítése kapcsán tanulja meg a gyermek jelezni, felismerni, majd differenciáltan kifejezni a szükségleteit, és a kielégítéssel kapcsolatos megelégedését. A kisgyermeknevelő az, aki segíti őt a testi szükségletek kellemetlen érzetének megoldásában, s ezáltal arra tanítja a gyermeket, hogy szükségleteit bátran jelezze felé. A gyermek beleszólhat a szükségletei kielégítésének módjába, ezáltal megerősödik a hatóképesség érzése, kialakul a szociális kompetenciája. Ez lesz a feltétele annak, hogy környezete felé is érdeklődéssel forduljon.

Gondozás szervezési feladatai

A gyermekeket a saját kisgyermeknevelője látja el, hiányzása esetén a társ-kisgyermeknevelő gondozza őket. Gondozás során elengedhetetlen a legkisebb részleteket, tennivalókat is egyeztetni. Szakszerű, helyes és lehetőség szerint egységes technika alkalmazásával végezzük a gondozási műveleteket. A kisgyermeknevelők persze a gyermek ismeretében személyre szabják a gondozás bizonyos részleteit, de az előkészületek, a fő protokollok egységesek. A gondozás során ügyelünk a kommunikációra, a gesztusok jelentőségére, a helyes szokások rögzülésére, gyakorlásra.

A gyermekek a gondozási műveletek alatt sok részmozzanatot próbálnak önállóan elvégezni. Ez sok időt igényel, amíg a kisgyermeknevelője türelemmel kivárja a kezdeti próbálkozások sikerét. Ha a gyermek kezdettől fogva beleszólhat abba, hogy mi történik vele, a felnőttel való együttműködés során, akkor lehetővé válik számára, hogy bízzék abbéli képességében, hogy befolyásolhatja a vele történő eseményeket. Ez a kompetenciaérzés lesz az önállósodás alapja. A napirendet úgy alakítjuk ki, hogy mindig elegendő idő legyen a sorrendben első és utolsó gyermek gondozására is. A napirendszerzés során kiemelt hangsúlyt fektetünk a gondozási folyamatok előkészítésére, hogy minden eszköz a kisgyermeknevelő keze közelében legyen. A gondozási műveletekkel nem siethetünk. Az elegendő idő és a beszélgetés a gondozás alatt csak akkor kedvező és nevelő hatású, ha a kisgyermeknevelő a gyermek reakciójára figyel. A kisgyermeknevelő arra válaszol, hogy hogyan reagál a gyermek az ő mozdulataira, szavaira. A kisgyermeknevelő figyelme mindig a gondozott gyermeké.

Amikor már több mozzanatot önállóan elvégez a kisgyermek, akkor térünk át a páros gondozásra. Ebben a helyzetben két kisgyermeket gondoz egyszerre a kisgyermeknevelő. A páros gondozás során mindig annak a gyermeknek segít a kisgyermeknevelő, aki éppen megakad, vagy elfáradt a próbálkozásban. Kettesével történik a tisztálkodás, az étkezés, de a pelenka csere megmarad egyéni gondozásnak a későbbiekben is. A párhuzamos napirend nyújtotta lehetőség kapcsán a tagintézményekben, szinte minden fürdőszobában csoportonként van pólyázó, ami segíti a folyamatosságot, kiküszöböli a várakozási időt, hozzájárul a szabadban eltöltött hosszabb időhöz.

Étkezés

A táplálkozástudomány napi négyzeri étkezést ajánl bölcsődei ellátás során, ily módon a bölcsőde szinte teljes mértékben biztosítja a szervezet optimális működéséhez, fejlődéséhez a szükséges napi energiát és tápanyagokat.

Az étlapok változatosak, idényszerűek. A napi menük ízvilágukban összehangoltak. A gyerekek főzelékeket fehérjedús feltéttel, vagy rakott ételeket kapnak, gyümölccsel kiegészítve a főétkezésben. Tízóraiuk a folyadék-vitaminpótlás az elsődleges. A reggeli és az uzsonna általában kenyérfélékből, péksüteményekből – feltéttel és zöldségfélékkel kiegészítve – valamint tejtermékből áll. Támogatjuk és kezdeményezzük a gyermekek önálló étkezési kezdeményezéseit. Az összeállított étrend is segíti ez irányú törekvéseinket, hiszen a gyerekek önállóan tudják fogyasztani a felkínált ételt, természetesen a megfelelő érettség esetében.

Bölcsődéinkben a folyadékpótlás folyamatos. Biztosítjuk a gyermekek számára a folyadék napközbeni fogyasztását, a saját belső igényének megfelelően. A kisgyermeknevelő figyeli a gyermek jelzéseit, és naponta többször, illetve ha szomjas, folyadékkal kínálja.

Fontos, hogy a gyermek számára örömforrás legyen az étkezés. A táplálás során el kell érni, hogy a gyermek a fejlődéshez szükséges tápanyagokat és táplálékot szívesen, korának megfelelő módon, megfelelő mennyiségben és minőségben jó étvágyal fogyassza el. Ebben az időszakban egész életre megalapozzuk a gyermekek étkezéséhez, étvágyuk fenntartásához való hozzáállását. Nagyok az egyéni különbségek, vannak kis étkü gyermekek, és vannak, olyanok, akik nagyon szeretnek és tudnak enni. Ezeket az egyéni igényeket a kisgyermeknevelők a gyermeket ismerve figyelembe veszik a gondozásuk során. Csak a

megfelelően, egyéni igényei alapján táplált gyermek lesz nyugodt és megelégedett. Minden étkezésnél fontos a gyermeket partnerként kezelni, választási lehetőséget kínálni, és megfelelő önállóságot biztosítani. A kisgyermeknevelő az étkezések alkalmával különböző ismereteket is nyújt, és a jó szokások kialakítására törekszik.

Az egészséges táplálkozás fontosságát minden fórumon hangoztatjuk. Ezt a szemléletet megosztjuk a szülőkkel, igyekszünk lojalitásukat elnyerni e tekintetben is. A folyamatos együttműködéssel közös értéké válik gyermekeink korszerű táplálása, az egészséges fejlődésüknek megfelelő étrend biztosítása, ízlésük, és étkezési kultúrájuk alakítása.

Étkezési szervezési feladatok: A tálalókocsikra a konyha személyzete készíti fel a gyermeklétszámnak megfelelő eszközöket és ételt. Intézményünkben porcelán, ill. üveg edényeket használnak a gyermekek az étkezésekor. Tejes folyadékhoz porcelán csészét, egyéb folyadékhoz a gyermek fejlettségének megfelelő méretű poharat, ill. rozsdamentes evőeszközöket, a tálaláshoz hőálló üveg edényeket használunk. Nagy figyelmet fordítunk a terített asztal esztétikumára, az edények és tálalási kellékek kiválasztására; a praktikusság, a minőség tekintetében egyaránt.

A gyermekeket koruk és fejlettségük szerint ölben, asztalnál ülve egyenként, kettesével, majd önállóságuktól függően egy, ill. két-két asztalonként étkezteti a kisgyermeknevelő.

Csecsemő étkezés: Minden csecsemőt folyamatos gondozással látunk el, ami azt jelenti, hogy kellő előkészítés után, minden gondozási műveletet elvégzünk, amire szükség van (pelenka csere, kézmosás, étkeztetés, lefektetés vagy levegőztetés) egyéni napirendjének megfelelően. Csecsemőket mindig ölben étkeztetünk. Az ölben tartott kisgyermeknek minden rezdülésére nagyon fontos figyelni, kezeit szabadon hagyva teret engedünk az érdeklődésének, önállósodásának, kezdeti próbálkozásainak. A csecsemő szavak helyett, testbeszéddel, testi jelzésekkel adja tudunkra érzéseit, kívánságait, étkezés közben is. Metakommunikációs közléseit fontos ezért jól értenünk, hogy szükségletét a számára legmegfelelőbb módon és ritmusban, saját megelégedésére elégítsük ki. A még anyatejes táplálással táplált kisgyermek és édesanyja számára biztosítjuk a bensőséges, meghitt szoptatás lehetőségét, egy erre alkalmas külön helyiségben minden bölcsődében. Csecsemőkorú gyermekek ellátásakor különös gondot fordítunk a bölcsődei és otthoni ételféleségek, az étel mennyiségek, valamint a napirend összehangolására. A csecsemők tápszereinek elkészítéséhez minden tagintézmény rendelkezik tejkonyhával, ahol külön edény-, és eszközkészlet áll rendelkezésre az ételek, tápszerek elkészítéséhez. A csecsemő táplálás eszközei külön kezelést is igényelnek mind tárolás, mind tisztán tartás tekintetében.

Kisded étkezés: Amikor már a kisgyermek jár és önállóan leül, ill. feláll a gyermekszékről, önállóan kanalaz, akkor próbálkozunk a „két kanalas” étkezési módszer alkalmazásával. Ebben a formában, kezdetben egy, majd később legfeljebb két kisgyermeket (páros gondozás) tud a kisgyermeknevelő egyszerre ellátni. A helyes kanál használat, a pohárból való ivás elsajátítása, a rágás tanulás folyamatának megismertetése a kisgyermeknevelő feladata.

Csoportos étkezés: A már önállóan étkező gyermekeket csoportosan étkeztetjük. Minden kisgyermeknevelő a saját gyermekeit étkezteti, a napirendben meghatározott sorrendben az egyéni igényeknek megfelelően. A gyermekek játékhelyzetből érkeznek, ülnek le a helyükre, és az étkezés befejezésének sorrendjében állnak fel helyükről. Az asztaloknál állandó helyük van a gyerekeknek, ami távolmaradásuk esetén természetesen üresen marad. Az asztalok megterítése után, az egyéni bánásmód elvét alkalmazva, személyre szólóan szolgálja ki őket kisgyermeknevelőjük. A kisgyermeknevelő a gyermekek előtt megkóstolja az ételt, így meggyőződik, az étel fogyaszthatóságáról, ízéről, minőségéről, hőfokáról. Tapasztalását megosztja a gyermekekkel is. A gyermek látja, és hallja mit kap a tányérjába, és tudja jelezni igényét a nevelőnek. A sütemény- vagy gyümölcszeleteket kínálótányéron közép-

helyezzük, ahonnan minden kisgyermek önállóan vehet a saját tányérjába és fogyaszthat étvágya szerint.

Testápolás

Testünk, bőrünk tisztasága hozzájárul egészségünk megóvásához, kellemes, jó érzést nyújt számunkra. A tisztálkodás kihat az egészségnevelésre, a prevencióra, betegségek megelőzésére, a jó közérzetre. A kisgyermek esetében a megfelelő komfortérzés még hangsúlyosabb. A kisgyermek bőre, leginkább keze napközben sokszor, sokféle formában szennyeződhet. A gondozás során étel, a játék során egyéb szennyeződés kerülhet rá. Reggel a bölcsődébe érkezéskor a szülővel együtt mos kezet a kisgyermek. Pelenkacsere vagy WC használat után minden alkalommal szappanos kézmosás történik. Fontos figyelni a helyes kézmosási technika elsajátítására. Csecsemők arcát és kezeit ölben tartva mossuk meg és ölben tartva töröljük szárazra is. A már járt tudó gyermeket egyedül kísérvük a mosdóhoz, annak megnyitását segítjük, vagy együtt végzi el a kisgyermeknevelő a gyermekkel. A vízzel való ismerkedés kellemes élménye mellett, lassan alakul ki, a kezdeti ügyetlen mozdulatokból az eredményes kézmosás. A mosdóinkon folyékony szappant és hagyományos szappant találnak a gyermekek, a kisebbek inkább a szappant, míg a folyékony szappant a nagyobbak használják. A kézmosás, törölközés folyamatának elsajátításában a kisgyermeknevelő személyes példaadással segíti a gyermekeket. Minden kisgyermeknek saját jelével ellátott törölközője van, amit már nagyon hamar megtanul önállóan le- és visszaakasztani a helyére. A fürdőszobáinkban teljes alakos tükörök vannak felszerelve. A tükör előtti fésülködés nemcsak a mozdulatok gyakorlása, de a testséma, az én-tudat, a pozitív én-kép kialakulása szempontjából is fontos és jól segíti a helyes mozdulatok begyakorlását a mosdó fölötti tükör is, melyet a kisgyermeknevelők verbálisan is erősítenek. Személyre szabott gondozásunk során tanítjuk a gyermekeknek a helyes orrfújást, a zsebkeendő higiénikus használatát. A szájhigiénia fontos terület a testápolás területében. Bölcsődéinkben először az öblögetést tanítjuk akár személyes példamutatással is a gyerekeknek, majd a víz kikövése egy újabb tanulási folyamat. Csak ezt követően kezdjük el a fogmosás eszközeit használni. A fogkefe helyes használatát eleinte a gyermekek fogkrém nélkül gyakorolják, majd amikor ez a technika is rutinná vált, akkor adunk a gyermekek számára használható fogkrémet.

Pelenkacsere, bili, WC használat

Bölcsődéinkben a szülők által hozott egyszerűhasználatos pelenkát használják a gyermekek. Azoknak a gyermekeknek, akiknek családja szociális körülményeik vagy más ok miatt ezt nem tudná biztosítani, az intézmény ad textil pelenkát, aminek tisztán tartásáról is gondoskodik. Pelenkacserére naponta többször, szükség szerint, vagy a napirendi folyamatoknak megfelelően leginkább az étkezések előtt kerül sor. A vizeletes pelenka esetében, nedves törölkendővel, nedves textil pelenkával töröljük le a gyermek bőrét, székletes pelenka esetében minden alkalommal szappanos folyóvízes lemosást alkalmazunk. A pelenka csere a pólyázón történik, de a gyermek fejlettségének, igényének megfelelően, a legidősebbeknél bizonyos esetekben (pl. belebújós nadrágpelenkák) az állva pelenkázás is megengedett. Törekvésünk, hogy a legpraktikusabb, lépcsővel ellátott pólyázók álljanak rendelkezésre minden bölcsődében. A már járt tudó kisgyermek esetében a kisgyermeknevelő a kialakult állandó sorrendnek megfelelően hívja a gyermekeket a gondozási folyamathoz. Az otthon bilit használó gyermeknek lehetősége van a bölcsődében is bilit használni. A gyermek WC-t kezdetben csak lehetőségként ajánljuk fel. Megmutatjuk neki, ha a gyermek érett rá, akkor szívesen együttműködik, érdeklődik a felkínált lehetőség iránt. A kisgyermeknevelő - gyermek kapcsolat minősége is nagyban befolyásolja a folyamatot, hiszen egy bizalmas, bensőséges, meghitt kapcsolatban, a tapasztalatok alapján, a kisgyermek önkéntes részvételére sokkal eredményesebben számíthatunk, mint ennek

hiányában. A gyermekek önállósodási törekvéseinek támogatásával kezdetben a törlést a kisgyermeknevelő végzi el, majd a gyermek. A gyermek WC-k előtti dobogók, fellépők alkalmazásával támogatjuk az önálló WC használatot. A szobatisztaság fontos fejlődési állomás a gyermek szociális fejlődése során. Támogatjuk, de sohasem sűrgetjük ezt a folyamatot. A gyermek egyéni érési ritmusához alkalmazkodunk, természetesen a családokkal szorosán együttműködve. A gyermek akkor szobatiszta, ha érzi, vissza tudja tartani az ingert, záró izmait akaratosan tudja mozgatni, a WC előtt önállóan le tud hozzá vetkőzni, és el tudja végezni a dolgát. Idegrendszeri érés és pszichoszomatikus fejlettség, a gyermek együttműködési hajlandósága kapcsán előbb-utóbb minden kisgyermek szobatisztává válik. Ebben nagy egyéni eltérések lehetségesek. Támogatásra, bátorításra, sikerei láttán elismerésre van szüksége leginkább a folyamatban.

Öltözködés

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek a bölcsődébe olyan ruhában érkezzen, mely kényelmes és praktikus, ugyanis a gondozási folyamatokban nagy a jelentősége az önálló tevékenységnek, a könnyen le-felvehető ruhadarabok használatának. Támogatjuk a nemi identitásnak megfelelő ízléses ruházatot a gyermekek körében. A gyermekek cipőjénél fontos elvárás, hogy mérete megfelelő legyen és a kisgyermek biztosan tudjon benne közlekedni, lábát, bokáját tartsa. A szülő kérésének megfelelően alkalmazkodunk elvárásához, az udvari cipő használatát tekintve.

Az öltözködési szokásokban tiszteletben tartjuk a családok kéréseit és közvetítjük feléjük, hogy napközben a gyermek esztétikai érzékét, és igényességét hogyan fejlesztjük.

Udvari levegőzéshez elengedhetetlen a gyermekek ruházatának megfelelő előkészítése. A hideg idő beálltával a kisgyermeknevelőknek szervezési, előkészítési feladataik megnőnek. A csecsemőkorú gyermekeket pólyázón, míg a járni tudó gyermekeket öltöztető padon, vastag szivacson öltöztetjük. A kisgyermeknevelő velük szemben kényelmes testhelyzetben, kisszéken ülve tudja leginkább segíteni az öltözködés-vetkőzés folyamatában. Önálló, szobatiszta gyermekek esetében valósulhat meg a páros gondozás, pelenkás gyermekek ellátása mindig egyénileg történik.

Az öltözködés apró részműveletei már nagyfokú kezűgyességet igényelnek, s egy-egy technikai mozzanat elsajátítása nagy sikerélményt jelent a gyermek számára. A gombolást, csatolást, fűzést, kapcsolást, cipzározást játékeszközökön napközben is gyakorolhatja. Az öltözködéssel a gyermek esztétikai érzékét, az igényességét is formáljuk.

Pihenés, alvás biztosítása

Az alvás és ébrenlét egymástól elválaszthatatlan fogalmak. Nyugodt, pihentető alvás nélkül elképzelhetetlen a derűs, aktív ébrenlét, és fordítva is igaz. Az élet minden szakaszában a kornak megfelelő, derűs aktivitással töltött ébrenlét a nyugodt, pihentető alvás feltétele.

A gyermekek is akkor játszanak önfeledten, akkor vesznek részt szívesen a gondozásban, ha egyéni igény szerint megfelelő időt, és lehetőséget biztosítunk a napirenden belül pihenésre, alvásra. Az alvásszükséglet minden korban más és más. Az újszülött kortól felnőttkorig fokozatosan csökken, de egy-egy korcsoporton belül is egyénenként változik. Bölcsődébe kerüléskor a kicsiknek napi kétszeri nappali alvásra van szüksége, ez az első év végére változik, de általában 14-18 hónapos korra a legtöbb kisgyereknek már elég nappal egyszer aludnia. Minél teherbíróbbá válik a fejlődés során a gyermek idegrendszere, annál hosszabb ideig képes kifáradás nélkül aktív maradni. Az a gyermek, aki egyéni szükségletének megfelelő ideig alszik, az általában könnyen alszik el, mélyen alszik, rendszeresen magától ébred, ébredése vidám, derűs és aktívan, tevékenyen tölti ébrenléti idejét.

A pihenés szervezési feladatai

Ahhoz, hogy minden gyermek nyugodtan és eleget aludjon, lehetővé kell tenni, hogy egyéni igényeiknek megfelelően pihenhessen, ha fáradt.

Az egyéni napirendet úgy alakítjuk csecsemők esetében is, hogy az elfáradás kezdeti jeleinek észlelésekor akár naponta többször is ágyba tesszük őket, de a fáradékonyabb nagyobb gyermek számára is biztosítjuk, hogy a napirendbe iktatott déli alvásidőn kívül pihenhessen. Lepihenni, megpihenni napközben többször van lehetősége minden kisgyermeknek, a szobákban kialakított gyermekheverőn, puha sarokban vagy az udvaron kihelyezett pléden, matracon. A szobákban a funkciósarkok úgy vannak kialakítva, hogy a csoport forgatagából félre tudjon bárki vonulni, ha erre van igénye. A kisgyermeknek le tudnak pihenni, akár csak néhány percre is, ami a regenerálódáshoz olykor elég is.

Az intézményünkben alapkövetelmény, hogy minden gyermeknek külön ágya legyen, és az is, hogy a gyermekek ágyai mindig azonos helyen álljanak. A fektetők kirakása a bölcsődei dajka feladata, mely tevékenysége szervesen illeszkedik a napirendhez, általában a gyermekek ebédelése közben van rá lehetősége.

Az elalvást megkönnyíti, ha biztosítjuk elalvási szokásaikat, pl. szophatja ujját, megkapja az otthonról hozott megszokott cumit, kendőt, babát, hisz ezek a tárgyak segítenek az elalvásban, mert biztonságot adnak. Az alvási rituálék megnyugtatók a gyermeket; a déli mesélés, a halk ének, a simogatás, a kisgyermeknevelő megnyugtató, biztonságot adó közelsége mind-mind hozzájárul a gyermekek pihenéséhez. A szülők partnerek abbéli elvárásunknak, hogy alvásában ne zavarjuk fel a gyermeket egy esetleges hazamenetel miatt, így megvárjuk a spontán ébredést.

Bölcsődéinkben az alvó csecsemők és kisgyermeknek állandó felügyelet mellett tudnak pihenni, kint a szabadlevegőn, vagy bent a csoportszobában. A kisgyermeknevelők folyamatos felügyeletet biztosítanak. Az előkészítésénél figyelünk az átszellőztetett szoba, a csend, a nyugalom mellett a kényelmes ruházatra is. Ügyelünk arra, hogy a korábban ébredők ne zavarják meg társaik alvását. Ébredés után csendes játékokra, képeskönyv nézegetésre van lehetősége az ágyában. Elengedhetetlen, hogy ilyenkor is mellette legyen saját kisgyermeknevelője, aki épp megnyugtató vagy beszélget vele, mesél neki.

10.3 Játék

A játék egykor és ma

A játékfeltételek biztosításához elsődlegesen a játék módszertani levél ad számukra támpontot, mely bár 1997-ben készült, a mai napig nagyon jó szintézise a bölcsődei játékról vallott felfogásoknak.

„Kiemelten fontos szerepe van a gyermek által elfogadott, számára biztonságot nyújtó felnőtt folyamatos támogató, megerősítő jelenlétének, a gyermek igényeihez és fejlettségéhez igazodó tevékenységeknek, a hozzájuk kapcsolódó élményeknek és a felnőtt mintanyújtásának.” – a módszertani levél bevezetőjében olvasható alapkövetelmény 30 év elteltével is időtálló követelményeket fogalmaz meg irányunkba. A játék módszertani levél születése óta eltelt évtizedek szakirodalmi hiánya az egyes tartalmi területek bővebb, sokrétűbb kifejtésének elmaradása a jó gyakorlatok publikálási hiányossága, mind nehezíti a megfelelő helyi szakmai törekvéseket. Biztosítanunk kell, hogy ne menjünk át a „kis óvodai” világba, de ne is rekedjünk meg, hanem használjuk az új pedagógiai áramlatokat, elvárásokat. A pedagógus portfólió írásának kiegészítő útmutatója, és több főiskolai/egyetemi képzésen a közelmúltban megszülető jegyzetek és irodalmak adnak ehhez támpontot. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt, hogy a fejlesztés, tanulás, irányítás, motiválás, tervezés fogalmai; már éppúgy benne vannak az 1997-es módszertani levélben is, azaz korántsem a pedagógus

életpálya új elvárásai. A játék módszertani levélben alkalmazott sorrendben tekintjük végig a játék feltételeit, az intézményi specifikumokra fókuszálva.

Léggör

Tudjuk jól, hogy optimális játszókörnyezetet csak elfogadó, szeretetteljes léggörben biztosíthatunk, és az a gyermek fordul igazán érdeklődéssel a külvilág felé, akinek szükségletei kielégítettek.

A kisgyermeknevelőnek tudatában kell lennie annak is, hogy valamennyi tevékenysége inspirálja és táplálja a gyerek szabad játékát. Úgy teríti a kisasztalt, úgy takarja be a babát, úgy mesél ahogyan azt tőle látta. Épp ezért hangsúlyosan figyelünk a kisgyermeknevelő modell szerepére, mert mozdulatai, hanghordozása, játszókedve, személyiségének és tevékenységének minden részlete formálja a gyermek élménybázisát. Csak a játszani szerető felnőtt tudja a gyermeki világba igazán beleképzelni magát, és ezáltal elismerni és értékelni a gyermek játékfolyamatait.

Idő

Felgyorsult, rohanó világunkban túl sok az élmény és az információ a gyerekeknek, amit feldolgozni „időhiány” miatt nehezen tudnak. A szülők egyre fokozódó leterheltsége, és erőn felüli próbálkozásai az élménynyújtásban, egy negatív jelenséghez vezet, a tartalmas minőségi időt leszűküléséhez. Ha túl sok az élmény, és túl kevés a szabad játék, amiben fel tudná dolgozni a gyermek az élményeket, akkor egészségtelenül elfárad.

Alapvető követelmény ezért bölcsődéinkben a szabad strukturálatlan játék dominanciája a napirendben. Minden gyermek a saját pillanatnyi vágyai, érdeklődése alapján vesz részt a játékban, s csak a saját szükségletei szerinti gondozási folyamatok szűkítik a játékidőt.

Környezet

Nagyon szűk a szabad mozgástér és a természetes környezet a városi gyerekek életében. Az autózás, tömegközlekedés igénybevételével egyre kevesebbet tud sétálva szemlélődni megcsodálni egy virágot, megvizsgálni a hangyák vándorlását, vagy épp kielemezni egy kukásautó működését.

A bölcsőde olyan környezet biztosít, ahol a gyerek önmaga lehet különösebb veszélyek nélkül, ami ösztönzi a felfedezésre, az önfeledt játékokra és van idő az élményfeldolgozásra. Olyan belső és külső környezetet alakítunk ki, mely inspirálja, mely tartogat számára élményeket.

A bölcsődei környezetet játékok alárendelve strukturáljuk. Megteremtjük a feltételeket, hogy legyenek elhúzódásra alkalmas személyesebb terek, a spontán szerveződő csoportos játékok is legyenek funkcionális helyei, és tapasztalati úton a gyermek biztonságosan kiismerje magát az elkülönülő terekben.

A játékhoz való hozzájutás a gyermek szabad akarata és szándéka mellett valósul meg. Fontos, hogy a gyermek képességeiben való megbízás, a helyes szabálykialakítás szabja meg; és ne a felnőtt ítélete, hogy melyik eszköz szabadon elérhető, és melyik nem.

Megfelelő játékkészlet

A játékkészlet összeállításában teljes szabadságot kapnak a kisgyermeknevelők, de folyamatosan visszajelezzük az alapjátékok vagy egyéb játéktípusok optimális arányát és mennyiségét, valamint a játékok célszerűségét és minőségét. A játékdömping marketing világában a bölcsőde csak a valóban értékes termékekre lehet nyitott.

Meggyőződésünk, hogy az egyszerű, a fantáziának és konstruálásnak lehetőséget adó játékok, sokkal jobban segítik a gyermekek kreatív tevékenységét, hisz bármivé változhatnak a gyermek képzelete szerint. Egy játék minél kevesebbet tud, így annál jobb. A szerepjátékokra

vagy konstrukciós játékokra lehetőséget adó tárgyak, textilek, természetes anyagok, vagy az öntögetésre és gyűjtögetésre alkalmas dobozok és kosarak, a maguk egyszerűségében számtalan lehetőséget adnak rá, hogy tartalmas és szerteágazó tevékenykedést végezzenek velük. Jó, ha a benti játékszerek is biztosítják az érzékszervek számára kínált változatosságot. A tárgyak súlya, érdekessége, felülete, tapintása, színe, formája keltse fel a gyermek érdeklődését.

Teret adunk - a csoportközösségek kialakult szabályai és normái alapján - az otthonról hozott játékok, a gyermek számára kedvenc, számára érzelmileg is fontos tárgyak behozatalára. A szülők által jó szándékkal ajándékozott és otthon már megunt és felhalmozódott játékokat, befogadjuk, de mindig válogatottan.

Felnőtt részvétele a játékban

A gyermek játéka akkor jó, ha szabad, és ha irányítás helyett inkább lehetőségeket biztosítunk. Sok figyelmet fordítunk arra, hogy a kisgyermeknevelők ráérezzenek a játékba való be és kilépés helyes idejére és módszerére. Vegyék észre a konfliktushelyzetet megelőző jeleket, és azt, hogy hogyan tudnak segíteni egy-egy elakadásnál, hogy az ne legyen elhamarkodott, illetve hogy mikor kell háttérbe vonulniuk. Úgy gondoljuk sikerült elfogadtatni szakembereinkkel, hogy a látszólag „csak szemlélődő és üldögélő” kisgyermeknevelő is hatékony szervezője a csoport játéknak, mert aktívan figyel, és ebbéli szerepét a szülők előtt is felvállalja.

A szabad játék spontán támogatása sokfajta képességet (rugalmasság, gyors helyzetfelismerés), szakterületi tudást (repertoár anyag, ötlettár), valamint megfelelő értelmezést igényel. Ha a gyermek szabad játéka során a felnőtt szabja meg, hogy mekkorára szabad építeni egy tornyot, hogy csak gurítani lehet egy labdát, hogy a játék vasalóval csak vasalni lehet, vagy ha a „ballagóra” mondókákat gyakoroltat, akkor épp ebben az esetekben beszélhetünk erőteljesebb beavatkozásról, és nem feltétlenül egy-egy jól megtervezett játékkezdeményezés esetében.

A szabad játék mellett a kezdeményezett játéknak épp úgy van létjogosultsága a bölcsődében. Az örömműködés a gyermekben kialakul az egyéni, a csoportos és a felnőttel folytatott játékban egyaránt. Az utóbbiak esetében az együtteség élménye a legvonzóbb. A kisgyermeknevelővel folytatott néhány perces élvezetes játék közös aktivitása, kellemes/vonzó viszonyulást vált ki a gyermekből. A nevelő ilyenkor a gyermek sok igényét kielégíti: szeretet, biztonság, tárkeresés, elismerés, kíváncsiság.

Az együttjátszás és kezdeményezés nagyon fontos elvi kritériumok mellett valósulhat meg. Csakis a gyermek önkéntességén alapuljon, biztosítva legyen a párhuzamosan végezhető szabad játéktevékenység, igazodjon a gyermek életkorához, és a kisgyermeknevelő őszinte érdeklődésén, kedvén és szakmai tudásán alapuljon.

Játékkezdeményezések és támogatások tervezésében, a megvalósítás megfelelő formájában, a tervezés és megvalósítás dokumentálásban és elemzésében, kell a jövőben szakmai segítséget nyújtanunk a szakembereinknek. Tudatosítani, hogy mi a felnőtt és mi a gyermek szerepe a folyamatban. Ennek eszközeként alaposabban kell megfigyelnünk a gyermekek játékát: eszközeit, elképzeléseit, a játékban kiélt élményeit, kapcsolatait és reakcióit a kezdeményezéseinkre. Egymás munkájának megfigyelése, a közös elemzés és értékelés, a belső hospitálás kialakítása, és az önreflexiók is fogják a jövőben segíteni, az optimális középútra való rátalálás folyamatát.

Az élménypedagógiai eszköztárunkat is bővítjük. Folytatni kívánjuk azokat az akkreditált műhelymunkákat, intézményi pályázatokat és ötletbörzétet, ahol a gyermeki játék gazdagítására koncentrálnak. Ezt egészítjük ki tudatosan a jó gyakorlatok közreadásával, a publikálás lehetőségének megadásával. Az évszakok, ünnepkörök adta lehetőségeken túl fel kell tárnunk azokat a lehetőségeket, amelyek a korosztályunkhoz illeszthető.

Meg kell tanulnunk tematikai tervekkel dolgozni és időegységekben gondolkodni. Ismerkedni a „tervezés” módszereivel (tematikus tervek, tématervek, projekttervek). Mi az, ami azokból számunkra is adaptálható (hosszabb kifutást adni a gyermeknek egy-egy tevékenységhez, egy-egy téma komplexebb kibontása, szülők intenzívebb bevonása), és melyek lehetnek az esetleges veszélyei (ne a felnőtt elképzeléseit erőltessük a gyermekre, ne haladjuk meg a gyermek befogadóképességét, ne terheljük folyamatos élményekkel).

Élmény

A kisgyermek érzelmi lény, ezért a művészetek - melyek az érzelmek felől közelítik meg a világot - különösen alkalmasak a kisgyermek nevelésére. Az élménynyújtás legfontosabb eszközei bölcsődéinkben így: a mese, a vers, a mondóka, a dal, a zene, a tánc, az alkotás.

Valamennyi esetben tiszta forrásokra, a bölcsődei hagyomány-kincsre alapozó műveltségtartalmakra támaszkodunk. A felhasznált anyanyelvi, zenei, és folklór anyag válogatott, annak ismertetésében, hogy kölcsönhatás van a gyerek belső érése és az általa szívesen fogadott művészeti élmény között. Tudatosan figyelünk mi az, ami a bölcsődés gyermek fejlődéséhez, világképéhez, befogadóképességéhez, kompetenciájához igazítható.

A másik fontos alapelvünk a művészeti élmények nyújtásában a személyes kontaktusok meghatározó szerepe; az együttes élménye, azaz az élő mese vagy az élő énekhang varázsa. A művészeti nevelés akkor töltődik meg valós tartalommal, ha a gyermeknek kedves felnőtt mesél, énekel, és egymás örömeire vesznek részt minden tevékenységben.

10.4 Ünnepek, hagyományok

Az ünnepek és hagyományok részei életünknek ma is, mint a régmúlt korokban, de az ünnep szerepe és funkciója sok átalakuláson ment végbe. Mi az ünnepek azon elemeit kívánjuk kiragadni, melyek valóságos értékeket hordoznak: a várakozás élményét, a megpihenés és feltöltődés vágyát, a befelé fordulás szükségét, az együttes élményét, a rituálékon nyugvó ismétlődések rendjét, és az ünnepet körbe lengő esztétikumot és hangulatot. A természet rendje, az évszakok változásai, az ezzel kapcsolatos hagyományok sok-sok olyan élményt biztosítanak, melyre a gyermekek születetten nyitottak.

Az ünnep elsősorú színtere természetesen a család. Mi kiegészítjük a várakozás, a felkészülés folyamatát a nagy keresztény ünnepeinkre, és tovább visszük azokat az egyszerű hagyományokat, amelyek a családi körből már-már kiveszöbön vannak.

Az ünnepek szervezésénél arra törekszünk, hogy minden szereplő jól érezze magát: elsődlegesen a gyermek, a szülő, és a kisgyermeknevelő is. Valóságos és egyszerű élményeket nyújtunk, melyek a bölcsődés gyermek befogadóképességéhez igazodnak, miközben példát adunk a szülőnek is arra nézve, hogy hogyan töltsék meg valóságos tartalommal és az együttjátszás örömeivel a család ünnepét is. Figyelünk arra, hogy adjunk időt az élményfeldolgozásra, ne csak egy napra korlátozódjanak az ünnephez kapcsolódó tevékenységek, és hogy hogyan lehet bölcsődei környezetben, kreatív, minőségileg tartalmas, de mégis meghitt, a családi kötődéseket kihangsúlyozó összejöveteleket szervezni.

10.5 Tanulás

„A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és a kommunikáció. A tanulás formái az utánzás, a spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás.” Így szól az Alapprogram kisgyermeki tanulással kapcsolatos értelmezésének egy részlete.

Mindazt, amit a játékkal, a tevékenységek szerepével, a gondozás-nevelés egységével kapcsolatosan megfogalmaztunk, csak ezen főntebbi igen tág tanulás értelmezéssel együttesen ragadható meg a bölcsődés korosztály esetében. A cselekvő, élményalapú, belső motivációkra építő tanulásnak lehet csak létjogosultsága a bölcsődében. A szabad játék magától fejleszti a gyermeket, így a kisgyermek legoptimálisabb tanulási környezete. A játék, a „munka jellegű” egyéb tevékenységformák, az összművészeti nevelés mind magában hordozza a tanulást, a fejlődés elősegítését.

A kisgyermeknevelőink feladata, hogy a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak tükrében olyan tevékenységeket tervezzenek, és olyan környezetet teremtsenek, mely elősegíti a tanulási folyamatokat. De nem elvárásokhoz, normákhoz igazítjuk a gyermekek fejlődésének segítését, hanem fordítva a tanulási környezetet igazítjuk a gyermekekhez. A tervezés folyamatában arra kell nagy hangsúlyt fektetni, hogy a direktív ismeretátadás helyett a szabad, spontán, és tapasztalatokon alapuló tanulási folyamatok működjenek.

11. A GYERMEKEKKEL KAPCSOLATOS BÖLCSŐDEI DOKUMENTÁCIÓ

11.1. A dokumentáció szerepe

- *Az egyéni, differenciált nevelés eszköze*

A nevelés a bölcsődében a gyermek megfigyelésre épül. A kisgyermeknevelő megfigyeli az alcsoportjába tartozó gyermekeket, és tapasztalatait dokumentálja. Írásaiból kiderül, hogy ismeri a gyermekek fejlődésének törvényszerűségeit, az egyes fejlődési szakaszok jellemzőit. Ezek alapján fogalmazza meg a gyermek nevelésének, fejlesztésének tervét, amely minden gyermek saját belső fejlődési programjához, tempójához, formálódó kompetenciáihoz egyénileg igazodik.

- *A pedagógiai tervezés eszköze*

A nevelői munka alapvető jellemzője annak tervezettsége, tudatossága. Előre tervezett időben megtörténik az egyes gyermek fejlődésének átgondolása, dokumentálása. Másrészt a kisgyermeknevelők folyamatosan monitorozzák a csoportban zajló eseményeket, és a felmerülő igényeknek, szükségleteknek, valamint a tapasztalatszerzés aktualitásainak megfelelően, meghatározott időszakonként megtervezik a fő kereteket a csoportra vonatkoztatva is.

- *A családdal való kapcsolattartás eszköze*

A gyermek optimális fejlődésének, nevelésének biztosítása több szereplős feladat, és a szülő kitüntetett társ ebben a munkában. A dokumentáció vezetése segítséget nyújt a család rendszerszemléletű megközelítéséhez és a hatékony kapcsolattartáshoz. Amikor bölcsődébe kerül egy kisgyermek, két rendszer - a család és a bölcsőde - kapcsolódik egymáshoz. Mindkettő csak akkor végzi hatékonyan a feladatait, ha megismerik egymás tapasztalatait, nevelési céljait és kellő érzékenységgel összehangolják azt.

- *A pedagógus önértékelésnek eszköze*

A folyamatos önvizsgálat, a visszacsatolás, a reflektivitás, az írásos dokumentációban testesül meg. Írott formában tudatosul és válnak meghatározottá a pedagógus számára saját erősségei, fejlesztendő területei, a további szakmai fejlődés útjai.

- *A külső értékelés eszköze*

A dokumentáció vezetése a kisgyermeknevelő szakmai alkalmasságáról alapos és mélyreható információkat ad, így a külső értékelés és minősítés meghatározó mércéje is.

11.1.1 Bölcsődei Törzslap

A gyermek egészségi és szomatikus állapotának rögzítésére szolgáló dokumentum, melynek részét képezi a fejlődési lap. A törzslap szakszerű, tömör összefoglalást ad a gyermek egészségi állapotáról és a testi fejlődésről. A szakemberek képet kapnak a törzslap vezetése által a gyermek egészségi állapotáról, a bölcsődébe kerülés előtti időszakokra vonatkozóan (születésének körülményei, fejlődési specifikumok, esetleges kórképek), majd végig követik a testi fejlődést, valamint az egészség és betegség állapotváltozásait a bölcsődébe járás időszakában.

11.1.2 Fejlődési napló

A fejlődési napló a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentum. A fejlődési napló a gyermekről olyan képet ad, ami egyedül órá jellemző és ami megkülönbözteti a csoport többi tagjától. Segíti a kisgyermeknevelőt a gyermek megismerésében, az egyéni bánásmód kialakításában.

A fejlődési napló segíti a holisztikus nevelés jegyében egységben látni a gyermeket. A maga teljességében: testi, lelki, szellemi és szociális egységében szemlélni. Támogatja a család rendszerszemléletű megközelítését. Az interakciós mintákat ugyanis a kisgyermek visszatükrözi, ezáltal képet kaphatunk a család erősségeiről és gyengeségeiről.

A kisgyermeknevelő megfigyeléseihez kapcsolódóan, itt fejt ki a gyermek fejlődését támogató tervezési elképzeléseit, és a megvalósítás módját. A szakmai elvárásoknak megfelelően tartalmaznia kell:

- a gyermek fejlődési jellemzőit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődés)
- a bölcsődei nevelésben és a szakmai programban meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a család életkörülményeiben bekövetkezett jelentősebb történéseket, melyek kihatással vannak, lehetnek a gyermekekre,
- a gyermek fejlődését elősegítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- az esetlegesen felmerülő fejlődésbeli lemaradások, megtorpanások felismerését és azok jelzését,
- a magatartás- vagy fejlődési problémákkal küszködő kisgyermekes esetében a korrektív lehetőségek ajánlását, igénybevételét,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait és a fejlesztést végző pedagógus javaslatait,
- a szülő esetleges tájékoztatásait a gyermek fejlődésével kapcsolatban.

11.1.3 Családi füzet

A családi füzet a család és az intézmény közötti kommunikáció eszköze. Sajátságos, hisz nem személyes és folyamatos, hanem írásos és időszakos kapcsolattartást biztosít a két fél között. Tartalmát tekintve jelentős átalakuláson ment végbe, mely alapvetően a család-bölcsőde kapcsolattrendszerének átalakulása miatt következett be. Ma már elsődleges funkciója a gyermek bölcsődei életének a bemutatása a család számára. Az egyéb napi üzenetváltások

(egészségi állapot, jelenlét, szülők gondozással kapcsolatos kérései és információi), ugyanis személyesen történnek meg és a csoportnaplóban kerülnek rögzítésre.

A családi füzetben leírtaknak összhangban kell lennie a gyermek egészségügyi törzslapjába feljegyzettekkel, illetve a fejlődési naplóban rögzítettekkel, de személyesebb és közérthetőbb, melegebb hangvétellű stílusban. Jobban fókuszálva azokra az eseményekre, mely a szülőket leginkább érdekli: gyermek fejlődése, kortárs kapcsolatok, a gyermek játéka, viselkedése. Nagyon fontos, hogy a jellemzés mindig őszinte, hiteles, a fejlődés irányát tükröző legyen, de a pozitívumokra támaszkodva, és azokat kiemelve.

11.1.4. Csoportnapló

A csoportnapló a mindennapi fontosabb események és történések rögzítését szolgálja az egyes gyermekre és a csoport egészére vonatkozóan. Olyan információs dokumentum, mely adattartamával segíti a kisgyermeknevelők közötti információcserét, rögzíti a család és bölcsőde üzenetváltásait, és támpontot ad a fejlődési napló bejegyzéseinek. A csoportnaplóba dokumentálják a kisgyermeknevelők a csoportmegbeszélések eredményeit, aktuális teendőket, felelősöket jelölnek ki, így a pedagógiai tervezés egyik legfontosabb intézményi dokumentuma.

12. AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATRENDSZERE

12.1 Belső kapcsolatrendszer

A tagintézmények közötti együttműködéseknek jelentős hagyománya van intézményünk életében. Az egységes elvárás- és protokollrendszer, a közös összintézményi feladatok, a bölcsődék működtetésének hasonlóságai mindig is hozzájárultak a szorosabb partnerséghez. A belső kapcsolatrendszer azonban tovább mélyíthető és több új irányba is fejleszthető a jövőben. A munkacsoportok együttműködése, a koordinátori hálózat működése, belső pályázatok meghirdetése, szakmai műhelymunkák szervezése, közös pályázatokban való részvétel, nyílt napok lehetősége, szabadidős programok mind-mind olyan lehetőségek, melyek segítik a szakembereink és bölcsődéink együttműködését.

Dolgozóink kérdéseikkel fordulhatnak önállóan is szakmai segítségért:

- Intézményvezető
- Intézményvezető helyettes
- Szaktanácsadó
- Pszichológus

Munkaügyi kérdésekben segítséget kérhetnek:

- Gazdasági összekötők
- Titkársági ügyintézők

A tagintézményvezetők számára minden munkakörben dolgozó kolléga közvetlenül elérhető. Az Intézményvezető fogadóóra keretében teszi lehetővé, hogy bármelyik dolgozó személyes beszélgetés keretében ossza meg gondolatait, esetleges nehézségeit.

12.2 Külső kapcsolatrendszer

A bölcsőde külső kapcsolatrendszerét alapjaiban jelöli ki a gyermekvédelem együttműködési rendszerében betöltött szerepe, az intézményünk múltja a módszertani és terepintézményi feladatok ellátásában, és immár újkeletű kapcsolódási pontjaink vannak:

Országos szintű külső kapcsolatok:

- Magyar Bölcsődék Egyesülete
- Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet
- Oktatási Hivatal
- Családbarát Magyarország Központ Nonprofit Közhasznú Kft.

Képzéshez kapcsolódó külső kapcsolatok:

- Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar
- Mesterlevél Ágazati Képzőközpont Szak- és Felnőttképzési Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
- Debreceni Szakképzési Centrum Irinyi János Technikum
- Diószegi Sámuel Baptista Technikum és Szakképző Iskola

12.2.1 Kiemelt partnerek

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

A főiskolával több éves múltra visszatekintő kapcsolattrendszerrel rendelkezünk, hisz a főiskolai képzések (felsőfokú szakképzés, BA képzés) beindulásától kezdődően a legnagyobb terepintézmény vagyunk, ahol fogadják a hallgatókat, valamint saját diplomás dolgozóink háromnegyede is a Debreceni Egyetemen szerezte diplomáját. Ez a kapcsolattrendszer évről évre bővült, professzionalizálódott, és most jutott egy olyan pontra, ahonnan további nagymértékű fejlődés várható. Több tényező motiválta a még hatékonyabb együttműködést: a pedagógus életpálya bevezetésével ugrásszerűen megnövekedett a hallgatói létszám, a képzési követelmények módosulása, közös pályázati lehetőségek, a szakmai együttgondolkodás szükségessége. A következő nevelési év kiemelkedő feladata lesz egy új, sokrétű kapcsolódási ponton alapuló együttműködési megállapodás kidolgozása a főiskolával. Közös céljaink a szakmai gyakorlatok egységesítése, a tereptanárok képzése; szakmai kutatások, publikációk; rendezvények, konferenciák, szakmai gyakorlatok szervezése. Fontosnak tartjuk olyan oktatófilmek készítését, ami segíti a hallgatókat a tantermi keretek között történő elemzésben, melynek segítségével a szakma apró, de igen jelentős részleteire nyernek rálátást.

Magyar Bölcsődék Egyesülete

A Magyar Bölcsődék Egyesületével, mint országos hatáskörű szakmai szervezettel szintén régi és jól működő kapcsolatokat ápolunk. Az ágazatunkat érintő érdekvédelmi és szakmai feladatellátásban közvetítünk információkat, tájékoztatva elsődlegesen a tagságot, megyénk intézményeit, és a helyi közéletet. Az újjászervezett módszertani feladatellátást intézményünk szakemberei tanácsadóként, szakértőként segítik.

A napközbeni gyermekellátás szektorán belül a partneri kapcsolatoknál, mindenképp meg kell említeni a megyei bölcsődéket. Kölcsönösen segítjük egymást jogi, szakmai, gazdasági vagy munkaügyi kérdésekben. Természetesen szeretnénk ebbe a körbe bevonni a megalakuló mini bölcsődéket, munkahelyi bölcsődéket és családi bölcsődéket is.

Szakmai és működtetési kérdésekben a következő intézményeknél és szervezeteknél tájékozódunk:

- Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet
- Oktatási Hivatal
- Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.

12.2.2 Családok

A bölcsődék kiemelkedő partnerei a debreceni kisgyermekes családok, mely kapcsolati rendszer nagyon jó szakmai alapelveken és hagyományokon nyugszik városunkban. Szeretnénk azonban még pontosabban, szervezettebben megismerni az elsődleges vevői, felhasználói igényeket. A szülői igényekről vannak elképzeléseink, ami alapján megkonstruáljuk az elvárható szolgáltatást, de a kliensek tényleges bevonásával már a szolgáltatásnyújtás kezdetén fontos képet kapunk valóságos elvárásaikról, sőt esetleges félelmeikről és aggodalmaikról is. A szülői elvárások megfogalmazása helyett a szülők pedagógust támogató szerepe a jellemző. A kimeneti elégedettségmérés pedig szintén olyan elsődleges minőségi jelzőrendszer, mellyel sokkal tudatosabban kell élni. A partneri igény- és elégedettségmérés szempontrendszerének kialakítása, megfelelő módszereinek és eszközeinek meghatározása, a mintavétel gyakoriságának meghatározása, adatok feldolgozása, kapott eredmények visszajelzése a partnerek számára, mind olyan terület mely központilag van koordinálva.

A családokkal való kapcsolattartás hagyományai és bevonódásuk új útjainak kialakítása kiemelt szakmai célkitűzése intézményünknek.

Minden kommunikációs csatorna tartalmában és módszereiben látunk továbbfejlődési lehetőséget. Az alábbi szempontokra helyezünk nagy hangsúlyt:

- Legyen hasznos és célzott a tartalom. A szülők vészes leterheltségükkel és időhiányukkal számolni kell, így kerülni kell a parttalan beszélgetéseket, a téma nélküli szülői értekezleteket, az önismélteléseket a dokumentációban.
- Az intézménybe járással, a közösségi léttel összefüggő elvárásokat, hatásokat nyíltan kell megosztani.
- Kölcsönös szükségletek, előnyök, célok tudatosítása az együttnevelés érdekében.
- Az „elég jó szülő” és „elég jó kisgyermeknevelő” kapcsolati őszintesége. Az esetleges nehézségek felvállalása.
- Szülő kompetencia erősítésére való törekvés.
- Frontális módszerek helyett sajátélményű módszerek (pl. szülőcsoportos beszélgetések).
- Segítő szerep, melyben az értő figyelem és ne a tanácsadói szerep domináljon.
- Pozitívumokra támaszkodás, a sikerek megosztása legyen a cél.
- Ne csak probléma esetén kommunikáljunk, de ha felmerül probléma akkor is a meglévő pozitívum legyen a kiindulás.
- A jövőre, a megoldandó feladatokra való optimista koncentráció.

12.2.3 A családokat segítő intézmények és szolgáltatások

A korai intervencióban résztvevő szakemberekkel való kapcsolattartásnak, a közös kapcsolódási pontok kimunkálásának vannak hagyományai. A korszerűbb hálózatépítésben, egymás szolgáltatásainak alaposabb megismerésében és az átjárhatóság biztosításában, célzottabb és komplexebb tanácsadásban, a szektorsemleges gondolkodásban, a közvélemény formálásban vannak még közös feladataink. Épp ezért részt veszünk és támogatunk minden olyan konferenciát, szakmaközi együttműködést, ahol a kapcsolattartásra helyeződik a hangsúly (gyermekvédelmi tanácskozások, kisgyermeknevelési szimpóziumok) A kulturális és köznevelési intézményekkel a kapcsolattartást segítheti a közös intézményműködtetés a városunkban.

Partnereink:

- DMJV Család- és Gyermekjóléti Központja
- Házi gyermekorvosok és a védőnők
- Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztálya
- A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Óvodák
- Vojtina Bábszínház
- Csokonai Színház
- Méliusz Juhász Péter Könyvtár

12.2.4 Fenntartói és működtetéssel összefüggő kapcsolatok

Az intézmény működtetése kapcsán napi szintű kapcsolatban áll a fenntartóval és a Debreceni Intézményműködtető Központtal. A kapcsolattartás az igazgatóság dolgozóit érinti elsődlegesen, mely történik személyesen, telefonon és levelezőrendszereken egyaránt. Az együttműködés könyvelési, HR, számfejtési és egyéb ügyviteli szoftverek útján történő feladatmagosztásban is zajlik.

- DMJV Polgármesteri Hivatal illetékes osztályai
- DMJV Önkormányzata Egészségügyi és Szociális Bizottsága
- Debreceni Intézményműködtető Központ

13. ADATVÉDELEM

Az Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatunk teljes részletességgel szabályozza az Intézmény adatkezeléssel kapcsolatos feladatait és feladatellátás során betartandó adatkezelési szabályokat és felelősségi köröket. Beazonosított folyamatokként listázza valamennyi kezelt személyes adatot és annak jogalapját. Tartalmazza a működés kapcsán használt adatvédelmi tájékoztatókat és a közérdekű adatok kezelésének eljárásrendjét

14. JOG ÉS ÉRDEKVÉDELEM

A napközbeni kisgyermekellátás minden folyamatának, a kisgyermeknevelői hivatás egészségének, olyan etikai követelményeken kell alapulnia, mely figyelembe veszi az egyetemes emberi és gyermeki jogokat, s azokat egyben védelmezi is.

Minden szakmánkat érintő nemzetközi és hazai joggyűjteményt, chartát, etikai kódexet alapul véve kell az ellátást megszervezni és az érdek- és jogvédelmet garantálni. A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

Intézményünk dolgozóit és a megbízási jogviszonnyal foglalkoztatottakat is informáljuk és tájékoztatjuk mindazon etikai elvárásról, melyek munkavégzésüket alapjaiban meghatározza vagy arra nézve ajánló jelleggel bír. Az alábbi dokumentumok és jogszabálygyűjtemények az irányadók az intézmény jog- és érdekvédelmében:

- ENSZ Emberi Jogok Nyilatkozata
- ENSZ Gyermek Jogairól szóló Egyezménye
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Szociális Munka Etikai Kódexe

- A Nemzeti Pedagógus Kar Etikai Kódexe
- Szakmai ajánlás a család és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő-és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól

Intézményünkben Érdekképviselési Fórum működik, melynek tagjai szülők, dolgozók és a fenntartó képviselői. Működésének szabályzata 2021-ben módosult, a testület jelenleg 9 tagú lett (5 fő szülő, 2 fő intézményi dolgozó, 2 fő fenntartó képviselő). 2023. őszén az Érdekképviselési Fórum tagjait újra kellett választani, tekintve, hogy a korábbi szülői képviselők, már nem vették igénybe a bölcsődei ellátást gyermekük óvodába távozása okán.

A panaszkezelés módjáról, lehetőségeiről minden esetben tájékoztatást kapnak a szülők. Az első személyes beszélgetések és szülői értekezletek során a bölcsődevezető nyújt információkat a panaszkezelés gyakorlatáról. A faliújságon keresztül mindig elérhető az Érdekképviselési Fórum tagjainak és Gyermek Jogi Képviselőnek az elérhetőségei. Ha a szülőnek észrevétele, javaslata van az ellátás tartalmával kapcsolatban egyaránt fordulhat az Érdekképviselési Fórum tagjaihoz, vagy a bölcsődevezetőhöz. A személyes kérdések, problémák megbeszélésére az intézmény minden vezetője időpont egyeztetés után rendelkezésre áll.

Az intézmény alkalmazottainak érdekképviselését a Közalkalmazotti Tanács és a helyi szakszervezeti alapszervezet látja el. Intézményünk alkalmazottainak tekintetében a szakmai érdekképviselési szervezetnek, a Magyar Bölcsődék Egyesületének és a munkavállalói érdekképviselési szervezetnek, a Bölcsődék Demokratikus Szakszervezetének is egyaránt magas a tagsága, mely szervezetek folyamatosan segítik képviseléssel, közreműködéssel a dolgozók érdekeit.

A Közalkalmazotti Tanács véleménye

DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Közalkalmazotti Tanácsa a DMJV Egyesített Bölcsődei Intézménye Szakmai Programját megtárgyalta és jóváhagyásra alkalmasnak találta.

Debrecen, 2023.

.....

KT elnöke

ZÁRADÉK

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Egészségügyi és Szociális Bizottsága 2023. _____ hó _____ napján megtárgyalta és a _____/2023. (_____) Eü. és Szoc. Biz. határozatával Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye 2024. január 1. napjától hatályos Szakmai Programját jóváhagyta, egyidejűleg 2023. december 31. napjával az intézmény korábbi Szakmai Programját hatályon kívül helyezte.

Debrecen, 2023. _____

Dr. Kiss Sándor
Egészségügyi és Szociális Bizottság
elnöke